

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om fremme af forespørgsel nr. F 7:

Forespørgsel til undervisningsministeren [om Rigsrevisionens og Undervisningsministeriets undersøgelser af de muslimske friskoler].

Af Kirsten Jacobsen (FP) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 8/10 98).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forespørgsel nr. F 2:

Forespørgsel til undervisningsministeren, arbejdsministeren og forskningsministeren:

»Hvordan vil regeringen sikre den indholdsmæssige kvalitet i uddannelserne, så eleverne/ kursisterne/ de studerende opnår de faglige og personlige kvalifikationer, der gør dem egnede til videre uddannelse og / eller til at fungere på arbejdsmarkedet, og hvordan vil regeringen sikre sammenhængen mellem de forskellige uddannelser, så ressourcerne anvendes bedst muligt og den bedste kvalitet opnås?«.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 7/10 98. Fremme af forespørgslen vedtaget 21/10 98).

Formanden:

Efter ønske skal jeg fastsætte en taletid for ordførerne på 10 minutter i første omgang. Jeg vil give ordet til hr. Aage Frandsen for motiveringen af forespørgslen.

Begrundelse**Aage Frandsen (SF):**

Når vi har ønsket denne forespørgsel, er det, fordi vi gerne vil have en samlet diskussion omkring kvaliteten i uddannelsespolitikken. Det er jo sådan, at alle går ind for kvalitet i uddannelser, men når vi skal diskutere, hvad kvalitet er, og hvordan vi måler kvalitet, så er enigheden nok ikke helt til stede.

Der er heller ikke noget nyt i, at vi diskuterer kvalitet i uddannelser og i uddannelsessystemet – det har vi gjort før – men efter offentliggørelsen af den tværministerielle rapport »Kvalitet i Uddannelsessystemet« har diskussionen om kvaliteten i uddannelsessystemet efter vores opfattelse fået ny aktualitet.

I embedsmandsrapporten omtales høj kvalitet i uddannelsessystemet som for det første, at uddannelsesfrekvensen er høj, for det andet, at alle uanset baggrund i princippet skal have samme reelle mulighed, og for det tredje, at uddannelserne skal udvikle gode almene faglige og personlige kvalifikationer. Heri er det vanskeligt for ikke at sige umuligt at være uenig.

Vi er også enige i det, som ligger i rapporten, hvor man præciserer, hvad kvalifikationer er, nemlig for det første almene kvalifikationer, herunder nogle grundlæggende færdigheder, for det andet faglige kvalifikationer og endelig for det tredje personlige kvalifikationer, og her nævner man evnen til at analysere, kommunikere og samarbejde, selvstændighed, kreativitet, kritisk sans samt vilje og evnen til at omstille sig til nye udfordringer.

Men efter at rapporten således på udmærket vis har defineret kvalitet og kvalifikationer, så går man over til at definere effektivitet, og i det efterfølgende omtales kvalitet, som om det er det samme som effektivitet og omvendt.

Embedsmandsrapporten er en glimrende rapport til at belyse effektivitet, men efter vores opfattelse ikke til at belyse kvalitet. Den belyser kun en enkelt side af kvaliteten, og rapporten bygger efter vores opfattelse i al for høj grad på det, som vi vil kalde et økonomistisk syn.

Så er der nogle, der vil indvende, at det her jo bare er en embedsmandsrapport. Det behøver man jo ikke tage så tungt. Det er jo bare embedsmændenes rapport. Dertil vil jeg sige, at for det første er vi ikke så naive i SF, at vi tror, at fordi der er tale om en embedsmandsrapport, er den uden særlig politisk betydning. Vores erfaring siger os, at afstanden mellem offentliggø-

relse af embedsmandsrapporter og politiske oplæg og vedtagelser ikke er særlig stor.

For det andet er det også sådan, at medlemmer af regeringen, først og fremmest undervisningsministeren, har fremsat synspunkter, der ligger i forlængelse af eller på nogle punkter også kan opfattes som i overensstemmelse med embedsmandsrapportens synspunkter. Også statsministeren har – og nu bruger jeg hans egne ord – været ude at kaste en lille sten, selv om han bor i et glashus.

Af gode grunde er regeringens synspunkter jo fremkommet i medierne som brudstykker og ikke i en samlet helhed. Det er også derfor, vi mener, at vi i Folketinget for det første har en interesse i, at regeringen samlet fremlægger sine synspunkter omkring kvalitet i uddannelse, og at vi for det andet også i Folketinget får diskussionen. Vi regner jo med, at regeringen i den række af de lovforslag, som kommer, vil fremføre forslagene under en slags overskrift »mere kvalitet«, så derfor ønsker vi den samlet.

Jeg har allerede anført, at afstanden mellem offentliggørelse af embedsmandsrapporter og politiske oplæg og politiske vedtagelser ofte ikke er særlig stor, men det ændrer ikke ved, at det er Folketinget, der vedtager lovene. Folketinget har ansvaret for indholdet heri. Det betyder også, at det er os i Folketinget, der har ansvaret for kvaliteten i uddannelsessystemet.

At der laves en embedsmandsrapport, som – efter min mening – ikke siger så meget om kvalitet, men en masse om effektivitet, er helt fint. Det skal embedsmændene have mulighed for at gøre. Vi vil aldrig bebrejde embedsmændene at lave sådan noget. Derimod vil vi bebrejde politikerne, hvis ikke politikerne selvstændigt tager stilling til, hvad det er politikerne synes er kvalitet.

Besvarelse

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Regeringen ser uddannelse som en afgørende faktor for udviklingen både af det enkelte menneske og samfundet i sin helhed. Og den udfordring, som vi står over for i øjeblikket, er for os at se at omstille uddannelserne og uddannelsessystemet til en model, der passer til et videnssamfund i hastig forandring. Derfor har vi sat en række uddannelsespolitiske mål op, som

mere eller mindre vil dække det hele uddannelsessystem:

Først og fremmest at følge op på den forpligtende aftale, som er indgået mellem Undervisningsministeriet, Kommunernes Landsforening og Danmarks Lærerforening om 8-punkts-programmet »Folkeskolen år 2000«.

For det andet at arbejde for at sikre, at 95 pct. af en ungdomsårgang gennemfører en ungdomsuddannelse, der enten giver erhvervskompetence eller kompetence til videre studier.

For det tredje at skabe et sammenhængende voksen- og efteruddannelsessystem, der giver den enkelte muligheder for relevant opdatering af kundskaber og færdigheder, faglige såvel som personlige og sociale, og som samtidig vil sikre, at der bliver realitet i det begreb, som vi kalder livslang læring.

Som et andet mål i forhold til de 95 pct. af ungdomsårgangen, der skal have en ungdomsuddannelse, arbejder vi for at sikre, at 50 pct. af hver årgang også gennemfører en videregående uddannelse. Det være sig en kort, en mellem-lang eller en lang videregående uddannelse.

Jeg vil i min tale komme ind på fem tværgående indsatsområder, der efter vores opfattelse er meget væsentlige for at sikre og udvikle kvaliteten af vores uddannelser.

Indholdsmæssig kvalitet i et uddannelsesforløb afhænger naturligvis helt af, hvad det er for et formål, der skal opfyldes med uddannelsesforløbet. Alle uddannelsesforløb skal i en eller anden udstrækning give elever, kursister og de studerende faglige kvalifikationer, samtidig med at deres personlige og sociale kvalifikationer udvikles. Men vægtningen af de her tre dimensioner afhænger af målet med det konkrete uddannelsesforløb, og om det er folkeskolen, gymnasiet, et ikkeerhvervsrettet voksenuddannelsesforløb eller en uddannelse, som skal give en bestemt erhvervskompetence.

Uddannelserne skal tilgodese mange forskellige formål, og der skal være gode forbindelser og sammenhænge mellem uddannelserne og de forskellige uddannelsesniveauer inden for systemet.

Vores uddannelser er også karakteriseret af, at der er meget forskellige traditioner i forhold til styring, kompetenceforhold, tilsyn, kontakter, netværk, åbenhed i forhold til omverdenen osv. Jeg synes ikke, at vi skal fjerne de forskelle, i hvert fald langt fra dem alle. De er hver for sig og i kombination redskaber til at sikre og udvikle den indholdsmæssige kvalitet i et givet

uddannelsesforløb. Det er væsentligt, at uddannelserne hver for sig har en identitet i sammenhæng.

De redskaber, som vi fra centralt hold anvender til at sikre uddannelsernes indholdsmæssige kvalitet, er bl.a. mål- og rammestyring, eksamens- og prøvesystemet, herunder vores brug af censorer, det faglige og pædagogiske tilsyn som udøves, evalueringssystemer og krav til lærernes kvalifikationer.

Den måde, vi går til kvalitetssikring og kvalitetsudvikling på, afhænger af kompetenceforhold og traditioner, men på tværs af området har regeringen en sammenhængende politik. Et værktøj til at styrke den indholdsmæssige kvalitet i uddannelserne er at sætte mål, vurdere i hvilket omfang målene opnås og efterfølgende justere målene eller arbejde på at forbedre mulighederne for at opnå de mål, vi gerne vil. Dermed bliver afdækning af status afgørende, fordi det giver en mulighed for at reflektere over, hvilke veje man kan gå for at opnå bedre resultater.

I nogle af de lande, som omgiver os, er der især fokus på standard, og det er selvfølgelig vigtigt, at de færdiguddannede opnår et godt fagligt niveau, og at dette niveau er nogenlunde ensartet for uddannelser med nationale undervisningsplaner, f.eks. i gymnasiet. Og det er også vigtigt, at uddannelser, som sigter mod en given profession, f.eks. sygeplejersker, har et mindstemål af fælles kompetencer.

Men ensidig fokus på standarder vil efter vores mening indebære en risiko for, at vores uddannelsessystem forstener, og det kan blive en hæmsko for, at vi hele tiden udvikler uddannelsernes indhold. Vi ønsker at sætte fokus på selve undervisningsprocessen og på at skabe dynamiske uddannelsesmiljøer, som forholder sig til, om de gør det godt nok.

Både når det gælder indholdsmæssig kvalitet og sammenhæng i uddannelsessystemet koncentrerer opmærksomheden ofte om rammer, struktur og ikke mindst finansiering af uddannelsesvirksomheden. Og det er naturligvis også væsentlige faktorer, som det jo i øvrigt også fremgår af den rapport, som hr. Aage Frandsen omtalte, »Kvalitet i Uddannelsessystemet«, som blev fremlagt i juni.

Rapporten giver en vurdering af de samfundsøkonomiske samt nogle af de samfundsmæssige kvaliteter i uddannelsessystemet, men må ses som én dimension i forhold til den samlede uddannelsespolitik. For endnu vigtigere,

når vi skal realisere vores målsætninger, er den menneskelige faktor. Det er den enkelte lærer, den enkelte uddannelsessøgende, der er hovedaktør. Det er til syvende og sidst dem og forholdene mellem dem, der flytter tingene. Det er det, der gør forskellen, dvs. hvad der sker mellem det menneske, som uddanner sig, og den lærer, som både er vejleder og underviser.

Jeg tror, at læreren er den enkelte faktor, der er mest afgørende for den faktiske og den oplevede kvalitet, man møder som elev, kursist eller studerende. Det er deres engagement, deres kvalifikationer, der gennem videreformidling af kundskaber, erfaringer og holdninger skaber kvalitet. Lærerruddannelse og fokus på løbende udvikling af lærerens kvalifikationer står derfor meget højt på regeringens uddannelsespolitiske dagsorden.

På forskellige uddannelsesniveauer og inden for de forskellige uddannelsesområder er der jo naturligvis store forskelle på, hvilke krav der skal stilles for at undervise. I Undervisningsministeriet har vi taget initiativ til, at hele dette område skal undersøges og vurderes. Vi vil se på, om de formelle krav, der stilles til uddannelsesområderne, er gode nok, og få et billede af lærernes faktiske kvalifikationer, også på de områder, som ikke reguleres fra centralt hold.

Videreuddannelsesmulighederne skal også kortlægges og vurderes, og herefter vil vi kunne lave en handlingsplan for fremtidens lærerkvalifikationer. Handlingsplanen kan også indeholde forslag til, hvordan lærerkvalifikationerne løbende opdateres, vedligeholdes og udvikles i takt med, at verden jo hele tiden forandrer sig.

Lærernes faglige kvalifikationer skal jo være i top. Det er der slet ikke nogen tvivl om, og det er jo også det, der er baggrunden for, at Folkeetinget ændrede folkeskolelærerruddannelsen, så lærere i fremtiden skal have fire linjefag i stedet for to, og at de fortrinsvis skal undervise i deres linjefag. Der er også indført et nyt pædagogikum for gymnasielærere med en faglig suppleringsfag.

Men faglige kvalifikationer er ikke nok. Der er i stigende grad fokus på de personlige og på de sociale kvalifikationer hos den enkelte lærer. Og det fordrer jo lærerkræfter, der kan tilrettelægge og gennemføre den differentierede undervisning, vi forestiller os, og som kan tilrettelægge undervisnings- og uddannelsesforløb på en sådan måde, at de opøver dem, der søger uddannelse, i at samarbejde, i at være kreative,

i fleksibilitet, i at lytte og argumentere, så de kan bruge deres faglige kvalifikationer i arbejdslivet og i livet i det hele taget.

Regeringen ønsker derfor at sætte fokus på forskning i uddannelses- og læreprocesser og i de samfundsmæssige effekter, som uddannelse har. En sådan forskning skal selvfølgelig formidles bredt, for den skulle helst give realiteter på den enkelte skole og den enkelte institution så hurtigt som muligt.

Det er vigtigt, at det nuværende forskningsarbejde fortsættes og forskningsmiljøerne indgår i et netværkssamarbejde. Regeringen har senest oprettet et videnscenter i læreprocesser på Aalborg Universitetscenter, og på Odense Universitet er etableret et institut for gymnasiepædagogik og fagdidaktik. Begge disse centre støttes med særlige udviklingsbevillinger.

For hele det pædagogiske område har jeg netop nedsat en arbejdsgruppe i ministeriet, der skal se nærmere på udviklingen inden for forskningen her. Arbejdsgruppen vil inden udgangen af i år udarbejde en første skitse til en fremtidig struktur og opgavefordeling på det pædagogiske område i tæt dialog med dem, som arbejder på området, dem, der er interesseret i det.

Regeringen finder, at et evaluerings- og kvalitetssikringssystem er en vigtig faktor, når vi skal se på, om uddannelserne kan være uddannelser for fremtiden. Regeringen agter derfor at fremlægge lovforslag i oktober måned om etablering af et nationalt evalueringsinstitut, som skal dække hele uddannelsessystemet.

Instituttets opgave bliver primært at videreudvikle uddannelser ved at gennemføre systematiske, obligatoriske evalueringer af uddannelse og undervisning, både på langs og på tværs, og selvfølgelig også vurdere samspillet mellem uddannelsesforløb, de forskellige niveauer, og om man udvikler sig nok.

Instituttet får også til opgave at opsamle de erfaringer, vi drager i Danmark, men også erfaringer fra udlandet, så vi kan blive klogere og bruge disse erfaringer i vores egen virksomhed. Instituttet skal selvfølgelig udvikle forskellige måder at evaluere på, sådan at man kan evaluere den enkelte uddannelse i forhold til dens præmisser og i tæt dialog med den enkelte uddannelse og de mennesker, som arbejder med den.

Det er klart, at der skal være en faglig sammenhæng og en kontinuitet imellem de forskellige uddannelsesniveauer, og vi lægger meget

stor vægt på at styrke overgangene i uddannelsessystemet. Vi arbejder for at skabe en større sammenhæng vertikalt i uddannelsessystemet. Vi arbejder for, at alle niveauer i uddannelsessystemet vil sætte mål for at forbedre og udvikle deres kvalitet. Vi arbejder for, at uddannelsessystemet som helhed udvikler metoder til at sikre kvaliteten og udviklingen af den.

På alle disse områder er der sat aktiviteter i gang, og fokus er såvel på uddannelsessystemet i sin helhed som på de forhold, som vedrører institutionerne, f.eks. i standarder og profiler på gymnasieområdet og Q-strategien på erhvervs-skoleområdet.

Jeg er ved at forberede et lovforslag til høring med henblik på en samlet fornyelse af ungdomsuddannelserne. Hensigten er især at styrke overgangen mellem grundskole og ungdomsuddannelse via målretning af 10. klasse og en koncentration, en systematisering og en forbedring af vejledningsindsatsen for de unge, så den med sikkerhed tager udgangspunkt i den unges talenter og lyst.

Desuden indeholder mit udspil en strukturreform af de tekniske erhvervsuddannelser og forslag til et udviklingsprogram for ungdomsuddannelserne som sådan. På tværs af ministerierne er vi i gang med at se på, hvordan vi kan opnå større sammenhæng inden for voksenuddannelsesområdet, og dér vil vi være klar med et udspil til foråret.

Til sidst vil jeg nævne, at jeg sammen med forskningsministeren om kort tid vil lægge en revideret institutionsredegørelse for de videregående uddannelser frem til drøftelse i Folketinget, ligesom jeg forventer i februar 1999 at kunne give en redegørelse om meritstrukturen for de videregående uddannelser, fordi struktur- og meritsspillet mellem de forskellige uddannelser er afgørende for, at vores målsætninger kan opnås.

Arbejdsministeren (Ove Hygum):

Jeg vil beskæftige mig med kvalitet på AMU. Man bestræber sig i AMU-systemet på at udvikle og gennemføre relevante efteruddannelsetilbud til personer, som aldrig har fået en grunduddannelse, og til personer, der har fået en erhvervsuddannelse, men som har brug for opkvalificering.

Vi bestræber os altid i AMU-systemet på, at uddannelserne indholdsmæssigt lever op til de krav, der stilles, ikke kun fra virksomhedernes side, men også fra arbejdsformidlingens

side. AMU-uddannelsernes indhold skal gerne afspejle det aktuelle arbejdsmarkeds kvalifikationsbehov.

For AMU's vedkommende er kvalitetssikringen af uddannelsernes indhold en del af selve AMU-konceptet. AMU-uddannelserne er, som de fleste ved, partstyrede. Arbejdsmarkedets parter er medansvarlige og garanter for, at AMU-udviklingen og uddannelsernes aktualitet og indhold stemmer overens med arbejdsmarkedets og dermed også arbejdskraftens uddannelsesbehov.

Arbejdsmarkedets parter har bl.a. ansvaret for at beskrive og definere efteruddannelsesbehovene og udvikle selve uddannelserne. I beskrivelsen af hver enkelt uddannelse tages der nøje stilling til, hvad de enkelte uddannelser skal indeholde, hvordan uddannelserne skal gennemføres, og hvilke målgrupper de er rettet mod. Der tages stilling til, om uddannelserne primært er rettet mod personer, der i forvejen har en uddannelse og er i arbejde, eller om uddannelserne er tilrettelagt ud fra visheden om, at deltagerne har haft forudgående lang ledighed, kort eller ingen forudgående skolegang, eller om man er flygtning.

Skolerne har ansvaret for, at de enkelte uddannelser gennemføres kvalitetsmæssigt forsvareligt både med hensyn til afholdelsesformer og udstyr og ikke mindst med hensyn til, at lærernes pædagogiske og faglige kvalifikationer lever op til nogle minimumsstandarder set i relation til AMU-målgruppens skoleforudsætninger, og derfor gøres der på AMU-området meget for at videre- og efteruddanne lærerne.

Selv om Arbejdsministeriet har en stærk bevidsthed om, at uddannelsernes kvalitet er høj, betyder det ikke, at Arbejdsministeriet ikke følger op på kvalitetssikringen i systemet. Vi har på AMU-området iværksat en lang række kvalitetssikrende initiativer, som følger op på skolerne arbejde og undervisning.

Skolerne skal i dag evaluere undervisningen og dokumentere kvaliteten på en række skoleres nøgleområder. Evalueringen ude på skolerne bruges både som et ledelsesværktøj til at forbedre indsatsen og som et dokumentationsredskab for at finde ud af, om AMU-uddannelserne lever op til AMU-lovens målsætning.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi bestræber os på at videreudvikle kvalitetsarbejdet. Bedre kvalitets- og effektfulgning skal sikre, at uddannelsesindsatsen til stadighed afspejler arbejdsmarkedets og arbejdskraftens uddannelses- og kvali-

fikationsbehov. Om sammenhængen og ressourceudnyttelsen er det min opfattelse, at dette bedst sikres gennem et effektivt samarbejde mellem de forskellige uddannelsesordninger.

Det er vigtigt, at man lokalt samarbejder om at løfte uddannelsesopgaverne. Skolesamarbejdet fungerer i dag mange steder udmærket, men det kan også blive meget bedre mange steder. Skolesamarbejdet skal være med til at sikre en hensigtsmæssig arbejdsdeling af uddannelsesopgaverne. En bedre arbejdsdeling er med til at minimere overlappet i uddannelsesudbudet og er dermed også medvirkende til effektiv ressourceudnyttelse.

Et helt centralt krav til fremtidens uddannelsesindsats er samarbejde. Samarbejdet skal sikre sammenhæng og samspil mellem uddannelses- og arbejdsmarkedspolitikken.

Forskningsministeren (Jan Trøjborg):

Jeg vil for mit vedkommende gerne indlede med at takke forespørgerne for lejligheden for regeringen til at redegøre for synspunkter omkring kvalitet i uddannelsessystemet. Jeg synes, at forespørgslen kommer på et meget godt tidspunkt, nemlig her, hvor vi indleder folketings-samlingen.

Jeg vil gerne supplere undervisningsministerens oplysninger om nogle af de initiativer, som regeringen kommer med. Ud over institutionsredegørelsen, som undervisningsministeren og jeg giver i fællesskab om ganske kort tid, kommer der initiativer fra min side i form af en forsknings- og universitetspolitisk redegørelse i november måned, og det er tanken, at redegørelsen følges op af lovgivningsinitiativer på området de videregående uddannelser.

Så det ser altså ud til, at Folketinget er startet på en samling, hvor et af hovedtemaerne for arbejdet bliver kvalitet og indholdet i uddannelsessystemet.

Jeg kan naturligvis give min tilslutning til undervisningsministerens gode tale, både hvad angår mål og midler. Jeg er 100 pct. enig i hovedtemaerne i talen, der handlede om sammenhæng i uddannelsessystemet, der handlede om kvalitet i uddannelsessystemet.

I sagens natur er denne forespørgsel jo generelt rettet mod hele uddannelsessystemet, men jeg vil gerne supplere med et par enkelte bemærkninger specifikt om universiteterne.

Mit udgangspunkt er, at universiteternes to kerneområder, forskning og uddannelse, naturligvis skal være på et meget højt niveau, men

ambitionen er at få det, synes jeg, meget høje niveau, vi har, hævet til et endnu højere niveau. Det er naturligvis sådan, at undervisningsministeren og jeg selv har et fælles ansvar for det, især for det, der kaldes den forskningsbaserede uddannelse. Det er jo et begreb, som vi kan bruge en del tid på at diskutere, hvad præcis indeholder, men nogle grundlæggende definitioner tror jeg vi vil kunne blive enige om.

Men det, der er vigtigt for mig at understrege ved debatten i dag, er, at det er umådelig vigtigt at holde universiteterne fast på deres ansvar for den forskningsbaserede undervisning. Og jeg må sige, at det forekommer mig umiddelbart en anelse betænkeligt, at en stor del af undervisningen på universiteterne rent faktisk varetages af folk, der er ansat til andet end at forske.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi diskuterer stillingsstruktur med universiteterne i den kommende tid, og det er et af de hovedemner, som vil blive berørt i den universitetspolitiske redegørelse. Dernæst synes jeg, der er grund til at overveje, om der skal ske forbedringer på området, om der kan aftales forbedringer med universiteterne, således at universiteterne løser denne kerneopgave endnu bedre.

Undervisningsministeren har naturligvis opgaven med at sikre sammenhæng i uddannelsessystemet og dermed også mellem ungdomsuddannelserne og de længerevarende videregående uddannelser. Det handler bl.a. om overgangen mellem de forskellige uddannelsesniveauer, meritgivning, adgangsveje ved studiestift osv.

Der er uden tvivl nogle problemer i det samlede system. Det synes jeg at der er en lang række eksempler på, som fra tid til anden bliver nævnt i den offentlige debat. Og derfor er det også min klare politiske ambition, at vi kan opstille nogle klare mål og forpligtelser for institutionerne, således at vi kan få en opfølgning, der kan løse de problemer, der fra tid til anden nævnes.

Et par andre udfordringer ligger i, at universiteterne i fremtiden må indstille sig på også at tilbyde uddannelser til folk med en relevant mellemlang videregående uddannelse, for at disse kan få en overbygning, der fører frem til kandidatniveau, altså mere fleksibilitet, mere sammenhæng i uddannelsessystemet.

Desuden må universiteterne i højere grad kunne give personer med kandidatgrad supple-

rende efteruddannelse og ajourføring af deres kompetence i en tid, hvor den voldsomme udvikling i ny viden medfører et stærkt behov for at fastholde allerede opnåede kompetenceniveauer. Derfor er kravet til universiteterne, at de skal være fleksible, de skal være omstillingsparate for også at løse disse opgaver.

Der høres i disse timer en del rygter på gængene om et konservativ udspil til et forslag til vedtagelse i forbindelse med den debat, vi har i dag, og det, jeg hører, er, at der tales om mere traditionel konservativ politik, som jeg vil karakterisere ved, at den består af mere pisk end gulerod. Der er det regeringens holdning i forhold til universiteterne, at vi vil satse på aftaler med universiteterne, der handler om både pligter og rettigheder.

Det er umådelig vigtigt for mig at understrege, at for regeringen er udgangspunktet, at vi har fremragende universiteter i Danmark, men at der er mange ting, der kan gøres bedre. Og med det udgangspunkt er jeg sikker på, at vi kan få indbygget incitament, gulerødder, men også en række pligter, som universiteterne vil leve op til, således at vi får løst en række af de problemer, der er skitseret af regeringen i dag.

Vi har i mit ministerium en intens dialog med universiteterne herom. Der vil i den forsknings- og universitetspolitiske redegørelse blive redegjort nærmere for, hvilke pligter vi mener, universiteterne skal løse i den kommende tid, og der vil blive redegjort for, hvilke positive incitament vi gerne vil aftale med institutionerne med henblik på at nå et højere niveau.

Det er regeringens udgangspunkt. Det er regeringens indgang til diskussionen med uddannelsessystemet, at det er hensigtsmæssigt at aftale rettigheder og pligter. Det er hensigtsmæssigt, at vi får en positiv dialog, og at vi får indbygget incitament, men det er også utrolig vigtigt at understrege, at der er en række opgaver, der hidtil ikke er løst godt nok, og som vi kan gøre bedre.

Det er regeringens overordnede budskab fra min side i denne debat, som vi for øvrigt takker for initiativet til.

Forhandling

Formanden:

Ordføreren for forespørgerne, hr. Aage Frandsen.

Aage Frandsen (SF):

Indledningsvis vil jeg godt takke ministrene for deres svar på vores forespørgsel, takke for det, der blev sagt. Specielt lagde jeg mærke til undervisningsministerens lille bemærkning om, at rapporten om kvalitet i uddannelserne naturligvis ikke dækker hele kvalitetsbegrebet, men kun er et element.

Jeg vil også takke de tre ministre for de elementer om kvaliteten, som blev fremhævet, men jeg hæftede mig selvfølgelig også ved noget af det, der blev sagt, fordi ét er, at vi principielt er enige om kvalitet, men hvad betyder det så i den konkrete virkelighed?

Jeg vil nu fremlægge vores overordnede syn på kvalitet, som selvfølgelig er noget forskelligt, alt efter hvordan den udmøntes og hvor vi er henne i uddannelsessystemet. Her er jeg helt enig med undervisningsministeren i, at det selvfølgelig er noget forskelligt, når det gælder folkeskolen, og når det er videregående uddannelser. Vi har opgjort det i 15 punkter.

1. Uddannelsessystemet skal være indrettet sådan, at der er uddannelses tilbud til alle. Vi er forskellige, og vi skal respektere forskelligheden. Uddannelserne skal ikke være ens.

Det betyder også, at ungdomsuddannelserne skal være indrettet sådan, at vi på den ene side har de meget boglige gymnasiale uddannelser, som har deres formål, og på den anden side har tilbud til unge som f.eks. EGU og produktions-skoler, som netop ikke er boglige. Der er tale om unge, som afskyr det boglige, og der er nogle, for hvem folkeskolen har efterladt mindre indtryk, end de unge efterlod i folkeskolen.

2. De enkelte uddannelser skal være sådan indrettet, at kursister, elever, studerende m.v. udvikler sig og får større viden. Det er en indlysende sandhed, men ikke desto mindre er det værd at fremhæve, og i den forbindelse er det også værd at fremhæve, at det selvfølgelig også er noget, som man godt kan måle, men det er ikke så enkelt at måle.

Det er klart, at vi må diskutere – enten i dag, eller når ministeren har fremsat forslag om et evalueringsinstitut – hvad vi så gør, hvis der er nogle uddannelser, der ikke lever op til de mål, som er fremlagt.

Det er afgørende i den forbindelse også at lægge vægt på, at det er ikke det, der er lettest at måle, der er rigtigst at måle. Vi kan have nogle ting, som vi sagtens kan måle, men i virkeligheden kan der være andre ting, som er langt vigtigere.

3. Brugerne, og brugerne for os er elever, kursister, studerende, deltagere i uddannelsen, skal være tilfredse og glade for uddannelsen. Jeg har somme tider indtryk af, at man nogle steder næsten synes, det er et problem, at der er nogle, der er så glade for en uddannelse, at de søger en bestemt uddannelse. For os er det helt afgørende, at når lille Mette har været i folkeskolens 7. klasse og kommer hjem og er vildt begejstret for at gå der, uanset om hun har lært noget den dag, er det et tegn på, at der må være en kvalitet i uddannelsen.

Det er også vigtigt for os at understrege, at når der er så mange unge, der vælger efterskolerne i dag, må det være, fordi disse unge finder en kvalitet dér, og så skal vi ikke hele tiden sige, at det er et problem, at de vælger efterskolen i 10. klasse, for det må så være, fordi der er noget at hente. Det er et tegn på, at når de unge vælger, vælger de altså ud fra en frihed, men de vælger også under et vist ansvar.

I den forbindelse vil jeg godt nævne, at når unge vælger den frie ungdomsuddannelse, må det være, fordi de unge finder noget, som de ikke finder andre steder. I stedet for at råbe op om, at nu skal man afskaffe den uddannelse, mener jeg, man skal fremhæve, at der må være en kvalitet.

I dag er det sådan, at ca. 70 pct. af dem, der vælger højskoler, betaler det hele selv. Når de betaler 1.000 kr. om ugen, er det, fordi højskoler har en kvalitet. Jeg synes så også, det er synd for dem, der ikke har råd til det, at de ikke kan opleve den kvalitet.

4. Uddannelsessystemet skal rumme en flersid af uddannelser. Det er helt afgørende, at man inden for uddannelsessystemet kan finde forskellige tilbud, og at det ikke nødvendigvis kun er inden for det offentlige system, men at det civile samfund i form af frie skoler osv. også skal have tilbud.

5. Der skal være fleksibilitet i uddannelserne. Selv om man skal gennemføre den samme uddannelse, kan det godt være, at der er nogle, der vil gøre det i én hastighed, mens andre vil gøre det i en anden hastighed. Det er derfor, vi synes, at det nuværende SU-system er glimrende, for så kan man tilrettelægge sin uddannelse inden systemet med 6-års-klip.

6. Uddannelsessystemet skal være indrettet sådan, at det, man har opnået et sted, også kan godskrives et andet sted. Det er jo fuldstændig horribelt, hvad man nogle steder hører, at noget, der er lært på ét universitet i Danmark, ikke

kan bruges på et andet universitet. Det er en beskyttelse i stedet for, at det er af hensyn til de studerende.

Eller når der kommer fremmede hertil fra udlandet med en uddannelse og får at vide, at de ikke kan bruge den til noget som helst her i landet, ja, de kan ikke engang komme ind på den pågældende uddannelse, tyder det på, at der ikke bare er tale om dumhed, men der er tale om tåbelighed i den forbindelse. Det er uddannelsesinstitutionerne, der forhindrer nogle i at bruge den uddannelse, de kommer med udefra.

7. Det er vigtigt, at uddannelsessystemerne bruges til at give den enkelte ansvarlighed og selvstændighed og bidrager til, at man kommer til at fungere godt i et demokratisk samfund. Og igen mener vi, det er vigtigt at sige, når vi taler om selvstændighed og ansvarlighed, at så skal der gives mulighed for, at man kan vælge. Vi tror mere på den unges eget valg, end vi tror på, at vi kan lave en statslig styring.

8. Uddannelserne skal bidrage til kvalificering til videre uddannelse. Det betyder selvfølgelig ikke, at det overliggende uddannelsessystem skal bestemme, hvad der skal være i det underliggende. Det er ikke gymnasierne, der skal bestemme, hvad man skal lave i folkeskolen, men det er vigtigt, at man har dialogen.

9. Det er vigtigt, at uddannelsessystemet kvalificerer til arbejdsmarkedet, herunder udvikler evnen til samarbejde, til omstilling osv. I den forbindelse mener vi også, det er vigtigt, at man betragter uddannelse som andet end det, der foregår på en uddannelsesinstitution. Det er derfor, vi har fremhævet, at skal man være lærer eller psykolog, gør det ikke noget, at man har lært andet. Vi synes sådan set, det er en forudsætning, at man har lært andet end det, man kan lære på uddannelsesinstitutionen.

10. Uddannelsessystemet skal være effektivt. Selvfølgelig skal man ikke gå længere i en uddannelse, hvis man kan opnå det samme på fem år som ved at gå seks år, hvis det er nøjagtig det samme. Vi tror i øvrigt, at de studerende ved at bruge seks år har brugt dem fornuftigt, men selvfølgelig skal der også være effektivitet i uddannelsessystemet.

11. En forudsætning for kvalitet i uddannelserne er også, at vi har gode lærere. Det er en helt afgørende forudsætning. Vi kender alle sammen til, at vi har haft gode lærere og vi har haft elendige lærere. Derfor håber vi på, at den

nye læreruddannelseslov giver endnu bedre mulighed for gode lærere.

Vi ved også, at pædagogikum, som er lavet for gymnasielærere, er et lille fremskridt, men vi tror ikke på den statslige planlægning og tankegang, der ligger bag. Derfor er vi bekymret over, om det overhovedet har den positive virkning, det burde have haft. I den forbindelse kan det være værd at understrege, at der også er pædagogiske behov andre steder.

12. Det er vigtigt at understrege, at den forskningsmæssigt baserede uddannelse og i den forbindelse forskningen styrkes. Her er vi helt enige i det, som forskningsministeren sagde.

13. Uddannelse bliver aldrig afsluttet. Vi uddanner os hele livet igennem, og der skal ikke være noget med, at bare fordi man har rundet de 50 år, kan man ikke længere uddanne sig. Man kan sige, at der var nogle, der kunne trænge til at uddanne sig lidt mere, også efter at de er fyldt 50 år. Det er helt afgørende, og derfor er vi også enige i de ting, som arbejdsministeren sagde om AMU-centrene. Det er helt afgørende med kvalitet også dér, det er ikke kun, når vi taler om de videregående uddannelser.

14. Uddannelse skal ikke kun vurderes ud fra, hvad man kan bruge direkte i uddannelsen og direkte på arbejdsmarkedet. Det er derfor, vi lægger meget vægt på, at vi har folkeoplysning og den slags ting.

15. Det er vigtigt, at vi løbende fornyr og justerer uddannelserne, og i den forbindelse lægger vi meget vægt på, at det er afgørende at lave forsøg og forberede uddannelserne, og at det ikke sker på hovsaløsningsens grundlag. I den forbindelse er vi ret bekymrede over det, som ministeren har planer om med hensyn til folkeskolen. Vi var ret begejstrede for tidligere undervisningsminister Ole Vig Jensens tanker i forbindelse med 7-punkts-programmet, som vi tilsluttede os. Vi ser med bekymring på, hvad man nu absolut vil lave.

Det er kun et års tid siden, vi herinde var enige om disse ting, som man nu skal til at lave om. Hvad er der sket siden? Os bekendt er der ikke sket noget siden, som skulle betyde, at man skal lave en hel masse om med hensyn til 10. klasse eller lave handleplaner allerede fra 5. klasse eller sådan nogle ideer. Vi synes ikke, det bygger på en forudgående grundig undersøgelse, eller at man vil forsøge på baggrund af, at det er velovervejnet.

Som sagt mener vi også fra SF's side, kan jeg afslutningsvis sige, at der er behov for reformer,

men det skal ikke være reformer på baggrund af hovsastemninger. Vi mener, der er ting i uddannelsessystemet, som skal understøttes via økonomiske incitamenter. Det er derfor, vi i vort finanslovudspil har foreslået en række ting, som styrker forskningen, og som styrker uddannelserne. Det er derfor, at vi f.eks. som en mindre ting, men alligevel centralt i vores bevidsthed, peger på, at også sådan noget som højskoleophold kunne give anledning til, at man kunne bruge SU, og har man ikke SU-berechtigelse, kunne man bruge et særligt højskoleklip.

Jeg fremhæver disse ting for at understrege, at uddannelse er meget andet end det, som er den traditionelle eksamensorienterede og den traditionelle boglige uddannelse.

Vi har i Folketinget en tradition for, at uddannelsespolitikken vedtages med en bredde. Det vil vi gerne medvirke til, men vi vil ikke unnlade at sige, at nogle af de ideer, som vi har hørt i det sidste halve års tid fra regeringens side, harmonerer mindre med de ideer, som vi hørte under den tidligere undervisningsminister. Vi kan lige så godt sige rent ud, at sådan er det, og vi håber på, at de tanker, som var Jørgen Jørgensens, K. Helveg Petersens og K.B. Andersens, er de tanker, som stadig væk vil være regeringens idé.

(Kort bemærkning).

Susanne Clemensen (CD):

Hr. Aage Frandsen nævnte, at når så mange vælger 10. klasse på efterskole, må det være, fordi 10.-klasser-efterskolen har noget at tilbyde, som de unge har behov for, og det ser SF som noget meget positivt.

Jeg vil gerne sige, at jeg ikke synes, det entydigt er så positivt, som SF fremstiller det, for efter min mening viser det noget om, at det er en falliterklæring for folkeskolen, hvis så mange unge vælger 10. klasse på en efterskole.

Derfor vil jeg gerne spørge SF, om det ikke var positivt, hvis vi fik nogle af de elementer fra 10. klasse på efterskole ind i eftermiddagstimerne på folkeskolen, sådan som CD foreslår.

Formanden:

Jeg gør deltagerne i debatten opmærksom på, at man er meget velkommen til at tage plads ved ordførerbordet.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Fra Dansk Folkepartis side synes vi også, det er vigtigt, at vi får debatten her i dag. Det er helt glimrende, at der kommer nogle udmeldinger fra de forskellige partier.

Det, som vi i Dansk Folkeparti selvfølgelig ønsker, er, at vi får nogle gennemarbejdede løsninger. Helt klart vil jeg godt spørge SF, hvordan de ser på, at kendsgerningen i dag er, at vi må have tre ministre til at møde frem, og det får mig til at spørge hr. Aage Frandsen, om det ikke ville være en god idé at samle uddannelserne, således at de er under ét ministerium.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Det er hr. Aage Frandsens sidste bemærkninger, som kalder mig herop, hvor han gjorde gældende, at han egentlig hellere så linjen fra den tidligere undervisningsminister, og her skulle jeg hilse og sige, at fra Det Konservative Folkepartis side er vi glade for de nye toner, som bl.a. har givet sig udslag i den rapport, der er kommet om kvalitet i uddannelserne.

Nu er det kvalitet, man lægger vægt på, og så vidt vi kan observere, skete der et skift allerede sidste forår, jeg tror, det var i marts måned 1997, hvor man nærmest undsagde den tidligere undervisningsminister og hans ansvarsløse politik, der hed UTA, uddannelse til alle, uanset kvaliteten, og AFEL, ansvar for egen læring, hvilket vil sige, at lærerne, ministeren og forældrene kaster ansvaret fra sig, og så er det eleverne, der selv må tage ansvaret for egen læring.

Sådan skal det ikke være. Nu er der sat fokus på kvalitet i uddannelserne, og man kunne håbe på, at regeringen ikke bare har mål for, hvor mange der skal ind på ungdomsuddannelserne, og hvor mange der skal ind på de videregående uddannelser, men også konkrete mål for, hvilke krav til kvalitet man ønsker på de forskellige uddannelsesniveauer.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Først vil jeg sige til fru Susanne Clemensen, at jeg er meget enig i, at når man fremhæver – det gjorde jeg – efterskolernes 10. klasse, så betyder det ikke, at man ikke skal interessere sig for folkeskolens 10. klasse. Det skal man i høj grad. Folkeskolen kan lære meget af de frie skoler.

Det siger jeg som en af dem, der har haft sine børn i folkeskolen.

Omvendt må vi også sige, at der er noget, som efterskoler ikke kan efterlignes ved, nemlig internatet, kostskoleformen, det liv, der foregår hele døgnet. Det kan folkeskolen aldrig give. Jeg er ikke i tvivl om, at en af de pædagogiske ting, som Danmark har bidraget allermost med, netop er kostskoleformen, og det kan man ikke overføre. Men der kan være andre ting fra efterskolerne, man kan lære af i folkeskolen, og vi vil så sandelig også interessere os for folkeskolen.

Til fru Birthe Skaarup vil jeg sige, at det er sådan set ret ligegyldigt, hvad jeg mener i denne sag om det spørgsmål. Jeg er enig med fru Birthe Skaarup i, at det burde ligge samme sted i ét uddannelsesministerium, men det er jo nu engang statsministerens prerogativ, som det hedder, statsministerens ret, at definere, hvor de forskellige ting ligger. Vi synes somme tider, at det ikke har været helt klogt sagligt, men det kan være, at det, man har lavet, har været politisk klogt. Det blander jeg mig ikke i. Det er ikke kun denne statsminister, der laver nogle delinger, vi kan sætte spørgsmålstegn ved, det har været mere udpræget tidligere.

Med hensyn til hr. Frank Dahlgaards bemærkninger: Jamen det er sådan set ikke så overraskende, at hr. Frank Dahlgaard er mere begejstret, end jeg er, ved skiftet. Det siger jo sådan set alt, måske. Men jeg udelader ikke muligheden og håbet om, at de uddannelsespolitiske tiltag, der skal foregå herinde, foregår i Folketinget på den måde, at vi også kan være med til at støtte det.

Og så vil jeg godt sige til allersidst: Kvalitet er sandelig ikke noget, som man først vil diskutere nu. Men spørgsmålet er: Hvad er kvalitet, hvordan måler vi det? Er det kun det, vi kan måle, som hr. Frank Dahlgaard måske interesserer sig for, som er kvalitet, eller er det også noget andet, mindre måleligt?

Formanden:

Hr. Hans Peter Baadsgaard som ordfører.

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg vil gerne først takke ministrene for deres besvarelser og også tak til forespørgerne for denne mulighed for at debattere uddannelsespolitik i en bredere sammenhæng. Jeg synes, det er meget velplaceret med en sådan debat

om kvalitet og sammenhæng i uddannelserne, som ordførerne har formuleret det.

Jeg synes, det var grundige og positive besvarelser, ministrene gav, der taget under ét var et godt og positivt svar på det, forespørgerne efterlyser, nemlig kvalitet i uddannelserne og sammenhæng i uddannelserne.

Jeg synes, ministrene meget klart beskrev, hvilke kvalitetsmål man ønsker, og hvorledes regeringen agter at nå målene, nemlig faglige, personlige og sociale kvalifikationer til eleverne og de studerende, hvis det skal udtrykkes kort.

Vi er i Socialdemokratiet helt enige i, at kvalitet og sammenhæng er afgørende parametre, når vi skal vurdere vort uddannelsessystem – kvalitet og sammenhæng, så eleverne og de studerende får det optimale udbytte og vi anvender ressourcerne bedst muligt. Kvalitet skal måles på, om eleverne og de studerende opnår både faglige og personlige kvalifikationer i undervisningen – kvalifikationer, som de kan anvende og gøre brug af i deres hele liv: i arbejdslivet, i familielivet, i fritidslivet og i livet som samfundsborgere.

Det er meget afgørende for Socialdemokratiet at understrege, at kvalitet ikke alene kan måles ved karakterer og standpunktsbedømmelser i de forskellige uddannelsesfag. Folkeskolens succeskriterier er ikke alene gode faglige resultater, men i lige så høj grad elevernes personlige udvikling. Selvstændighed, kreativitet, ansvarlighed osv. er for øvrigt også værdier, som efterspørges i uddannelserne og på arbejdsmarkedet. Disse såkaldte bløde værdier fortøner sig ofte i debatten om kvaliteten i folkeskolen.

For Socialdemokratiet er kvalitet i uddannelsessystemet også et spørgsmål, om man overhovedet får en uddannelse eller kan få en uddannelse. Derfor er vi helt enige i målsætningen om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en kompetencegivende uddannelse, og at 50 pct. skal have en videregående uddannelse, og vi glæder os over, at det under denne regering faktisk er lykkedes at nærme os målsætningen på begge områder. Skal det lykkes fuldt ud at nå målsætningen, er det nødvendigt at se på ungdomsuddannelserne, på folkeskolen som den afleverende skole og på overgangen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne, og regeringens lovprogram lægger netop op til at tage fat på disse områder. Lad mig blot nævne revisionen af de tekniske erhvervsuddannelser, som er bebudet.

Ledetråden for Socialdemokratiet i udformningen af lovgivningen på disse områder er kvalitet og sammenhæng. Forespørgerne efterlyser sikring af den indholdsmæssige kvalitet. Det er netop den indholdsmæssige kvalitet, vi er optaget af, når vi ønsker at gøre folkeskolens 10. klasse mere målrettet for eleverne. Det er også et kvalitetsløft for 10. klasse, der ligger i oprettelse af 10.-klasses-centre, som man har gode erfaringer med rundtomkring, og som vi har peget på som en god udvikling i folkeskolen.

Vi vil også have mere kvalitet i vejledning af eleverne om valg af ungdomsuddannelser. Der skal være sammenhæng mellem folkeskolens undervisning og undervisning på ungdomsuddannelserne. Der ligger her muligheder for, at flere elever formentlig kunne fortsætte i ungdomsuddannelsen efter 9. klasse. Jeg tror ikke, at 70 pct. har nødig at tage 10. klasse med, således som det har udviklet sig til at være.

Det er også kvalitetshensyn, der gør, at vi i Socialdemokratiet vil fastholde de fire gymnasiale uddannelser som selvstændige uddannelser med hver deres profil, og det er af hensyn til sammenhængen mellem disse uddannelser, altså de gymnasiale og de videregående uddannelser, at vi giver principiel støtte til et udviklingsprogram som f.eks. det, gymnasielærerne har fremlagt for det almene gymnasium. Nye undervisningsformer i gymnasiet kunne måske begrænse frafaldet på de lange videregående uddannelser.

De frie ungdomsuddannelser bliver nu evalueret, de er meget omdiskuteret. Vi har i Socialdemokratiet den holdning bl.a. af ressourcemæssige grunde, at de frie ungdomsuddannelser ikke skal være for de elever, der kunne gå i gang med en ungdomsuddannelse efter folkeskolens 9. eller 10. klasse. Hvis de frie ungdomsuddannelser derimod kan hjælpe svage elever i gang med en uddannelse, så er sagen en ganske anden. Det er for Socialdemokratiet altid udtryk for kvalitet i uddannelsessystemet, når der gøres en særlig indsats for at tilgodese de i forhold til teoretisk uddannelse svage elever.

Det er også den holdning, Socialdemokratiet har til daghøjskoler. De er et godt tilbud til de kort uddannede, der har svært ved at komme i gang med uddannelse eller job. Derfor skal daghøjskolevirksomheden fortsætte, og vi er helt indstillet på også her at medvirke til at sikre kvaliteten i daghøjskolernes udbud.

Jeg vil gerne kvittere for forskningsministerens bemærkning om sammenhæng mellem forskning og uddannelse på de højere læreanstalter og også for de bemærkninger, forskningsministeren kom med om universiteterne eller om, at universiteterne må indstille sig på, for at sige det direkte, at tilbyde uddannelse til folk med relevant mellemlang videregående uddannelse sigtende mod kandidatniveau. Jeg synes, der ligger muligheder for en god udvikling her.

Jeg ser for mig en mulig udvikling, hvad angår dette, hvor de mellemlange og måske også de korte videregående uddannelser organiseret i centre kan have kontakt med eller tilknytning til forskere eller forskningen på universiteterne, for at undervisningen på disse mellemlange videregående uddannelser kan foregå på grundlag af den nyeste viden og aktuelle forskning. En sådan kontakt eller et sådant samarbejde mellem forskningen og de mellemlange uddannelser vil også kunne bidrage til en hurtigere formidling af forskningsresultater til gavn for erhvervslivet.

Arbejdsministeren redegjorde i sit indlæg for, hvordan man tilstræber en høj kvalitet i arbejdsmarkedsuddannelserne, at uddannelsen skal være både effektiv og have et indhold, der modsvarer arbejdsmarkedets behov. Vi støtter helt disse bestræbelser og også bestræbelserne for en effektiv ressourceudnyttelse. Vi vil her opfordre til et bedre samspil og samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne om udbud og udnyttelse af faciliteterne. Jeg tror, at der er noget at hente her i effektiv ressourceudnyttelse.

Bedre læringsmiljøer både på AMU-centrene og i erhvervsskolerne ville også kunne styrke kvaliteten. Åbne værksteder og adgang til faciliteterne for kursisterne også uden for den traditionelle undervisningstid ville kunne gavne kursisterne og eleverne og dermed højne kvaliteten.

Det er blevet fortalt, at der er 2.400 forskellige titler på kurser i AMU-systemet. Her er der vist behov for en forenkling, og den vil vi da gerne medvirke til at få etableret.

Regeringen lægger op til en egentlig reform på voksen- og efteruddannelsesområdet. Det er vi meget tilfredse med i Socialdemokratiet. Tiden er ikke her til drøftelse af en sådan reform i detaljer. Vi vil i Socialdemokratiet også her tilstræbe både kvalitet og sammenhæng, når vi skal formulere os på det felt.

Voksen- og efteruddannelse skal som mål-sætning give både de kortuddannede og folk med en grunduddannelse mulighed for kompetenceløft. Enhver uddannelse skal løbende kunne justeres og ajourføres, og voksen- og efteruddannelse skal således bidrage til et samlet kompetenceløft, hvor også virksomhederne må påtage sig deres ansvar.

Vi har et godt uddannelsessystem i Danmark efter Socialdemokratiets opfattelse, men der er altid behov for at overvåge og eventuelt justere uddannelserne for at sikre kvaliteten både indholdsmæssigt, og hvad angår sammenhæng. Derfor støtter vi fuldt ud det bebudede lovfor-slag om etablering af et evalueringsinstitut, hvis hovedsigte er at styrke kvalitetsudviklingen i uddannelsessystemet.

Dette lovforslag og undervisningsministerens lovprogram i øvrigt og såvel som ministrenes redegørelse her i dag viser, at også regeringen til-lægger kvalitet og sammenhæng i uddannelses-systemet stor betydning.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Jeg synes desværre, at talen fra den socialde-mokratiske ordfører var uden konkrete ideer og forslag til, hvordan man løser de væsentlige kvalitetsproblemer i uddannelsessystemet.

Der mangler løsninger på det væsentlige pro-blem, at Danmark ifølge en OECD-undersøgelse og konklusionen i den anvender en hel mas-se ressourcer på uddannelsessystemet – et af de lande, som anvender flest – uden at det fører til, at de danske elever på noget som helst niveau er dygtigere af den grund.

Så taler den socialdemokratiske ordfører om, at de personlige værdier, de såkaldte bløde værdier, den personlige udvikling er vigtige ting. Jeg kunne godt tænke mig at spørge den socialdemokratiske ordfører, om han virkelig mener det seriøst, at udviklingen af de bløde værdier kan være med til at rykke det danske uddannelsessystem frem til at være et af de bedste i verden, som vel må være målet for det danske Folketing.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg bemærkede, at den socialdemokratiske ord-fører nogle enkelte gange søgte at problemati-sere begrebet kvalitet. Det er jo sådan blevet ti-dens mantra: kvalitetskontrol, kvalitetsløft. Hr.

Baadsgaard bemærkede, at der var noget, der hed bløde værdier.

Jeg synes, det er interessant at bemærke, at hvis vi havde været i 1970'erne, hvis vi havde været i så mange andre årtier i det her århund-rede, så havde en socialdemokratisk ordfører nævnt én kompetence, som ikke blev nævnt, den kompetence, der for Socialdemokratiet i det her århundrede har været den livgivende og den vigtige for at nå til erkendelse, og det har været den demokratiske kompetence med del-tagelse, deltagelse som mantraet. Og det er nu det, der er blevet reduceret til kvalitetsløft, kva-litetskontrol, forsimpning, reduktionisme.

Til hr. Baadsgaard: Hvilke perspektiver har Socialdemokratiet for den gamle kompetence, man talte så meget om engang, den demokrati-ske kompetence? Og hvad er det for lovgiv-ningsrammer? For jeg vil da ikke antage, Social-demokratiet er gået fra borde på det punkt og helt har overgivet sig til konservative, liberale mekanismer.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Hr. Hans Peter Baadsgaard taler meget om per-sonlig udvikling, og det ligger også os fra kon-servativ side på sinde. Men i forlængelse af mit partis ordførers spørgsmål vil jeg spørge: Hvor-dan kan man udvikle sig personligt, hvis ikke man kan læse? Hvordan kan man udvikle sig personligt, hvis ikke man kender sit lands og sin verdensdels historie og geografi? Hvordan har man muligheder for at udvikle sig person-ligt, hvis ikke man kan bruge informationstek-nologien? Der har man meget små muligheder, og det er jo det, som man kalder de hårde fær-digheder, de konkrete færdigheder, de hårde kundskaber. Men er det ikke basis; er det ikke det, der forudsætter, at man kan udvikle sig personligt? Det vil jeg gerne spørge om.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Hr. Brian Mikkelsen spurgte om de bløde vær-dier, om jeg opfattede det sådan, at det giver bedre uddannelse, når man lægger vægt på de bløde værdier, som jeg fremhævede, i det, vi kunne kalde kvalitetsmåling.

Det mener jeg er helt oplagt. Jeg mener, at folkeskolen sådan set har en dobbeltopgave. Ud over at dygtiggøre eleverne fagligt på forskellig vis skal folkeskolen jo opdrage og udvikle eller bidrage til, at eleverne udvikler sig personligt,

til ansvarsfølelse, til selvstændighed, til fleksibilitet, alle disse bløde værdier, som for øvrigt, som jeg sagde i mit indlæg, også efterspørges på arbejdsmarkedet, altså i en jobfunktion.

Nu kan man jo ikke nå at have alt med i en 10-minutters tale, selv om det var godt, vi havde 10 minutter. Det er henvendt til hr. Søren Kolstrup, der efterlyser, at jeg skulle forholde mig til en kompetenceudvikling med hensyn til at kvalificere de unge mennesker til at deltage i et demokratisk samfund.

Jamen jeg er helt enig i, at det da også er en opgave, bestemt, og jeg nævnedes det for øvrigt også, da jeg talte om kvalifikationer i forbindelse med folkeskolen, men det gælder i andre uddannelser også, når vi taler om de bløde værdier. Det skal være kvalifikationer, som de pågældende kan anvende og gøre brug af hele deres liv, og så nævnedes jeg både arbejdsliv, familieliv, fritidsliv og også livet som samfundsborger.

Så det er ikke, fordi jeg har underprioriteret det dér, men jeg kan altså ikke nå i detaljer at få alt penslet ud til alle ordføreres fulde tilfredshed. Men der er ingen vaklen, der er ingen tvivl i mit sind om, at der er en væsentlig opgave i udvikling, i personlig udvikling især da i folkeskolen.

Så til hr. Frank Dahlgaard, der spørger, hvordan man kan udvikle sig personligt, hvis man ikke kan læse. Jamen det vil da også være et handicap ud over alle grænser, hvis man skulle forestille sig, at vi nu går i gang med et sådant projekt. Jeg mener, at skolens opgave selvfølgelig er både at lære børnene at læse og så også sørge for eller bidrage til deres personlige udvikling. Der er ingen modsætning imellem de to ting. Det synes, som om hr. Frank Dahlgaard mener, at der er en modsætning. Jeg mener, at de to hensyn faktisk vil give en synergieffekt.

(Kort bemærkning).

Christine Antorini (SF):

Hr. Hans Peter Baadsgaard fremhæver selvstændighed og kreativitet som nogle værdier, eleverne skal lære igennem uddannelsessystemet.

Jeg vil derfor gerne spørge, hvad Socialdemokratiet mener om de tanker, der er fremme om, at man skal lave handleplaner for elever helt nede fra 5.-6. klasse, om det er den måde, man udvikler selvstændighed og kreativitet på.

Når jeg tænker på min egen baggrund, vil jeg sige, at det er svært nok allerede i gymnasiet at finde ud af, hvilken videregående uddannelse man skal tage, men nu er der altså tanker om, at helt ned i – ja, hvad bliver det – 10-11-års-alderen skal man vide, hvilken vej man ønsker at gå.

Jeg vil i den forbindelse også spørge, hvorfor Socialdemokratiet mener, at det fremmer selvstændighed og kreativitet, at 10. klasse rykkes over i ungdomsuddannelserne, når vi ved, at mange unge i den alder netop vælger 10. klasse som det år, hvor de skal finde ud af, hvilken ungdomsuddannelse de skal tage, hvor det må være i alles interesse, at de vælger det, som de har mest lyst til, og hvor 10. klasse har opfyldt den funktion.

Endelig vil jeg spørge Socialdemokratiet om Evalueringsinstituttet. I SF er vi enige i, at det er vigtigt med et uafhængigt institut, der går ind og evaluerer kvaliteten af uddannelserne.

Jeg synes også, det er vigtigt, som Socialdemokratiet har fremhævet, at der er et vist element af selvevaluering, men der står også i loven, at man kan pålægge uddannelsesstederne en bestemt opfølgning. Hvad er det for et pålæg, Socialdemokratiet mener man bør kunne give over for uddannelsesinstitutionerne?

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Folkeskolens opgave er at opdrage, siger hr. Hans Peter Baadsgaard. Jeg må sige, at det lyder bestemt ikke behageligt i mine konservative ører, for folkeskolens primære opgave må jo altid være at sikre en fordybelse, en faglighed, en indsigt, en kvalitet, ikke at opdrage. Det må altid og kun være forældrenes ansvar at opdrage børnene.

Det er udtryk for en eller anden ansvarsløshed og underlig socialdemokratisk holdning, synes vi, at man siger: Folkeskolen skal opdrage. De eneste i det her samfund, som bør opdrage børnene på en ordentlig måde og har ansvaret i sidste ende, er selvfølgelig forældrene.

Jeg vil godt spørge hr. Hans Peter Baadsgaard om det her med opdragelse, om det vigtigste i skolen ikke er, som en anden OECD-undersøgelse fra 1997 konkluderer, at differentieret og individuelt tilrettelagt undervisning koordineret med krav og formelle prøver er de bedste redskaber til at forbedre færdighederne i skolen, som også er skolens primære opgave.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Vi er helt enige i, at vejledningen skal støttes kraftigt i folkeskolen.

Jeg har et spørgsmål til hr. Hans Peter Baadsgaard også ud fra, at Dansk Folkeparti gerne vil gøre op med ånden fra 68'erne, og dér er mit spørgsmål meget vigtigt, synes jeg, idet vi godt vil have, at der pålægges forældrene et ansvar for, at deres børn møder op til undervisningen med en engageret og disciplineret indstilling for derved at kunne fungere bedre i skolemiljøet.

Det, vi spørger om, er: Skal forældrene ikke ind i det her også? Skal hele ansvaret blot overlades til det offentlige? Det mener vi ikke.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Til fru Christine Antorini vil jeg sige, at jeg ved ikke af, at vi taler om handleplaner i 6. klasse. Vi taler om i forbindelse med styrkelse af orienteringen, uddannelsesorientering og uddannelsesvejledning, at det måske kunne være hensigtsmæssigt – og vi tror, det er hensigtsmæssigt – hvis eleverne, inden de forlader 9. klasse, har gjort sig nogle forestillinger om og måske også udtrykt det i en uddannelsesplan: Hvad er perspektivet i det, vi nu går og laver? – måske også have det som motivering for deres sidste år i folkeskolen. Hvad er perspektivet, og hvad er det, jeg sigter mod? – sådan at man også ved lidt om, hvad man skal bruge det 10. skoleår til, hvis man vil bruge det 10. skoleår. Så dér synes jeg, at uddannelsesplanerne har deres berettigelse.

Det er klart, at man ikke kan lave en færdig uddannelsesplan i 6. klasse, men man kan godt begynde pædagogisk at arbejde med eleverne om det at forholde sig til deres egen uddannelse, deres egen skolegang, om, hvordan det går, hvad det er, man skal sætte ind på, osv., osv.

Vi går ikke ind for at rykke 10. klasse over i ungdomsuddannelserne, så det kan jeg hurtigt tilbagevise. Vi går ind for, at vi bevarer 10. klasse som en mulighed for de elever, der ikke kan, hvad skal vi sige, gøre sig færdige. Det skal ikke opfattes negativt, men der er nogle elever, der er længere tid om at lære det, andre kan lære på kortere tid, og de skal have en mulighed for at erhverve nogle faglige og personlige kvalifikationer i et 10. skoleår, så de kan bruge det 10. skoleår til netop at få de kvalifikationer, de har behov for for at komme i gang med den ungdomsuddannelse, de i deres uddannelses-

plan har gjort sig nogle forestillinger om, at de gerne ville ind i.

Det dér spørgsmål om, hvad man kan pålægge institutionerne i forbindelse med Evaluering sinstitut: Jamen man kan i hvert fald pålægge dem, synes jeg, at de skal forholde sig til den evaluering og reagere på den. Det er da det mindste, man kan forlange. Det er vel også det primære: at man går ind i en dialog. Og for øvrigt skal det hele jo opbygges på samarbejde og bruges som kvalitetsudviklingsinstrument.

Nu er min tid udløbet, men jeg kan komme tilbage, hvis det er nødvendigt.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg kan forstå, at hr. Baadsgaard og jeg er enige om, at det er vigtigt fortsat at drøfte den demokratiske kompetence.

Indebærer det, vil jeg spørge hr. Baadsgaard, at man kan forestille sig, at Socialdemokratiet vil arbejde for, at medarbejderdemokratiet, det vil sige lærernes indflydelse, elevernes, de studerendes indflydelse bliver øget?

Det er jo sådan her i 1990'erne, at vi har fået reduceret deres indflydelse, og i stedet har man fået givet mere magt til den såkaldte ledelse. Stærk ledelse er blevet sådan et kodeord.

Kan jeg forstå hr. Baadsgaard sådan, at vi kan forvente, at Socialdemokratiet vil nedprioritere udtrykket »stærk ledelse« til fordel for de ansattes, elevernes, de studerendes engagement og f.eks. give lærerpersonalet, som det jo havde i gamle dage på en række institutioner, en indstillingsret på væsentlige områder?

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgård (KF):

Jamen det var da dejligt at høre hr. Hans Peter Baadsgaard sige, at de »hårde« færdigheder og kundskaber er nødvendige for, at man kan udvikle sig personligt; for sådan er det selvfølgelig.

Så sagde hr. Hans Peter Baadsgaard også, at han ønskede, at eleverne og de studerende skulle udvikle sig som selvstændige mennesker, og det gør vi vel alle sammen. Men jeg vil spørge hr. Hans Peter Baadsgaard, om det ikke på grundskoleniveauet forudsætter, at eleverne får lektier for, får hjemmearbejde for, hvor de kan sidde selv og prøve. Det er vel en del af det middel, der skal til for at udvikle selvstændighed: at man sætter grænser for, hvor meget gruppesamarbejde eller gruppearbejde der skal

være i skolen, at der også skal være noget selvstændigt, at man sætter grænser for, hvor mange studerende og elever der skal gå op til eksamen eller til prøver gruppevis, og at de også må gå op alene, for ellers får man da ikke selvstændige individer.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Til hr. Brian Mikkelsens og fru Birthe Skaarups spørgsmål i forrige runde vil jeg godt sige om spørgsmålet om forældrenes ansvar: Jamen selvfølgelig er det forældrene, der har hovedansvaret for deres børns opdragelse, skolegang osv., men når lærerne i skolen omgås børnene i så mange timer, som de faktisk gør, er det klart, at de har en påvirkning, og derfor skal man også dér lægge vægt på, at man bidrager til elevernes personlige, positive udvikling. Det er da helt oplagt.

Det er ikke et spørgsmål om hverken at flytte ansvaret fra forældre eller på anden måde lade samfundet råde over det hele. Det er bare en kendsgerning, at sådan er det: skolen vil påvirke eleverne. Derfor skal det selvfølgelig også indgå, og jeg synes, det er fint, at skolen er opmærksom på det.

Så til hr. Søren Kolstrup om lærernes indflydelse og elevernes indflydelse. Jeg synes, vi har gode regler for det nu. Vi drøfter da gerne, om der er behov for at ændre det, men jeg ser ikke nogen modsætning imellem medarbejderindflydelse og elevindflydelse og så en god ledelse. En god ledelse er netop en, der kan inddrage både medarbejderne og eleverne i de beslutninger og den proces, man skal igennem, eller som undervisningen er.

Til hr. Frank Dahlgaard kan jeg sige, at det ikke er nogen ny erkendelse hos Socialdemokratiet, som man næsten kunne få opfattelsen af at hr. Frank Dahlgaard mener. Færdigheder og kundskaber er et væsentligt element og et nødvendigt element, men hr. Frank Dahlgaard vil jo gerne slå sig til ridder på at være den eneste, der har fundet de vises sten på det område, og at det skulle være hr. Frank Dahlgaard, der har gjort hele Folketinget og hele skolen opmærksom på, at der er noget, der hedder færdigheder og kundskaber. Det er ikke nyt for os i hvert fald, så det synes jeg ikke hører hjemme i en saglig diskussion.

Jamen lektier, det er da fint. Nu synes jeg ikke, vi skal have en pædagogisk diskussion her. Den tager jeg gerne efter 22 års erfaring i folke-

skolen, også med hr. Frank Dahlgaard, men jeg synes ikke, vi skal gå ind i det pædagogiske. En nærmere tilrettelæggelse af undervisningen med lektier kan da være et udmærket pædagogisk middel, bestemt, når det er gjort hensigtsmæssigt.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Jeg takker hr. Hans Peter Baadsgaard for svaret. Jeg vil bare sige, at Dansk Folkeparti mener, at forældrene har et utrolig stort ansvar for, at deres børn møder op til undervisningen engagerede og disciplinerede. Jeg synes i hvert fald selv, det er noget, vi skal arbejde meget for.

Men jeg har et enkelt spørgsmål mere omkring Evalueringsinstituttet. Vi synes, det er udmærket, at uddannelserne evalueres. Vi har tænkt mange tanker omkring det her, og jeg vil spørge hr. Hans Peter Baadsgaard, om det ikke var en god idé, at eksempelvis den enkelte adjunkt eller lektor skal have sin undervisning evalueret af eleverne. Jeg synes godt, det kunne indgå som lidt af en nytænkning. Vi ved godt, der skal to til en tango, og kritikken kunne jo godt gå begge veje her.

Hans Peter Baadsgaard (S):

Et meget kort svar: Enhver lærer vil selvfølgelig, når tiden er til det, inddrage eleverne i vurderingen af den proces, de har været igennem; det er da klart. Og dér har eleverne også mulighed for at udtrykke deres mening om, hvad de synes om den måde, det har været tilrettelagt på i fællesskab eller fra lærerens side, eller hvordan det nu har forment sig. Det er da helt oplagt, og jeg kan ikke se, at der er noget epokegørende nyt i det.

Formanden:

Fru Hanne Severinsen som ordfører.

Hanne Severinsen (V):

Da jeg først så forespørgslens omfang, tænkte jeg, at det var en stor mundfuld. Men det er jo alligevel en nyttig øvelse, at vi nu får mulighed for at se tingene i sammenhæng, og det er jo også tankevækkende, at der skal være tre ministre til stede.

Der er brug for at se tingene mere i sammenhæng, og vi har mange forslag om, at man måske skulle lægge al undervisning ind under ét ministerium. Det gælder f.eks. AMU og efter-

uddannelse, som vi mener burde være i det almindelige undervisningssystem.

Så det er nyttigt at have sådan en debat og også en debat, hvor vi ikke nødvendigvis skal nå frem til nogle dagsordener, men hvor vi kan formulere os bredt om disse spørgsmål og også de mange udspil, som regeringen har bebudet at den vil komme med, og som jo går i så mange forskellige retninger, at man måske godt kan blive lidt forvirret over, hvad regeringen i virkeligheden vil. Men så meget desto mere godt kan det være at få denne debat forud for, at regeringen finder ud af, hvad den rent faktisk vil, og så kommer med de vigtige udspil, som er blevet bebudet.

Det, at et land bør have et højt uddannelsesniveau, er et varmt emne i mange lande. Det er ikke kun i Danmark, vi diskuterer det, og vi ved godt, at i alle lande, der satses på at være med i den internationale udvikling, er et højt uddannelsesniveau noget af det allervigtigste. Og man kan alt for nemt tabe nogle kompetencer på gulvet, og man kan alt for let komme bagud, og dér har vi jo i nogle af de internationale undersøgelser, hvor Danmark har været med, til vores skræk opdaget, at selv om mange sagde, at vi havde verdens bedste folkeskole, så havde vi det ikke.

Derfor skal vi virkelig gøre en indsats i disse år, og alle danskere skal bestræbe sig på at være gode til det, de beskæftiger sig med. Det skal være en ambition, at alle har en faglig stolthed, at alle kan et eller andet. Det skal være moderne at yde en indsats.

Det er jo interessant, at når man diskuterer de her ting, er der nogle, der siger, at det er den sorte skole, men hvis man diskuterer det med idrætsudøvere, kan de godt se, at det at øve sig faktisk er vigtigt for, at de kan yde en præstation, og at det faktisk også er spændende, når de så når frem til præstationen. Men i uddannelsessystemet har der været en tendens til at se anderledes på det og mene, at man nok skulle lære tingene hen ad vejen.

I Venstre vil vi meget gerne have vendt om på hele den indstilling, så vi som sagt får højnet hele ambitionsniveauet, og derfor er vi også meget optaget af at få oprettet et nationalt kvalitetsinstitut, der kan sørge for en evaluering af uddannelserne bredt i hele uddannelsessystemet og se dem i en sammenhæng, for der er virkelig brug for, at denne sammenhæng kommer ind i billedet.

Vi kan tage et emne som naturvidenskab, som jo har været drøftet meget herinde i Folketinget og har været drøftet meget i det hele taget. Og dér kan man f.eks. starte med at spørge universiteterne, hvad de siger, og de siger, at eleverne i gymnasiet er for dårlige; og man kan spørge gymnasierne, hvad de siger, og de siger jo, at eleverne i folkeskolen er for dårlige; og man kan spørge folkeskolen, og dér synes man måske, at læreruddannelsen er for dårlig.

Og da vi diskuterede det i Venstres folketingsgruppe, sagde man, at forældrene også er for dårlige til at opdrage børnene til at få den ambition og holdning, at man skal lære noget, så vi kan sådan set gå helt ned til en diskussion om familiepolitik. Men det er jo også et spørgsmål om læreruddannelsen, men når man så diskuterer læreruddannelse, får man øje på, at det jo også er et spørgsmål om seminarierne og deres læreres uddannelse og efteruddannelse.

Vi har simpelt hen nogle brede problemer, som gælder hele uddannelsessystemet.

Vi kan også tage et emne som IT. Dér er der jo i høj grad et aldersproblem, for det er jo tit sådan, at det er børnene, der lærer forældrene, hvordan tingene foregår, og det er også tit sådan, at mange lærere har sværere ved det end eleverne. Og dér er der også brug for en bred indsats i hele uddannelsessystemet, og at man ikke siger, at det er en anden del af uddannelsessystemets skyld.

Der er også brug for at tænke mere i, at børnene skal være selvstændige, og der er brug for en selvstændighedskultur i hele uddannelsessystemet. Det er jo tankevækkende, at hvor man i udlandet starter virksomheder på basis af sit høje vidensniveau, er der i det danske uddannelsessystem en tendens til, at jo længere uddannelse man får, jo mere ønsker man at være lønmodtager. Og i fremtiden vil vi se mange eksempler på, at man køber kompetence så fra det ene land og så fra det andet land, og at det er små firmaer, som byder på opgaverne, og derfor har vi brug for en helt anden uddannelseskultur, og det skal også være bredt i hele uddannelsessystemet.

Så vi har brug for at tænke på tingene i en sammenhæng, og det er bl.a. det, vi vil med vores forslag, som det jo nu ser ud til at regeringen også har taget til sig, nemlig at man ser på hele evaluering- og kvalitetskontrollsystemet under ét. Og dér vil jeg godt sige om den debat, der har været om, at der jo er meget vigtige kvaliteter, som man ikke kan måle: Ja, det er da

fuldstændig rigtigt, men derfor kan man jo godt måle det, som faktisk kan måles, og derfor kan man godt have en ambition om, at børn som noget naturligt skal kunne læse i 7-års-alderen, sådan at man ved, at når de ikke gør det, er der faktisk grund til at gribe ind.

Og på samme måde med hensyn til at få udviklet nogle kvalitetsstrategier, der går ud på, at vi gerne skulle have de fyrtårne, at vi gerne skulle være nået hertil, ellers er der et eller andet galt. Ellers svømmer det hele jo, og så er man som forældre f.eks. ikke klar over, om det er helt normalt, når ens børn ikke kan læse, selv om de går i 4. klasse.

Så vi har virkelig brug for de her ting, og der har jo heldigvis også været mange forsøg rundtomkring i skolerne på at gøre tingene på en bedre måde. Leg og læring er jo noget, som mange på forskellige skoler har prøvet med succes, og vi tror, at dét vil være en god ting. Og vi tror også, at de forsøg, der har været med at dele børnene efter 7. klasse, så der kommer nogle overbygningsskoler, er en god ting.

Men vi skal også sørge for stadig væk at beholde det frie skolevalg, hele det system, at man, hvis man ikke er tilfreds med sin skole, har mulighed for at oprette sin egen skole, for det har været med til at udvikle det danske skolesystem, sådan at vi helt gratis har fået en lang række forsøg og videreudviklingsprojekter i den danske folkeskole.

Hele vejledningssystemet er jo også noget, vi skal have set på. Det er jo tankevækkende, at der er 21 uddannelser og 25 ordninger på vejledningsområdet. Der kunne vi godt have brug for, at det blev professionaliseret og gjort bedre, for det er også et vigtigt led i de unges udvikling, at de får en ordentlig vejledning om, hvad de har af muligheder.

Vi er meget glade for, at det ser ud til, at man har opgivet tanken om bare at nedlægge 10. klasse, for vi vil gerne bevare 10. klasse, men vi er meget optaget af, at 10. klasse bliver et ordentligt tilbud, som virkelig betyder, at man lærer noget nyt, og ikke bare, at man venter på at finde ud af, hvad man nu vil.

Vi er også glade for, at man har droppet tanken om enhedsgymnasiet, for vi vil gerne bevare de selvstændige uddannelser. Selvfølgelig skal de kunne samordnes, men vi vil ikke være med til, at en merittankegang fører til, at det hele bliver gjort ens, og at de forskellige uddannelser bliver gjort til små bidder af hinanden.

Det gælder også hele diskussionen om fusioner og om meritering på tværs af uddannelserne, altså både vertikalt og horisontalt. Og dér vil jeg sige, at problemet med den horisontale meritoverførsel, det, at man skal kunne gå fra det ene universitet til et andet, må vi se at få en løsning på. Navnlige er den internationale meritoverførsel utrolig vigtig, fordi de unge skal have mulighed for at kunne tage dele af deres uddannelse i udlandet. Men vi skal selvfølgelig også passe på, at vi ikke i vores forsøg dér gør alting ens.

Og når det gælder den vertikale meritering, det, at man skal kunne gå fra en handelsskole til en handelshøjskole og videre til universitetet, vil vi meget gerne have en diskussion om, hvad det egentlig er, vi vil opnå, og om vi skal gøre alting til en forskole for noget andet. For hvis vi gør dét, risikerer vi så ikke, at vi også her udvander både universiteterne og de professionsorienterede uddannelser?

Så vi glæder os meget til de diskussioner, der kommer om det 21. århundredes uddannelsesstruktur, og vi håber ikke, at regeringen lægger sig for fast, for det har jo faktisk vist sig i det her halve år, at der er kommet gode fusioner af både den ene og den anden slags. Vi har f.eks. set, at Odense Universitet har fusioneret med Sydjysk Universitetscenter og med Handelshøjskole Syd, og det er én måde at gøre det på. Og vi har set, hvordan man i en lang række provinsbyer har slået videregående uddannelser sammen eller i hvert fald sammenarbejdet uddannelser på samme niveau, men med forskellige fag, og det er også sikkert en succes. Men det bliver jo først og fremmest en succes, fordi man er optaget af ideen, og ikke fordi det bliver presset ned over hovedet på én.

Vi håber altså, at vi kan få en diskussion om, hvordan vi kan få lavet den slags strategiske alliancer, så vi får nogle stærkere miljøer, men også en bedre spredning geografisk. De to ting er målsætninger, som vi lægger meget vægt på i Venstre.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Det er jo interessant, at det kvalitetsinstitut, som regeringen nu har på programmet, også er en del af Venstres program. Det er også interessant, at hr. Frank Dahlgaard på nogle punkter er tilfreds med den linje og de toner, som høres fra regeringen, i hvert fald nogle af tonerne.

Jeg vil gerne spørge fru Hanne Severinsen, som jo har et personligt kendskab til læring og læreprocesser: Hvad er det egentlig, man i den daglige undervisning kan opnå gennem et kvalitetskontrollinstituttet, der skal standardisere?

Hvad er det, der skal standardiseres? Og hvad er det, man kan opnå med det instituttet i forhold til de skrantende institutter, som man er ved at opbygge i Odense og i Aalborg, og som netop går ud på, at man skal samarbejde forskere og lærere imellem og gerne holde et spejl op for sig selv, så man lærer at blive bedre til evaluering? Har Venstre opgivet selvforvaltning til fordel for statslig kontrol?

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Jeg hæftede mig ved fru Hanne Severinsens indledning til hendes ordførertale, hvor der blev sagt, at regeringen kommer med udspil, der peger i så forskellig retning, at man kan blive forvirret af det. Og derfor lyttede jeg meget intenst til fru Hanne Severinsens ordførertale, og ordførertalen indeholdt altså ikke nogen pejlinger set i forhold til indledningen. Så derfor vil jeg gerne spørge, hvad det er for udspil, regeringen kommer med, der peger i så forskellig retning, at fru Hanne Severinsen kan blive forvirret.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Jeg var meget glad for fru Hanne Severinsens bemærkninger om de bløde værdier, som jeg er helt enig i er noget vi skal være opmærksomme på, f.eks. udviklingen af selvstændighed hos eleverne – »selvstændighedskultur« hed det i Venstres ordvalg – og derfor vil jeg spørge, om Venstre dermed tager afstand fra De Konservatives fuldstændige negligering af de bløde værdiers placering som en kvalitet i uddannelsen.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til det sidste vil jeg bare sige: Når vi i virkeligheden alle sammen mener – det håber jeg da – at vi skal have en kvalitetsmåling dér, hvor vi kan måle kvaliteten, så lad os da lade være med at bruge hele tiden på at diskutere, om der også findes nogle andre værdier. For det findes der helt klart, men vi taler altså om det, man kan måle.

Og dér vil jeg så sige til hr. Søren Kolstrup, at det er jo f.eks. noget, som man som gymnasie-

lærer i gamle dage godt kendte, altså at man havde nogle mål, man skulle nå, og at man havde et pensum, der skulle afleveres, og at der var nogle censorer, som evaluerede, om det nu var godt nok.

Faktisk så er det en meget god sikring også for eleverne, at man ikke som lærer har sine egne små kæphest, som man rider. Jeg tror, det er glimrende, at man har nogle fyrtårne, at man ved, at der er nogle kvalitetsmål, som det vil være godt at nå. Det er ikke nogen facitliste, der er jo stadig væk metodefrihed her i landet, men det er netop at sætte sig nogle mål og vide, hvad der er opnåeligt i de forskellige situationer.

Det er jo så netop heller ikke statslig kontrol, men det er målstyring, og vi i Danmark er netop kendt for, at vi laver mål- og rammestyring, som vi udfylder lokalt.

Med hensyn til det her med de mange forskellige meldinger. Ja, det gælder f.eks. i »Danmark i det 21. århundrede« og i »Nyt om det parallelle kompetencesystem«, at der jo er mange forskellige udmeldinger i det, og der har egentlig aldrig rigtig været taget stilling til det. Det er bare nogle bøger, der er udkommet, men mange sidder rundt omkring og læser dem og er lidt forvirrede over, hvad der i virkeligheden gælder. Derfor glæder jeg mig også til, at der kommer en ny rapport, og at vi får den i en revideret »Danmark i det 21. århundrede«, så vi kan se, hvad det er regeringen rigtigt mener.

Der har jo også været diskussionen om optagelsesbetingelser. Nu nåede jeg ikke det. Men jeg synes også, det har været nogle lidt forvirrede meldinger, at det hele skulle være et spørgsmål om kvote 2. Altså, jeg synes også, at man går alt for længe, men jeg ved ikke, om det lige er det, som kan løse alle problemerne.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg vil gerne spørge fru Hanne Severinsen, om hun i modsætning til Socialdemokratiets talsmand forstår, at Det Konservative Folkeparti sætter de bløde værdier højt. Den personlige udvikling er for os og formentlig i hvert fald også for Venstre det vigtigste formål med uddannelsen.

Derefter kommer, at man kan fungere som demokratisk borger i samfundet. Det kræver jo, at man har nogle kundskaber og færdigheder.

Endelig som det tredje kommer arbejdsmarkedskravet: at man har mulighed for at få et arbejde, hvis man kan noget.

Men i den rækkefølge.

Har fru Hanne Severinsen og hendes parti forstået, at det er det, der er vejen frem, og at Det Konservative Folkeparti har det synspunkt og derfor sætter de bløde værdier, den personlige udvikling allerhøjest, men erkender, at det kræver nogle hårde, kontante færdigheder og viden og kundskaber?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Fru Hanne Severinsen fremhævede det positive i, at man i højere grad ville dyrke selvstændighedskulturen, og jeg kunne også tilføje iværksætterkulturen og sådan nogle ting, men spørgsmålet er: Hvordan gør man det?

Er den eneste metode til at sikre den slags ting ikke, at man siger til unge mennesker: I får nogle rettigheder, I får nogle muligheder, I har indflydelse på den måde, jeres undervisning tilrettelægges på, I har nogle valgmuligheder, og I foretager de valg, I har frihed, og det er på jeres eget ansvar? Er det ikke på den måde, man gør det?

Det vil sige, at det er demokrati i ordets bredeste forstand, som er et helt centralt omdrejningspunkt her, i stedet for at man siger, at det skal tilrettelægges for de unge mennesker, og at man nu skal styre på en bestemt måde.

Man kan vel ikke forvente, at man kan få selvstændighedskultur opbygget hos unge mennesker, medmindre de lærer at være selvstændige, tage stilling, øve indflydelse og tage et ansvar for det, de tager stilling til.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Ja, nu bliver det jo interessant.

Venstre vil styrke selvstændighedskulturen. Venstre vil sikre, at elevernes undervisning bliver evalueret. Det er jeg ganske enig med Venstre i. Det springende punkt er, hvordan vi sikrer noget sådant.

Sikrer vi os dette ved at opbygge en formalisme, eller gør vi det ved at diskutere, hvad det er for rettigheder, folk på gulvet, nemlig eleverne, de studerende har?

Vi ved godt, at de har ret til med jævne mellemrum at få drøftet undervisningen. Hvordan sikrer vi os det? Hvordan opbygger vi en sådan kultur?

Det kan man gøre gennem et netværk mellem lærere og elever, også på tværs af skoler, og det kan man gøre ved at give eleverne større rettigheder.

Eller mener Venstre, at man kun kan gøre det gennem det evalueringsinstitut?

Hvor er vi henne?

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Unge udvikler sig selvfølgelig i skolen netop ved, at de lærer noget, at de føler et ansvar for at lære noget, at de faktisk synes, det er spændende, det er en udfordring, at de hele tiden når så langt, som de overhovedet kan. Det må være det bedste mål for et skolesystem, at alle får udviklet deres muligheder fuldt ud, deres potentielle muligheder for at være dygtige til et eller andet; alle er dygtige til et eller andet.

Det her med, at man så skal tage ansvaret for sin egen læring, er jeg sådan noget bekymret over, for et 6-årigt barn skal altså ikke tage ansvar for egen læring. Et 6-årigt barn skal blive præsenteret for nogle muligheder for at lære nogle ting, som gør, at det senere netop kan tage selvstændig stilling.

Man skal altså passe på, at man ikke blander tingene sammen. Jeg går meget ind for, at man prøver at inddrage eleverne og give dem indflydelse på undervisningen, men man skal jo altså lige være klar over, at man ikke skal fralægge sig sit ansvar som lærer. En lærer har det ansvar at sørge for, at eleverne rent faktisk får lært noget. Det er også derfor, vil jeg sige til hr. Søren Kolstrup, at vi har brug for, at der bliver sat nogle fyrtårne op, så man rent faktisk ved som lærer, hvad det er for nogle målsætninger, man kunne styre hen efter, så man ikke bare har det lidt på fornemmelsen, at børn nok helst skal kunne læse, f.eks. når de går i 3. klasse, men hvis det først er i 4. klasse, så er det da også ligegyldigt.

Sådan nogle ting ønsker vi simpelt hen, at man får evalueret meget bedre på et nationalt plan, og at man også sikrer sig, at der bliver en større sammenhæng i hele uddannelsessystemet, for det er også en ting, som er et stort problem.

Brian Mikkelsen (KF):

Det Konservative Folkeparti synes, at denne her forespørgsel er såvel aktuel og vedkommende som interessant. Vi har altid kæmpet for, at kvaliteten i uddannelsessystemet til stadighed

bliver forbedret. Vi er også af den opfattelse, at alt andet end verdens bedste uddannelsessystem er for dårligt, og derfor er vi meget glade for SF's initiativ på det her område.

Sagen er jo den, at viden og knowhow er det, som Danmark skal leve af. Vi har altid været storeksporthorer af viden og ekspertise, og det har været i kraft af vore stadigt høje uddannelsesniveauer, at vi har opbygget det velfærdssamfund, der har gjort os til et af denne verdens rigeste lande.

I fremtidens globale samfund eksisterer der jo ikke lokale eller regionale osteklokker, og man kan ikke bruge knownothow i den fortsatte udvikling mod forøget velstand.

Kravene til vores viden og vores uddannelsesniveauer er mere afgørende for vores fremtid end nogen sinde før. Det er derfor, så mange politikere og meningsdannere i øjeblikket taler så meget om vores uddannelsessystem og uddannelsernes dårlige kvalitet.

I de sidste 3 år har rapport på rapport, undersøgelse på undersøgelse vist, at der er noget grueligt galt med det danske uddannelsessystem. På alle niveauer i det danske uddannelsessystem har vi oplevet et uhyggeligt kvalitetsfald. For første gang i historien kan vi konstatere, at nogle unge mennesker i dag er dårligere uddannede end vores forældre. Dårligere uddannede end vores forældre. Det går altså ned ad bakke.

Samtidig kan man konstatere, at Danmark er et af de lande i verden, som har de højeste udgifter til uddannelse. Derfor er det altså særdeles relevant at spørge både regeringer og de berørte ministre her i dag: Hvor bliver pengene af? Hvad bliver der af kvaliteten?

Den manglende kvalitet i uddannelsessystemet og de store udgifter er jo ikke en kritik mod lærerne, som for langt de flestes vedkommende gør et meget godt stykke arbejde. Det er heller ikke en kritik mod forældrene, som for langt de flestes vedkommende er særdeles engagerede. Det er først og fremmest en kritik af regeringens ensidige fokusering på kvantitet frem for kvalitet. Jo flere, der kan proppes ind i et klasseværelse, et auditorium eller et værksted, des bedre, synes dogmet at være. Det handler altså om, at man skal få opfyldt målet med, at 50 pct. får taget en videregående uddannelse, 90-95 pct. får taget en mellemuddannelse.

Det er efter konservativ overbevisning en forkert prioritering og en glidebane, som skal stoppes med det samme. Det er på tide, at kva-

liteten i uddannelsessystemet sættes i fokus. Det danske uddannelsesniveauer må simpelt hen højnes, ellers kan vi ikke klare fremtidens udfordringer og bevare det danske velfærdssamfund.

Derfor er denne her debat vedrørende kvaliteten i vores uddannelsessystem særdeles interessant. Vi bliver nødt til at kigge hele uddannelsessystemet igennem fra bund til top, tage fat, hvor det er galt og kun dér, og derefter nyde at se blomsten af den nye uddannelsesstruktur vokse op i langt mere målrettede og sammenhængende rammer, hvor kvaliteten i vores uddannelsessystem er høj, fordi vi skal have tårnhøje ambitioner for vores uddannelsessystem. Vi skal ikke bare stille os tilfredse med at være middelmådige og på det jævne, vi skal være de bedste.

Som flere af ordførerne også har været inde på her til formiddag, starter problemerne jo allerede i folkeskolen, og da folkeskolen er fundamentet for hele vores uddannelsessystem, fortsætter problemerne i gymnasiet, erhvervsskoler, tekniske skoler og siden også på de videregående uddannelser. Derfor må der bruges tid og ressourcer på – og det må være den allervigtigste opgave – at man lærer eleverne de allermost basale færdigheder, som før i tiden var forudsat. Baggrunden er, at alle elever også de, som ikke har faglige forudsætninger, automatisk rykker videre i systemet, og kvalitetsniveauet sættes på den laveste fællesnævners niveau. Det er jo ikke den rigtige vej at gå.

Jeg undrer mig egentlig også, når jeg hører socialdemokrater tale om ulemperne ved såkaldte eliteuddannelser. I så mange andre sammenhænge, f.eks. inden for sport og kultur, er det jo o.k. at skabe passende rammer for de bedste her i landet, men det gælder altså ikke inden for uddannelse. »Uha-uha«, hører man fra socialdemokratisk side, »vi kan ikke differentiere undervisningen, det kan man da ikke, hvad nu med de svage elever?« Det synes så desværre at være den generelle holdning. Men hvorfor egentlig ikke bryde det princip op?

Hvad er der i vejen med, at den enkelte elev eller studerende sættes i centrum og dermed bliver undervist på et niveau, som både er udfordrende og motiverende for den enkelte? Det er jo ofte i folkeskolesammenhæng de svage elever, både fagligt og socialt, som kommer i klemme, ved at der undervises på den laveste fællesnævners niveau. De stærke skal jo nok altid klare sig, selv om nogle af dem keder sig.

Med den undervisning, der i dag gives, tabes de svage, og de stærke svækkes. De svage elever får ikke passende rammer og støtte til at forbedre deres evner, og det betyder, at de ikke får lov til at udvikle mulighederne for at højne niveauet i skolen. Mange af dem tabes simpelt hen på gulvet, og derfor skal vi altså have strammet op på det her. Vi skal have mere undervisning, vi skal have mere tid, vi skal have mere læring og en langt højere kvalitet i folkeskolen. Dansk sprog, matematik, geografi og historie skal igen være helt grundlæggende fag. Vi skal altså igen satse på kvalitet.

I vores oplæg til finanslovforhandlinger »Balance med Vækst« foreslår vi en række tiltag inden for erhvervsuddannelserne, videregående uddannelse og efteruddannelsessystemet. Vi prøver at se det hele i en sammenhæng og prøver på at forbedre niveauet og kvaliteten på alle trin. Vi mener, at der skal arbejdes med at forbedre det faglige niveau på alle niveauer af det danske uddannelsessystem, og der skal opstilles og forfølges en række kvalificerbare mål for undervisningen og for undervisningens kvalitet. De her mål skal løbende evalueres med henblik på at forbedre uddannelserne.

Til at forestå den evaluering og overvågning har vi i mange år ønsket os et uafhængigt kvalitetsinstitut, der løbende skal evaluere institutionerne samt de enkelte uddannelser og systemet i sin helhed. Institutets bestyrelse skal bestå af repræsentanter for uddannelsessystemet, ministeriet, elever samt erhvervslivet.

Nu har undervisningsministeren så fulgt op på det gode konservative forslag, og det er vi positive over for, men det er efter vores overbevisning ikke omfattende nok. Vi ønsker en omfattende evaluering, som får betydning for de enkelte uddannelser og skoler. Samtidig synes vi også, at kvalitetsinstituttet skal være en vidensbank, hvor det bedste af det bedste samles.

Det er også vigtigt, at man på instituttet samarbejder med såvel private som offentlige arbejdsgivere. Vi ønsker, at samarbejdet styrkes for at forbedre kvaliteten og kommunikationen mellem uddannelsessystemet og aftagerne. Det skal være muligt for de enkelte institutter at indgå aftaler om at kunne bruge private virksomheders materiel og lokaler.

Vi mener også, at der skal oprettes en permanent kvalitetspulje, hvor de forskellige uddannelser og uddannelsesinstitutioner kan søge om

økonomiske midler til forbedring af kvaliteten. Alle dele af uddannelsessystemet: skoler, uddannelser, institutter, fakulteter osv., skal kunne søge midler fra denne pulje, og de enkelte kvalitetsprojekter skal følges op af en rapport og en evaluering. På den måde vil vi sikre, at der altid er økonomiske midler til at gennemføre relevante tiltag.

Jeg vil afslutningsvis gå så langt som til at konkludere, at vi er ved at miste substansen i uddannelsessystemet. Der bliver talt og talt og opstillet mål og rammer osv., men kvaliteten glider hele tiden ned ad bakke, og regeringen er med sin ensidige fokusering på kvantitet i forskellige rapporter ved at slide uddannelsessystemet op. Der mangler altså det fundamentale, det grundlæggende, i uddannelsessystemet, nemlig at det altid først og fremmest handler om fordybelse, indlæring og kvalitet, og så må alle de andre flotte formuleringer følge efter. Men først og sidst må der selvfølgelig være et ansvar for forældrene.

Jeg vil gerne på den baggrund stille følgende forslag til vedtagelse – jeg skal indskyde her, at det er lidt ændret i forhold til det, ordførerne har fået, så derfor må man lægge mærke til det, når det bliver delt rundt:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget konstaterer, at kvaliteten i det danske uddannelsessystem ikke er tilstrækkelig høj, pålægges regeringen at tage initiativ til udarbejdelse af forslag med henblik på at sikre:

- at der for alle uddannelser opstilles klare indholdsdeklARATIONER og mål med udgangspunkt i fremtidens kvalifikationsbehov,
- at målene støttes af klare faglige præstationskrav på den enkelte uddannelse,
- at opnåelsen af de faglige mål i den enkelte uddannelse og på den enkelte uddannelsesinstitution sikres gennem omfattende og resultatbaserede evalueringsprocedurer, der tilgodeser ønsket om en højere kvalitet, og
- at der gennem forbedrede meritmuligheder sikres mobilitet i uddannelsessystemet.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 3).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (Se ovenfor). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Som jeg allerede sagde i indledningen af min tale, synes jeg egentlig, det er en god ide at have en sådan bred debat, hvor vi ikke nødvendigvis behøver at lave et forslag til vedtagelse, og derfor kan jeg sige på Venstres vegne, at det er sådan set ikke, fordi vi ikke kan skrive under på det meste af det, der står her, men fordi jeg tvivler lidt på, om det er en god idé at udarbejde lovforslag om alting, at vi undlader at stemme. Det er selvfølgelig ikke, fordi vi ikke synes, at der er kvalitetsproblemer, og alt det, jeg har sagt, peger jo også i den retning.

Men jeg synes, det må være muligt en gang imellem at holde debatter her i Folketingssalen, uden at vi nødvendigvis skal binde os til en eller anden dagsorden. Jeg synes faktisk, vi har hastet nogle dagsordener igennem for mange gange, så vi undlader at stemme. Vi er selvfølgelig glade for, at De Konservative har taget et afsnit ud, som vi i Venstre i hvert fald synes vil binde os for meget, men vi synes stadig ikke, at det er ikke nogen god idé.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Den konservative ordfører brugte en del krudt på at beklage sig over, at der blev brugt mange penge i uddannelsessystemet, og at de skiftende regeringer i Danmark gennem mange år havde satset meget på kvantitet frem for kvalitet. Men nu skulle der satses på kvalitet; det var det, der skulle i højsædet.

Hvis den konservative ordfører på den ene side er bekymret for økonomien og på den anden side meget gerne vil have højnet kvaliteten, kan det kun gå ud over én ting, nemlig kvantiteten. Og det må betyde, at De Konservative vil have sorteret noget mere, at de vil have nogle færre igennem systemet og nogle flere sorteret fra.

Jeg vil gerne spørge hr. Brian Mikkelsen: Hvem er det, der skal smides ud af uddannelsessystemet? Hvem er det, der ikke skal have chancen for at udnytte talenterne? Hvem er det, der skal smides ud, og hvor skal de smides hen? Jeg synes, det er en utrolig fordel ved vores uddannelsessystem, at vi har mulighed for at give tilbud til mennesker med mange forskellige slags kvalifikationer, og det er jo selvfølgelig med til at give nogle store udgifter, men også til at mindske nogle tab.

For 10 minutter siden hørte jeg hr. Frank Dahlgaard, der, så vidt jeg ved, er fra det samme parti som hr. Brian Mikkelsen, tale meget om, at de bløde værdier var det, der stod i toppen i De Konservatives uddannelsespolitik. Jeg vil gerne spørge, om hr. Brian Mikkelsen er enig i det, for i så fald hørte jeg det ikke i hans tale.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Uanset at den tale, som hr. Brian Mikkelsen holdt på Det Konservative Folkepartis vegne, var mere afdæmpet og urban end de taler, vi har hørt fra en tidligere konservativ ordfører, var det jo klar konservativ tale.

Synspunktet var, at vi skal have mere klare skel i uddannelsespolitikken, og derfor vil jeg godt spørge den konservative ordfører, hvor langt vi skal gå tilbage for at finde det, De Konservative vil have, for der er jo åbenbart sket en hel masse ulykker. Er det tilbage før 1903-, 1937-, 1958-, 1975- eller 1993-reformen? Hvor langt skal vi tilbage? De Konservative har jo været imod dem alle sammen, så jeg kan jo ikke vide, hvor langt hr. Brian Mikkelsen vil tilbage. Er det mellemskolen, vi skal have genindført? Er det her, man skal skille de svage og de stærke fra hinanden – for at bruge hr. Brian Mikkelsens pæne udtryk?

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Så vidt jeg har forstået, sidder Det Radikale Venstre stadig væk i regeringen, og jeg vil sige til fru Elisabeth Arnold, at regeringen selv har fremlagt nogle tal, som viser, at der bliver brugt forholdsvis flere ressourcer i det danske uddannelsessystem, men at man får for lidt kvalitet ud af det. Det slår man fast med syvtommer-søm i flere forskellige rapporter, senest i nogle nøgletal fra Undervisningsministeriet.

Vi mener ikke, der bliver brugt for mange penge i uddannelsessystemet. Vi har sådan set foreslået i vores finanslovsoplæg, at man bruger endnu flere penge. Det er et af de få steder, hvor vi er villige til at linde på pungen, fordi det danske uddannelsessystem er ved at blive nedslidt.

I den ene undersøgelse efter den anden – jeg står med 25 forskellige undersøgelser her – viser det sig, at vi klarer os dårligere end vore udenlandske konkurrenter. Vi har talt meget om dansk, og i matematik viser OECD-under-

søgelsen »Education at a glance« fra 1997 sågar, at vi klarer os dårligt i matematik – nr. 19 ud af 25 – og katastrofalt dårligt i naturfag, nemlig nr. 24 ud af 25. Undersøgelserne er foretaget blandt de 13-14-årige, og vi er altså bagud på alle niveauer. Der er brug for en vitaminindsprøjtning, der er brug for en kvalitetsdiskussion.

Jeg værdsætter hr. Aage Frandsen som en dygtig, saglig politiker, og til hr. Aage Frandsens bemærkninger vil jeg sige, at vi har taget afstand fra mange af de reformer, der er sket af de grundlæggende uddannelser, fordi det har vist sig, at det er gået den forkerte vej. Sagen er jo, at vi nu er i den meget ulykkelige situation, at mange børn i dag får en dårligere uddannelse end vore forældre, og det kan man selvfølgelig ikke byde børn i vores velfærdssamfund. Både SF og De Konservative og de fleste andre partier herinde har en interesse i, at vi moderniserer og udbygger velfærdssamfundet, og det kan vi jo kun gøre med et uddannelsessystem af høj kvalitet.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

Hr. Brian Mikkelsen henviste i sit indlæg til, at der foreligger den ene internationale rapport efter den anden, der viser, at børn i Danmark klarer sig dårligere, og i sine konkluderende bemærkninger sagde hr. Brian Mikkelsen, at det glider ned ad bakke.

Jeg vil gerne sige først, at vi er tilhængere af, at der foretages internationale sammenligninger, og at vi også er helt med på, at vi skal tage ved lære af dem, og at vi skal registrere, hvor vi er dårligere. Men når nu hr. Brian Mikkelsen bygger det hele op på, at der foreligger en sådan stribe af rapporter, kan jeg huske, at der var en undersøgelse i 1991, der viste, at man i 3. klasse læste dårligere end andre steder, men at man i 7.-8. klasse var på højde med niveauet andre steder, både i matematik og i naturfag. I 1995-96 viste en international rapport, at danske skolelever på gymnasieniveau faktisk lå næsten i top, hvad angår matematik.

Jeg vil godt spørge: Hvad er det for en stribe rapporter, hr. Brian Mikkelsen kan henvise til, der skulle dokumentere, at det danske uddannelsessystem er så elendigt, som hr. Brian Mikkelsen beskriver det?

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrland (S):

Fru Elisabeth Arnold var heroppe før og stillede hr. Brian Mikkelsen et meget konkret spørgsmål: Hvem er det, der skal smides ud af uddannelsessystemet? Det fik vi ikke noget svar på, men hvad det er for en sortering, De Konservative vil lave?

Samtidig siger hr. Brian Mikkelsen: Jamen vi er egentlig slet ikke ude efter besparelser i uddannelsessystemet; vi vil gerne bruge flere penge, og det har vi foreslået i vores finanslovforslag.

Nu har jeg ganske vist ikke det konservative finanslovforslag med mig herved; men hvis man kigger på det samlede forbrug inden for uddannelsessektoren, siger min hukommelse mig, at De Konservative rent faktisk har foreslået ret store besparelser – ikke alene på de deciderede undervisningsudgifter, men også på ydelsesniveauet for dem, der skal deltage i uddannelserne osv. Det vil jeg gerne have hr. Brian Mikkelsen til at bekræfte, for jeg tror nok, at hvis man begynder at regne lidt på det her, er der vistnok lagt op til temmelig store besparelser fra konservativ side, når vi taler om uddannelsessystemet som helhed.

(Kort bemærkning).

Christine Antorini (SF):

Hr. Brian Mikkelsen er meget optaget af resultatbaserede evalueringsprocesser og faglige præstationskrav, og at man skal måle det, der kan måles.

Jeg vil gerne spørge, hvordan Det Konservative Folkeparti mener man kan måle den gode lærer, der giver god undervisning. Hvordan skal dét måles? Er det karaktergennemsnittet? Kunne man så forestille sig, at en dårlig lærer ville give bedre karakterer, fordi karaktergennemsnittet så netop ville redde den dårlige lærer, der laver dårlig undervisning? Hvordan mener Det Konservative Folkeparti helt præcist, at man skal måle kvaliteten i uddannelsen og den gode lærer?

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Til hr. Hans Peter Baadsgaard vil jeg sige: Den regering, hans eget parti sidder i, lavede den rapport, der hedder »Danmark som foregangsland. Uddannelse, omkostninger og resultater«, i november 1997. I den bliver det konstateret meget klart og tydeligt, at der bliver undervist

mindre og at niveauet er lavere end tidligere. Man henviser bl.a. til en læseundersøgelse, som viser, at eleverne i 2.-4. klasse i 1995 læste markant dårligere i 1997; det er et citat fra den omtalte rapport. Og hvis vi tager »Education at a glance« fra 1997 – det er den sidste fra OECD på området – siger rapporten, at i international sammenhæng har vi et væsentlig lavere niveau på mange forskellige områder, f.eks. i matematik, naturfag og dansk.

Det Økonomiske Råd siger i foråret 1995, at i en international sammenligning ligger det danske uddannelsesniveau relativt lavt. Det danske uddannelsesniveau er det laveste i Norden og ligger også lavere end i USA, Tyskland og Storbritannien. Vi har det ikke godt med uddannelsesniveaet i Danmark, det er alt for dårligt.

Til sidst vil jeg sige til hr. Poul Erik Dyrhund: Hvis man tager nettoomkostningerne på uddannelsessystemet i vores finanslovoplæg, ligger de et par milliarder over regeringens, selv hvis man fraregner de besparelser, vi har; regeringen har nogle flere, end vi har, f.eks. på produktionsskoler osv. Men vi har altså en netto-udgiftsførelse på uddannelsesområdet på i hvert fald et par milliarder, fordi vi mener, der skal sættes på uddannelsesområdet. Det er hele vores fremtid, vi skal bygge derpå.

(Kort bemærkning).

Christian H. Hansen (DF):

Dansk Folkeparti har ikke været med i forliget på uddannelsesområdet af den grund, at vi på daværende tidspunkt ikke var stiftet; men jeg kan sige: Nu er vi her, og vi agter at blive her!

Jeg vil gerne sige klart og tydeligt her, at Dansk Folkeparti ser frem til at være med i et kommende forlig på uddannelsesområdet. Det har vi tilkendegivet her fra talerstolen mange gange tidligere; og derfor vil vi i Dansk Folkeparti ikke binde regeringen på hænder og fødder med det konservative forslag til vedtagelse i dag, selv om vi sådan set er enige i indholdet. Vi synes, det er godt, men der er egentlig ikke noget nyt fra konservativ side i det.

Vi vælger altså at undlade at stemme, for vi vil meget gerne have lov til at afvente redegørelsen fra undervisningsministeren.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Også jeg konstaterede, ligesom hr. Poul Erik Dyrhund, at hr. Brian Mikkelsen ikke svarede på spørgsmålet om, hvem det var, der skulle ud-

sorteres fra uddannelsessystemet, når der skulle fokuseres så meget på kvalitet og mindre på kvantitet.

Vi beder ikke om oplæsning fra rapporter, vi beder om nogle politiske synspunkter. Det er jo det, vi er her i salen for at udveksle.

Så vil jeg gerne gentage mit spørgsmål, nu da jeg kan se, at hr. Frank Dahlgaard er kommet til stede – hr. Frank Dahlgaard, som rørte vore alles hjerter med at tale om de bløde værdier. Hvor var det henne i hr. Brian Mikkelsens tale? Vi hørte intet om det, og hr. Frank Dahlgaard sagde, det havde den højeste prioritet hos De Konservative.

Kan vi ikke få bare et lille pip fra hr. Brian Mikkelsen om, at det også er helt rigtigt, at De Konservative prioriterer de bløde værdier meget højt?

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg skal ikke besvare hr. Brian Mikkelsens spørgsmål, men jeg vil hjælpe hr. Brian Mikkelsen til at erindre, hvad Det Konservative Folkeparti har foreslået, hvis ikke hr. Brian Mikkelsen selv husker det.

Hvem er det, man vil spare hos uddannelsesmæssigt? Ja, man vil nedlægge alle daghøjskoler. Det synes jeg lige, vi skal nævne, ikke? Kan hr. Brian Mikkelsen ikke nævne andre uddannelser, som er for de kortuddannede? Besparelser på AMU-centre, er det ikke? Men daghøjskoler, de skal i hvert fald nedlægges alle sammen. Det gælder de kortuddannede, og så bruger man pengene til de videregående uddannelser. Det er jo en konsekvent linje. Det er en elitær tankegang om, at de, der skal have en videregående uddannelse, skal der ofres på, de andre skal der ikke ofres på. Det er ikke ny, konservativ tænkning. Hr. Brian Mikkelsen er i glimrende tråd med traditionerne helt tilbage til forrige århundrede.

Så vil jeg gerne til hr. Brian Mikkelsen stille spørgsmålet: Det dér med at det var så godt en gang i gamle dage – Hr. Brian Mikkelsen sagde »i vores forældres tid«, så nøjes jeg med at sige i min tid – er hr. Brian Mikkelsen klar over, hvad det var for en undervisning, der foregik dengang? Jeg tror nok, hr. Brian Mikkelsen tænker på, at det var mellemskolerne, det var det, alle gik i dengang. Det var altså ikke det, vi gik i. Vi gik 2-3 timer om dagen, og vi gik jo somme tider kun hver anden dag osv. osv. Det er altså lidt urimeligt at tale om, at der var bed-

re kvalitet. Der var andre kvaliteter, men det var ikke i skolen.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Det kan godt være, at hr. Aage Frandsen bliver nostalgisk og sentimental ved tanken om de gode, gamle dage. Det gør jeg nu ikke. Jeg vil have et bedre uddannelsessystem, og jeg vil ikke tilbage til de gode, gamle dage. Der er ikke nogen, der nogensinde har hørt mig tale om, at skolesystemet skal være som i gamle dage, men man skal udvikle det system, vi har i dag, for det fungerer ikke godt nok. Når det viser sig, at man også i gamle dage læste dårligere end i 1985, så må jeg være en meget, meget ung mand, for jeg gik ikke engang i skole mere, da de gamle dage var 1985.

Vi vil bygge videre, og jeg vil også svare fru Elisabeth Arnold – jeg troede ikke, det var nødvendigt. Vi vil selvfølgelig ikke støde nogen ud af uddannelsessystemet. Vi vil gøre det bedre for de flest mulige. Men i det uddannelsessystem, som fru Elisabeth Arnold forsvarede så ihærdigt og bombastisk i dag, er der i hvert fald 20 pct., som er marginaliserede, efter at de har taget et grundskoleforløb. Dem bliver man nødt til at stramme op omkring, og det gør man altså bedst ved at give dem nogle grundlæggende færdigheder og ikke de bløde værdier på den måde, som De Radikale og Socialdemokratiet definerer dem på, hvis jeg også skal svare på det andet spørgsmål.

Vi vil banke – uden at bruge fysisk vold – fundamentale værdier ind i eleverne, for det er det, det handler om, fordybelsen og kvaliteten, så kommer de andre ting. Så kommer selvstændighedskulturen. Men opdragelsen, de grundlæggende demokratiske værdier, som er så nyttige i vores samfund, og som gør, at vores uddannelsessystem er bedre, end da hr. Aage Frandsen gik i skole – langt, langt bedre, fordi eleverne er meget mere selvstændige i dag og selv kan agere, og derfor skal vi ikke tilbage til de gamle dage – er forældrenes ansvar. Det er ikke skolens ansvar. Det er forældrenes ansvar, og derfor kommer de to ting sammen parallelt, men det vigtigste, det primære i skolen, er altså at lære eleverne nogle grundlæggende færdigheder, og så kommer de andre ting. Det kommer, når man agerer sammen i grupper osv.

Formanden:

Jeg skal oplyse, at der bliver en pause i forhandlingerne, når de korte bemærkninger er afsluttet i denne omgang.

Jeg har to tilbage på min liste, og det er først fru Birthe Skaarup og derefter fru Hanne Severinsen.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at vi er ganske enige med hr. Brian Mikkelsen i, at målet for det danske uddannelsessystem skal være at ligge i toppen i OECD's internationale undersøgelse over medlemslandenes uddannelsesstandard.

Jeg har lige et enkelt spørgsmål til hr. Brian Mikkelsen, og det drejer sig om kvalitet. Mener hr. Brian Mikkelsen, at den pædagogiske kvalitet i undervisningen kan forbedres, ved at de studerende via Studienævnet får større indflydelse på eksempelvis planlægning af undervisningen?

Samtidig vil jeg godt lige høre, hvorledes De Konservative på nuværende tidspunkt stiller sig til SU-ordningen.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Man kan ikke rette korte bemærkninger til hr. Baadsgaard i den her omgang, men jeg kunne spørge hr. Brian Mikkelsen, om han ikke er enig med mig i, at den TIMSS-undersøgelse faktisk viste, at det stod galt til netop med naturvidenskab, og at det faktisk også var sådan, at der var mange i det danske skolesystem, der sagde, at det ikke var vigtigt, og at den undersøgelse, der var om gymnasieelever, nok viste, de var ganske gode til matematikken, men til gengæld var der ikke ret mange, der valgte det, og det er et meget stort problem.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Jeg vælger i denne her sammenhæng at svare fru Birthe Skaarup. Med hensyn til vores SU-politik mener vi, vi har et attraktivt, lukrativt system herhjemme, som vi egentlig ikke grundlæggende vil ændre ved, for det betyder, at flest muligt får mulighed for at læse en videregående uddannelse. Vi har konkret foreslået som opfølgning på regeringens forslag, at man skærer de såkaldte cafépenge væk, altså de 18-19-åriges SU, som ligger på ca. 1.700 kr. Det er de

ændringer, vi vil have i SU-systemet, som det er i dag.

Men man skal selvfølgelig også have med, at det er verdens bedste system. Vi giver de studerende i Danmark dobbelt så meget SU i forhold til de næstbedste – det er de andre nordiske lande, og de får for øvrigt ikke SU i to eller tre af sommermånederne, alt afhængig af, om det er Sverige, Norge eller Finland.

Men vi lægger altså ikke op til nogle store ændringer af SU-systemet, fordi vi mener, det har et socialt formål, og det er med til at sikre, at vi er et af de lande i verden, som udjævner bedst med hensyn til, at flest muligt tager en videregående uddannelse, så det vil vi ikke lægge op til ændringer i.

Med hensyn til de studerendes indflydelse, så synes vi da også, det er en god idé, at der bliver mere indflydelse på universiteterne, men omvendt synes vi også, som AC var inde på i en rapport for et par dage siden, at der er brug for tydeligere ledelseskompetence på de videregående uddannelser, at der er en fastere struktur og en stærkere ledelse, og de ting skal selvfølgelig harmonere sammen.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.07

Mødet genoptaget kl. 13.15

Forhandlingen genoptoges

Christine Antorini (SF):

I SF er vi meget enige i regeringens ambitiøse målsætninger om at sætte uddannelse højest på den politiske dagsorden, sådan at ikke mindre end 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse og 50 pct. en videregående uddannelse.

Det synes vi er nogle flotte ambitioner, men hvis det skal lykkes, så kræver det også, at der kommer nogle omfattende reformer, noget pædagogisk fornyelse, ændrede strukturer, og så det, man næsten ikke må sige, det kræver altså også penge. Det er nogle penge, som vi kan se af finanslovudspillet fra regeringen ikke er ble-

vet sat af. Der lægges op til, at man sparer omkring 200 mio. kr. på de videregående uddannelser i 1999 og i de efterfølgende år. Og det er nogle besparelser, der skal ses i lyset af, at universiteterne har været udsat for konstante besparelser siden 1992.

Taxametrene er blevet beskåret, fordi løn- og prisstigninger ikke er blevet indregnet, og derfor er der en skjult besparelse på 1,4 pct. Forskningen er også blevet beskåret med 1,1 pct, og det sker i en situation, hvor vi har set, at universiteterne har været nødt til at føre næsten 200 mio. kr. fra deres forskningsmidler over til undervisningen, for at de overhovedet synes, at de selv kunne være deres egen undervisning bekendt.

I de seneste år er antallet af uddannelsespladser øget markant på universiteterne på baggrund af de finanslovaftaler, som regeringen har lavet sammen med SF. Og vi er også glade for, at man nu endelig kan se, at antallet af afviste unge til en videregående uddannelse er faldet, selv om det selvfølgelig stadig væk er helt uacceptabelt, at 14.000 unge er afvist til at kunne tage en videregående uddannelse.

Men samtidig lyder der også en enslydende melding fra alle universiteterne, at de ganske enkelt ikke kan presse flere studerende ind. Studiemiljøet er elendigt, der er overfyldte lokaler, bygningerne forfalder, og hvis det var sådan, at arbejdsmiljøreglerne også gjaldt for elever og for studerende, er jeg sikker på, at flere af bygningerne ville blive lukket.

Det har desværre ikke været muligt for SF endnu at gøre noget ved det på trods af, at vi et par gange har fremsat beslutningsforslag om, at arbejdsmiljøregler selvfølgelig også bør gælde på den slags institutioner, men vi håber da, at der efterhånden kommer noget lydhørhed hos regeringen.

Undervisningsministeren har udtalt til Information den 14. september:

»Der er betydligt mere i diskussionen om kvalitet i uddannelsessektoren end blot spørgsmålet om de økonomiske ressourcer . . . Regeringen fører en ansvarlig økonomisk politik og må derfor prioritere på alle områder, men det behøver ikke at gå ud over kvaliteten.«

Jeg vil derfor gerne spørge undervisningsministeren, om der ikke er en sammenhæng mellem kvalitet og ressourcer, når universiteterne af økonomisk nød overfører forskningsmidler til uddannelse, og når de studerende proppes ind i elendige og for små bygninger. Jeg mener

også, at man kan sige, det er en kvalitetsforringelse, når universiteterne i stigende omfang ansætter eksterne undervisere, som ikke er forskere og derfor er væsentlig billigere i drift, og som heller ikke har den pædagogiske eller forskningsmæssige erfaring. Samtidig er alle enige om, at vi skal værne om den forskningsbaserede undervisning.

Jeg synes, det er tankevækkende, at regeringen har en målsætning om, at vi skal have verdens bedste uddannelsessystem, samtidig med at Danmark kun ligger på en tiendeplads, når det kommer til investeringer i videregående uddannelser.

I SF er vi helt med på, at man kan sætte mange initiativer i gang for at forny og forbedre uddannelsernes kvalitet, uden at det nødvendigvis koster penge, men jeg har meget svært ved at se, hvordan enderne skal nå sammen, når man både ønsker at få væsentlig flere unge ind på en videregående uddannelse, samtidig med at man sparer penge og oven i købet mener, at man kan øge kvaliteten af indholdet.

Derfor ligner det også mere end en tanke, at der har været luftet en række forslag her hen over sommeren, som mere har haft et effektivitetsudgangspunkt end været oplæg til en diskussion af, hvordan vi får de bedste medborgere gennem uddannelsespolitikken.

Først kom der en prøveballon om at nedsætte SU'en for at spare 400 mio. kr., så kom der et forslag om at ændre hele SU-systemet, så unge blev straffet økonomisk, hvis de ikke startede lige efter gymnasiet og gennemførte på normeret studietid. Senere kom så redegørelsen om kvalitet i uddannelsessystemet, som vi så allerede har diskuteret en del i dag, og som i hvert fald De Konservative har bakket op, fordi de synes, der ligger mange spændende tanker i forlængelse af konservativ uddannelsespolitik.

I SF vil vi hellere prøve at snakke visioner om den gode elev og den gode student. Finansministeriet og undervisningsministeren mener åbenbart, at en ung bør tage den lige vej gennem uddannelsessystemet med 9 års skolegang, 3 års ungdomsuddannelse og herefter en videregående uddannelse, for så kunne vi i teorien have langt flere færdiguddannede unge, inden de fylder 25 år, og ikke som i dag, hvor en del unge er i nærheden af slutningen af tyverne.

Man kan selvfølgelig godt ud fra et teoretisk skrivebordsregnestykke konstatere, ligesom redegørelsen gør, at unge ville være nogle år ekstra på arbejdsmarkedet, hvis de blev tidligere

færdige, og derfor ville tjene nogle års ekstra penge hjem til samfundsøkonomien. Men spørgsmålet må være: Får vi de bedste studenter og dermed de bedste medarbejdere på denne her måde?

Hvis jeg ser på mig selv, så er jeg en af dem, som Finansministeriet i hvert fald ville have bremset, fordi jeg var alt for dyr rent samfundsøkonomisk. Jeg må indrømme, at jeg var 29 år, da jeg blev færdig med min uddannelse. Mens jeg studerede, var jeg næstformand for SF, og jeg fik to børn, jeg tog noget barselorlov, og der var også en periode, hvor jeg arbejdede i en kommunal forvaltning.

Der er også mange andre unge, der vælger at skaffe sig deres egne erfaringer undervejs i studieforløbet, f.eks. ved at tage nogle års studenterarbejde, rejse til udlandet, tage på højskole eller noget andet, frem for at tage den slagne vej på skolebænken. Er det skidt for fremtidens arbejdskraft, at man har de erfaringer med sig i bagagen? Tværtimod tyder undersøgelser på, at unge danskere faktisk klarer sig vældig godt kompetencemæssigt sammenlignet med andre landes unge, bl.a. fordi de er dygtige til at sætte sig ind i nyt stof, dygtige til at samarbejde, dygtige til at omstille sig i en meget omskiftelig verden, samtidig med at fagligheden er høj.

Berlingske Tidende havde den 27. oktober 1998 undersøgt regeringsministrenes samlede studietid, og vi var nogle i SF i hvert fald, der ikke kunne lade være med at smile bare en anelse, fordi vi kunne se, at radikale ministre i snit var 7 år om at blive færdige med deres videregående uddannelse. De socialdemokratiske ministre var dog de værste med et gennemsnit på 9 år, før de blev færdige med en videregående uddannelse.

Det interessante var, at ingen af dem mente, at de havde spildt tiden eller været en samfundsøkonomisk belastning. Så måske skulle vi have lidt mere tillid til, at unge mennesker godt kan styre deres studie- og erhvervsvalg selv, så det bliver lyst, der driver værket, frem for pilsken igennem uddannelsessystemet på rekordtid.

Forslagene om at spare på SU'en må også ses i en større sammenhæng. SU'en er den laveste overførselsindkomst i Danmark. Som udeboende får man ca. 3.600 kr. om måneden, der skal beskattes. SU'en er derfor på et niveau, der forudsætter, at studenterne har noget erhvervsarbejde ved siden af. Og alle unge kan maksimalt få SU i 6 år, så man kan ikke bare i årevis gå og

dandere den i uddannelsessystemet på det offentliges regning uden at blive færdig.

Derfor har det også været en helt bevidst prioritering fra bl.a. SF's side at give unge uanset deres sociale baggrund mulighed for at studere. De kan ikke leve af deres SU, men den giver et økonomisk sikkerhedsnet. Det er rigtigt, at SU'en sammenlignet med, hvordan det er i andre lande, ligger højt, men det har været ud fra et bredt politisk ønske om, at så mange unge som muligt skal have en uddannelse, fordi velkvalificeret arbejdskraft er Danmarks vigtigste ressource.

Reform af SU-systemet er et centralt punkt i redegørelsen. Ministeren har endnu ikke taget initiativ til at indkalde forligspartnerne for at drøfte ændringer, men vi er da meget interesseret i at vide, hvad ministeren selv mener om SU-tankerne fra redegørelsen.

Til gengæld har ministeren varslet en reform af den såkaldte kvote 2. Færre unge skal åbenbart have mulighed for at blive optaget på den måde.

På grund af de manglende studiepladser er der høje adgangskrav til mange uddannelser, og her er kvote 2 en mulighed for de unge, der har andre relevante erfaringer, som også kan gøre dem studieegnede, hvis de har været så uheldige, at de lige manglede 0,1 eller 0,2 i kvotienten for at blive optaget på et mere eller mindre tilfældigt karaktergennemsnit, som adgangsbegrænsningen jo er baseret på i dag.

Så er der andre uddannelser, hvor langt de fleste optages via kvote 2, og heldigvis for det. F.eks. hvis man skal være socialrådgiver, børnehavepædagog eller lærer eller arbejde inden for andre områder, der kræver menneskelig modenhed og erfaring ud over fagligheden, synes vi, det kan være værdifuldt også at give plads via kvote 2.

Igen må man stille spørgsmålet: Giver det mere kvalitet i uddannelsessystemet og bedre medarbejdere inden for disse fag at begrænse kvote 2-optaget? Vi har svært ved at se det i SF.

Der er brug for en kvalitetsdiskussion, men lad os diskutere det i et lidt bredere samfundsmæssigt perspektiv og ikke kun i det snævre økonomiske. Vi mener bestemt, der er brug for reformer, der giver et mere fleksibelt uddannelsessystem og mere kvalitet i indholdet. Så kan vi, efter at vi har taget den kvalitetsdiskussion, så også kigge på den økonomiske ramme.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Fru Christine Antorini brugte en del tid på at beklage sig over den standard, der er på universiteterne, på bygningerne osv., og det er muligvis også rigtigt, at der er meget at kritisere, og at standarden ikke har fulgt med den meget store øgning af studenterantallet.

Men jeg vil blot minde fru Christine Antorini om, at før 1992 – i det tiår, der gik forud – foregik der faktisk en meget, meget voldsom opstramning af økonomien på de videregående uddannelser. Man beregnede sig frem til, at det var ca. 20 pct.s opstramning. Det var voldsomt. Det var en opstramning, der var nødvendig, men det gik også meget hårdt ud over mange ting på de videregående uddannelser.

Men takket være et glimrende samarbejde mellem bl.a. Det Radikale Venstre og SF fik vi faktisk en langtidsaftale for de videregående uddannelser i begyndelsen af 1990'erne, og det medansvar synes jeg også SF skulle vedkende sig. Det er ikke sådan, at SF har stået udenfor og bare har kunnet se på, at tingene udviklede sig dårligt. SF har faktisk været med til mange af de ting, der er blevet besluttet her i 1990'erne. Det vil jeg blot gerne minde fru Christine Antorini om.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg vil spørge fru Antorini, om det ikke er sådan, at mange af de ting, som hun nævnte værende gode kvaliteter: at man får mulighed for at tænke sig om, er ude at rejse, osv., egentlig også er kvaliteter, som man kunne vende om og sige at man havde, hvis man hurtigt blev færdig og derved kunne komme ud og lære det virkelige liv at kende og så måske bruge resten af sin tilværelse til virkelig at tage udfordringer op, og at vi måske snarere skulle se på dét at sikre os, at man lærer hele livet, at man hele tiden skal forny sin uddannelse.

Kunne man ikke vende det om og sige, at det da også er et problem for mange unge, at de ved ikke nok om, hvilket studium de skal vælge og derfor går frygtelig længe og tæller på knapper? Det er sådan set ikke nogen kvalitet i sig selv. Det er det heller ikke, at der ikke rigtig er orden i varedeklarationerne, så de nogle gange vælger noget, hvor de bagefter finder ud af, at det var ikke lige det. Det må da være en bestræbelse for politikerne at hjælpe unge mennesker til at få taget de valg noget tidligere.

I det hele taget kan man jo sige, at nogle af de måder, som universiteterne har indrettet optagelsesbetingelserne på, jo også virker som nogle blindgyder og måske også giver falske håb for nogle, som så render rundt om Rundetårn, som der er en, der har beskrevet dét, at man år efter år håber, at får man 1 point mere, så man klarer det.

Så nogle af de argumenter kunne jo godt vendes om, så man kunne sige, at det vel ikke er sådan, at det ligefrem er en kvalitet, at man skal være 24 år, før man starter.

(Kort bemærkning).

Susanne Clemensen (CD):

Det er lidt af det samme, som fru Hanne Severinsen var inde på:

Jeg kan forstå, at SF ikke går ind for at begrænse kvote 2-søgningen. I CD synes vi også, at kvote 2 skal bevares, men jeg kan ikke se, at det skal være forkert, hvis man i et vist omfang begrænser kvote 2 og siger, at de unge selvfølgelig skal have mulighed for at komme ind på kvote 2 med det samme. Hvad er det, der er så forfærdeligt ved dét?

Det er som om, at når man begynder på en uddannelse, så udvikler man sig ikke. Jeg vil godt sige, at jeg har været 5½ år om min uddannelse, dvs. et halvt år mere end normeret, og jeg har haft erhvervsarbejde og lavet mange andre ting samtidig. Jeg synes simpelt hen, at det er et fordrejet billede, man får, når det er som om, at man ikke kan udvikle sig, når man går på en uddannelse. Det vil jeg gerne spørge SF om.

(Kort bemærkning).

Christine Antorini (SF):

Til fru Elisabeth Arnold vil jeg gerne sige, at vi i SF gerne vil tage et medansvar for, at vi i de sidste år har været med til sammen med regeringen at skabe flere uddannelsespladser for de studerende. Vi vil også gerne tage et medansvar for, at vi fik skabt ro oven på 10 år med hr. Bertel Haarder som undervisningsminister, hvor der virkelig var besparelser og nedskæringer på universiteterne hele tiden.

Men vi vil altså ikke være med til, at regeringen nu mener, at man får mere kvalitet ved, at man skærer yderligere i taxametrene. Og det er jo det, der ligger i finanslovudpillet: Man foretager en indirekte besparelse på 1,4 pct. af taxametrene, og man går indirekte ind og skærer på

forskningen ved, at man heller ikke laver løn- og pristalsregulering her.

Så derfor er konklusionen, at det, der sker ved regeringens politik, er, at man skærer yderligere. Og det er svært at se, hvordan man kan have en ambition om at få mere kvalitet og flere studerende – jeg kan forstå, at fru Elisabeth Arnold også mener, at der kan være problemer med bygningerne – og samtidig lægge ud med at skære på universiteternes budgetter.

Til fru Hanne Severinsen, som spørger, om der nu skulle være noget i vejen med, at man hurtigt kommer gennem uddannelsessystemet: Nej, hvis de unge vil dét – det er der også nogle der vil – så må de meget gerne for mig, og hvis de unge gerne vil prøve nogle andre ting, må de også meget gerne gøre dét. Jeg har egentlig det udgangspunkt, at det tror jeg de bedst finder ud af selv.

Dér, hvor jeg som politiker kan have en holdning til det, er, hvis de kunne leve af en studie-støtte i årevis, uden at de blev færdige med deres uddannelse, men dér har vi det meget gode SU-system, at de kun kan få SU 1 år længere end den normerede studietid. Jeg vil godt give ansvaret til de unge selv for at designe deres liv og finde ud af, hvornår de vil læse, og hvornår de vil arbejde.

Så er jeg til gengæld meget med på, at vi kigger på at fjerne blindgyderne i uddannelsessystemet, og at vi bliver bedre til at kunne give merit, så folk ikke nødvendigvis behøver at starte helt forfra på en ny uddannelse, hvis de finder ud af, at de er startet et sted, som egentlig ikke var det, de havde forestillet sig.

Til fru Susanne Clemensen omkring kvote 2: Der er jo ikke andet at sige, end at det er de enkelte videregående uddannelsesinstitutioner, der selv fastsætter, hvor mange de vil optage via kvote 2, og hvilke krav de stiller til kvote 2. Det er en del af universitetsloven, og jeg synes egentlig, det er meget godt, at det er uddannelsesinstitutionerne selv, der vurderer i forhold til de konkrete uddannelser, hvad det er for nogle andre erfaringer, der også kunne være relevante på disse uddannelser.

Første næstformand (Birte Weiss):

Så er det fru Birthe Skaarup som ordfører.

Birthe Skaarup (DF):

Vi har tidligere sagt, at det er en udmærket idé, at SF har rejst denne her debat om uddannel-

sesområdet. Det har jo været et varmt politisk emne hele sommeren og foråret også.

Vi har alle sammen nogle visioner om, hvordan vi synes uddannelsen og kvaliteten skal være og dermed selvfølgelig også det faglige indhold i selve uddannelsesforløbet. Vi mener tillige, at når vi har den kvalitet, kan det bibringe den enkelte specifikke kvalifikationer til at få fodfæste på arbejdsmarkedet, samtidig med at de forhåndenværende ressourcer udnyttes fuldt ud.

Dansk Folkeparti vil her give udtryk for, at forudsætningen for et dynamisk samfund er et uddannelsessystem, som er i stand til på alle niveauer at sikre befolkningen den lærdom, som er en betingelse for Danmarks fortsatte velfærd og vækst.

Vi mener, at det faglige og kvalitetsmæssige allerede skal foregå i folkeskolen. Her skal der ske en oprustning omkring det faglige, og der skal ikke herske nogen tvivl om, at Dansk Folkepartis udmelding er, at såfremt 10. klasse skal være et opbevaringsår uden faglig substans, så får den ikke vores tilslutning.

Vi vil have en undervisningspligt af 9 års varighed, og man kunne som adgangskort til gymnasiet finde på at trække den gamle realeksamen frem, som vi havde for flere år siden. Om man kalder den realeksamen eller 10. klasse, er for os sådan set ligegyldigt, men det, jeg godt vil påpege her, er, at man kunne indføre et beskikket censorkorps som en overvågende instans. Det er den model, som vi overvejer hos os. Den mener vi vil give kvalitet, for det skal ikke være sådan, at det er afhængigt af, hvor i landet man har 10. klasser, og på hvilke skoler man har dem, dér er kvaliteten nemlig svingende.

Som sagt mener vi, at den kvalitetsmæssige og faglige oprustning allerede skal ske i folkeskolen, og det vil uvægerlig få afsmittende virkning på gymnasiet, hvor niveauet passende kan hæves, og således vil de højere læreanstalter få et klart bedre fagligt indtag fra gymnasiernes. Unødigt tid i de første semestre må ikke spildes med indlæring af basisviden og introduktionskurser.

Men vi mener også, at det offentlige i takt med samfundets udvikling og selvfølgelig også den teknologiske udvikling til gengæld må stille veluddannede lærere til rådighed. Og her tænker vi ikke alene på folkeskolelærere, men på lærerkorpset i al almindelighed, i også gymnasiet og på de videregående uddannelser.

Vores klare budskab er, at de personlige kvalifikationer skal sikres ved en forstærket vejledning allerede i folkeskolen, hvad enten det som sagt drejer sig om studerende, kursister eller elever, så de på den måde bliver gelejdet ind i netop den uddannelse, hvor de har de stærke faglige kvalifikationer. Efter vores mening er det facilitisten, der muliggør de unges fortsatte deltagelse i samfundslivet og dermed en senere gennemførelse af en kompetencegivende uddannelse.

Vi tror på, at vejen frem for at undgå spild af menneskelige og økonomiske ressourcer er en bedre vejledning i folkeskolen, men også på de andre uddannelser. Endvidere tror vi også på og mener helt klart, at et smidigt skifte mellem hhx, htx og et alment gymnasium vil give en fleksibilitet i uddannelsessystemet med hensyn til at sikre, at tilgangen til arbejdsmarkedet og også til de videregående uddannelser sker på en bedre måde. Man bliver bedre kvalificeret.

Ingen tvivl om, at uddannelse står øverst på dagsordenen i dagens Danmark. Kravene til uddannelsesinstitutionerne og virksomhederne vil afgjort stige fremover. Alderssammensætningen i befolkningen vil gøre, at der vil mangle mange tusinde unge ved arbejdsmarkedets indgangsporte i de næste mange år, og det er en klar udfordring til hele uddannelsessystemet, men selvfølgelig også til virksomhedernes omstillingsevne.

Naturligvis er det også vigtigt, at de højere læreanstalter skal udmelde faglige krav i de første semestre, så ansøgerne ved, hvad de går ind til. Herved mener vi, at studieskift og studiestop kunne reduceres væsentligt.

Jo højere effektiviteten er i uddannelsessystemet, jo lavere er omkostningerne, har vi hørt, og der er ingen tvivl om, at det er helt rigtigt. Det, at det også giver kvalitet, er for os meget vigtigt, når vi ser på, som jeg tidligere var inde på her i dag, at Danmark er blandt de tre OECD-lande, hvor udgiften pr. elev i grundskolen er størst. Det må der gøres noget ved, mener vi. Det faglige stade skal op, ikke blot i folkeskolen, men også videre i uddannelsesforløbet.

Afslutningsvis vil jeg så godt sige om grundforskningen, som også er en af de ting, vi har på programmet her i dag, at den fortsat må støttes på universiteterne, og synergieffekten ved udveksling af viden og ideer mellem forskerparker og erhvervsliv må fremmes mest muligt. Ph.d.-uddannelsen er den naturlige ramme om

vordende forskere, og uddannelsen, mener vi, skal sikre ikke kun internationalt anerkendte forskere, men den skal også inspirere underviserne på vores universiteter.

Ingen tvivl om, at mere kvalitet i uddannelsen er vejen frem, og når vi her i den kommende tid skal kigge på alle de rapporter, der kommer til at foreligge, håber vi på, at vi kan være med til at sætte dagsordenen og være med til at sætte vores fodaftryk på de reformer, der skal ske.

Susanne Clemensen (CD):

Jeg vil gerne starte med at sige, at jeg synes, det er et godt initiativ, som SF har taget ved at rejse denne forespørgsel, og derfor er jeg også lidt ked af, at hr. Brian Mikkelsen er kommet med dette forslag til vedtagelse, for jeg synes måske, det trækker lidt væk fra det indhold, som vi skal diskutere i dag.

Der er nogle ting i forslaget til vedtagelse, som jeg ikke mener, det vil være hensigtsmæssigt at stemme for, i og med at det gælder alle uddannelser. CD er jo en del af folkeskoleforliget indtil år 2000, hvor vi i et vist omfang skal give folkeskolerne ro. Jeg synes også, der måske bliver lagt lidt for meget vægt på det resultatbaserede, på de faglige præstationskrav. Man må se det i en bredere sammenhæng, og derfor kan vi ikke støtte dette forslag til vedtagelse.

Tilbage til selve forespørgslen.

De senere års uddannelsespolitiske debat har jo mere end noget drejet sig om, hvordan kvaliteten kan forbedres i hele uddannelsessystemet. Danmark skal konkurrere med andre lande, som gang på gang synes at gøre tingene meget bedre end os, og det betyder selvfølgelig, at vi har behov for nogle ambitiøse mål på alle områder, som De Konservative også har nævnt.

I sommer kom så den store tværministerielle analyse af kvaliteten i uddannelsessystemet. Den har fået megen omtale og også mange pæne ord med på vejen, men man må have lov at hejse et par advarselssignaler.

Kvaliteten skal altså ikke alene ansues ud fra rene costbenefitovervejelser. Fart og tempo skal ikke være det eneste mål. Vi vil gerne have, at alle under uddannelse, uanset om det er elever i folkeskolen eller studerende ved en videregående uddannelse, skal have de faglige og personlige kvalifikationer, som arbejdsmarkedet efterspørger, og selv om CD bestemt ikke mener, man skal holde fast i et system, hvis det ikke fungerer hensigtsmæssigt og der ikke

kommer noget ud af ressourcerne, kan man altså ikke både råbe op om fordybelse og øget niveau og flere kvalifikationer og så samtidig fokusere så stærkt på fart og effektivisering, at det får uddannelsessystemet til at minde om en automatiseret møsefabrik. Kvalitet og kvantitet må stå i et rimeligt forhold til hinanden.

Skal målsætningen om at hæve befolkningens og dermed arbejdsstyrkens uddannelsesniveau opfyldes, vil jeg godt sige, at vi i CD tror, at man skal være varsom med at ændre i SU'en, som der har været talt om. Ud fra en kortsigtet finanspolitisk betragtning vil man måske nok kunne spare et beløb på finansloven, men jeg tror, det vil give flere problemer, end det vil løse. De studerende skal hverken frådse eller smøle, men man må af mange grunde sørge for en passende balance. Det nuværende SU-system fungerer i hvert fald både enkelt og fleksibelt og er en god ramme om uddannelsernes indholdsmæssige kvalitet.

Når det er sagt, vil jeg også gerne vende mig til folkeskolen, der jo er grundlaget i uddannelsessystemet. I den økonomiske terminologi er det faktisk det sted, hvor forbedringer betaler sig bedst, og hvor investeringer giver det største afkast. Det må i det mindste appellere en smule til finansministeren.

I CD's oplæg om en ny folkeskole har vi beskæftiget os med de kvalitetsforbedringer, som man kan opnå ved at give skolen bedre tid og bedre mulighed for at skabe en helhed i indholdet i elevernes hverdag. Vi trænger til et opgør med den traditionelle måde at lave skole på, som stammer helt tilbage fra dengang, Danmark var et typisk landbrugssamfund.

Mange skoler er vældig godt i gang, men CD mener ikke, det er rimeligt, at kvaliteten af elevernes undervisning er så afhængig af, hvor man bor. CD ønsker derfor en større ensartethed på landsplan, og vi ønsker, at folkeskolen skal kunne leve op til sit navn og sikre alle lige muligheder.

Det kommunale selvstyre kan være aldrig så udmærket, men der er områder, hvor vi i CD mener, man er nødt til at sikre en højere grad af landsdækkende ensartethed. Overordnede mål, rammer og krav skal selvfølgelig være ens, vi har de centralt fastsatte prøvekrav, og vi skal lægge vægt på fortsat at bevare de beskikkede censorer.

Men det er ikke nok. Man skal f.eks. kunne have vished for, at undervisningsdifferentiering og holddannelse fungerer overalt. Alle elever

og forældre bør kunne have nogenlunde samme forventninger til folkeskolens generelle og helst høje indholdsmæssige kvalitet.

Det gælder også de efterfølgende uddannelser. Både erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser skal hænge sammen med og videreudvikle de faglige og personlige kvalifikationer, som eleverne har fået i folkeskolen.

Denne sammenhæng mellem de forskellige dele i uddannelsessystemet taler alle nu om. Den kan være med til at fjerne blindgyder og mindske det spild, der finder sted i uddannelserne. Det er en klar samfundsøkonomisk interesse, men det er sandelig også en indholdsmæssig kvalitet. CD har store forventninger til resultaterne af den evalueringsindsats, der nu skal sættes i gang, når vi får gennemført loven om et nationalt evalueringsinstitut.

Vejledningen er et andet af de områder, som CD ønsker klart forbedret. Vejlederne skal kvalificeres langt bedre, og CD vil gerne være med til at diskutere de tanker, der er fremme om at professionalisere indsatsen. Først og fremmest trænger vejledningen ved overgangen fra folkeskolen til ungdomsuddannelserne til en betydelig forbedring.

Søgningen til gymnasiet ønsker CD principielt ikke at begrænse, men det må være en selvfølge, at de unge ikke behøver lade sig optage i 1. g., fordi de faktisk ikke var tilstrækkeligt godt vejledt om mulighederne. Sådan er det nok i nogen udstrækning i dag, og det ønsker CD ændret. Alle skal ikke partout i gymnasiet, og vi trænger til at få en diskussion om, hvem der egentlig skal være gymnasiets målgruppe, og hvordan man kan tilpasse undervisningens indhold, så man kan forene hensynet til det alment dannende og det studieforberedende på en mere tilfredsstillende måde end i dag.

Det betyder også, at CD går varmt ind for at ændre i erhvervsuddannelserne, så det bliver betydelig mere attraktivt at vælge dem. Denne sag ser jeg i sammenhæng med den kommende debat, vi skal have, når den nye redegørelse om institutionsstrukturen i de videregående uddannelser foreligger om forhåbentlig kort tid. Selv om der er tale om struktur, er der i høj grad tale om initiativer, der kan forbedre uddannelsernes indholdsmæssige kvalitet. Her vil jeg gerne fremhæve betydningen af, at aftagerne, dvs. arbejdsmarkedet og dets organisationer, bliver inddraget.

Alle har jo i et eller andet omfang modtaget undervisning, og alle har gjort nogle erfaringer

med, hvad undervisere betyder. Af og til har man godt kunne have den opfattelse, at ligegyldigt hvad love og regler foreskriver, og lige meget hvor meget eller lidt luksus skolen eller uddannelsesstedet kunne byde på i form af udstyr eller indretning, var det for intet at regne mod lærernes kvalitet.

Det er en selvfølge, at den indholdsmæssige kvalitet også hænger nært sammen med lærernes kvalifikationer. Det er kun kort tid siden, vi fik den ny lov om læreruddannelsen, som også CD har lod og andel i, men vi var skuffede over, at hensynet til sparsommeligheden hos et flertal var større end viljen til at gennemføre de gode intentioner i højere grad. Vi havde et ønske om at forlænge uddannelsen, fordi vi mente, det var nødvendigt for at få det kvalitetsløft, der var sat i udsigt.

Jeg håber selvfølgelig, at CD's skepsis vil vise sig at være overflødig, men vi venter spændt på, hvad erfaringerne vil vise. I øvrigt vil jeg i de kommende år gerne se både undervisningsbachelor og undervisere udefra som supplement til folkeskolelærerne.

De ting, som undervisningsministeren var inde på i sin svartale, kan CD stort set give sin tilslutning til, og vi vil se med stor interesse på de initiativer, der er bebudet både i lovprogrammet og i forbindelse med udgivelsen af rapporten om kvalitet i uddannelserne fra i sommer.

Jeg synes, der er blevet talt meget og talt nok om behovet for kvalitetsforbedringer, om Danmarks manglende konkurrenceevne i uddannelse, om styrkelse af matematik og fysik i de tekniske uddannelser, om gymnasiets bukser, der revner, om den forfaldne folkeskole osv. osv. Nu er det handling og dynamik, der er brug for. CD vil støtte alle fornuftige bestræbelser på kvalitetsforbedring, indholdsmæssigt og på enhver anden måde. Vi medvirker gerne til, at det danske uddannelsessystem kommer tørskoet i land i en skarp konkurrencesituation.

Elisabeth Arnold (RV):

Som flere tidligere ordførere vil jeg også starte med at sige tak til forespørgerne og også tak for den titel, som forespørgslen har fået, for jeg synes, det giver anledning til en god og bred generel debat om uddannelsessystemet, og det har vi brug for.

Det er også af samme grund, Det Radikale Venstre ikke kan stemme for det forslag til vedtagelse, som Det Konservative Folkeparti har

fremSAT. Jeg synes, det ville indsnævre debatten meget, hvis vi begyndte at koncentrere os kun om nogle enkelte sætninger, som det nu tilfældigvis er faldet i De Konservatives lod at lægge frem i dette forslag til vedtagelse, så det er vi ikke med på. Men debatten er vi selvfølgelig utrolig glade for, og vi er også meget klar over, at den er nødvendig.

Vi har taget tilløb over en længere periode til denne debat, ja, det har sådan set været en kontinuerlig proces. Vi fik institutionsredegørelsen i januar måned i år, og vi har senere på sæsonen fået den store rapport, som er blevet nævnt flere gange i dag, om kvaliteten i uddannelsessystemet. Den rejste sandt at sige en debat, som i begyndelsen var ganske skarp og ganske ubehagelig, men som efterhånden måske nok har vist, at den har haft et godt formål.

Noget af det, som rapporten om kvalitet i uddannelsessystemet gjorde, var netop, at den satte fingeren på nogle af de ømme punkter i vores uddannelsessystem, nogle af de ømme punkter, som vi er gået uden om, fordi vi gerne alle sammen vil det gode, alle sammen gerne vil give alle en chance og alle sammen vil give alle mulighed for at skifte undervejs i uddannelsen, træffe andre valg, undgå at smutte ud af systemet og gennemføre en uddannelse på en eller anden måde.

Det betyder selvfølgelig, at vores økonomi i uddannelsessystemet også bliver belastet, og derfor satte denne rapport om kvalitet i uddannelsessystemet især fokus på det økonomiske. Det er faldet mange for brystet, fordi de siger: Kvalitet i uddannelsessystemet drejer sig jo ikke blot om økonomi, det drejer sig i høj grad om indholdet, og det er også rigtigt.

Men det drejer sig jo også om økonomi. Jeg synes ikke, det bør være sådan, at det skal være forbudt for en regering og for nogle ministerier at prøve at sætte fokus på økonomien i uddannelsessystemet og sige: Hvor har vi nogle steder, hvor der faktisk er spildtid, eller hvor har vi nogle steder, hvor der faktisk er for få, der gennemfører uddannelsen? Jeg synes i hvert fald, at regeringen skal have tak for, at den lod denne rapport se dagens lys, og for den debat, som denne rapport rejste.

Jeg er ikke enig i alle rapportens konklusioner, men jeg synes, det må være tilladt for en regering at sætte spørgsmålstegn ved det hensigtsmæssige i, at man f.eks. har et frafald på 30 pct. på de videregående uddannelser. Det kan vi da simpelt hen ikke være bekendt. Jeg synes

ikke, det er anstændigt, hverken over for de unge eller over for uddannelsessystemets egne lærerkræfter, dem, der bruger ressourcer på at uddanne de unge, at de skal leve med et frafald på 30 pct.

Her synes jeg f.eks. er et sted, hvor man kunne sætte ind og sige: Her er der et område, som vi må kigge alvorligt på, for det kan vi da ikke leve med i længden. På den måde har redegørelsen om kvalitet i uddannelsessystemet været med til at sætte en debat i gang, som jeg synes, vi har haft godt af at have.

Vi har også haft debatten om evaluering. Det er jo blevet et modeord, men det er ikke desto mindre vigtigt, at vi evaluerer os selv og vores eget system internt, i det mindste for at komme de problemer i forkøbet, som vi får påduttet, hvis vi får evalueringer internationalt, for de internationale evalueringer kan vi ikke rigtig gardere os imod. De kommer, og de er ofte nådeløse og sætter det danske uddannelsessystem over for en måske ubehagelig sammenligning, hvor vi ofte på ganske enkelte områder vil blive pinpointet på nogle steder, hvor man siger, at lige præcis dér er det danske uddannelsessystem ikke godt nok.

Derfor skal vi også selv vurdere vore egne institutioner og vore egne præstationer og opbygge systemer, der kan gøre det løbende, og derfor er vi også glade for, at der kommer et evalueringsinstitut i Danmark, som generelt får som opgave at evaluere de danske uddannelser helt fra starten og til slut og jævnlig og konstant, sådan at alle uddannelsessystemets forskellige sektorer kan føle, at de jævnlig bliver set efter i sømmene.

Vi må som uddannelsespolitikere være klar over, at uanset hvor godt vi laver uddannelsessystemet, er det aldrig perfekt. Det kan altid blive bedre, og der vil altid være muligheder og behov for forandringer og forbedringer.

Noget af det, der er sket i de senere år, og som sådan set er en glædelig udvikling, er, at den øgede beskæftigelse og den faldende arbejdsløshed sætter fokus på arbejdskraftens kvalifikationer i meget, meget højere grad, end det har været tilfældet bare for 10 år siden.

Dengang der var en meget stor ledighed, kunne arbejdsgiverne vælge og vrage, og de kunne altid finde nogle, der passede til deres krav. Det kan de ikke så meget nu. De må tage, hvad der er, og det, der er, er ikke altid godt nok for arbejdsgiverne. Det har det i øvrigt aldrig været. Men arbejdsgiverne har selvfølgelig

nu en højere grad af ret i deres krav om at få høje kvalifikationer, for de kan ikke vælge og vrage mellem et stort udbud af ledige kandidater eller ledige unge, som står parat og skal have en uddannelse eller en læreplads. Der er ikke så mange at vælge imellem mere, og derfor skal uddannelsessystemet også være toptunet til at kunne levere de unge og de studenter, som kan blive til fremtidens kandidater.

Det, der er interessant, er, at arbejdsmarkedet nu om dage også stiller krav om en anden slags kvalifikationer, end det har gjort tidligere. Tidligere var det meget ofte udelukkende de faglige kvalifikationer, som arbejdsmarkedet efterlyste, men som flere har nævnt i dag, er der nu i stigende grad et ønske om at få det, man så smukt kunne kalde hele mennesker ud fra uddannelsesinstitutionerne. Man vil gerne have folk, der ud over faglige kvalifikationer også er i besiddelse af sociale, personlige og menneskelige kompetencer, som har mulighed for at begå sig i et team, mulighed for at være selvstændige, for at handle og for også at deltage i det sociale liv på arbejdspladsen, folk, der også har mulighed for at håndtere deres eget liv på en ordentlig måde.

Omstillingsevne og samarbejdsegenskaber er nye krav, som man selvfølgelig ikke kan forlange, at uddannelsessystemet skal kunne levere i al sin mangfoldighed, men det er aspekter, som uddannelsesinstitutionerne skal tage med, når de uddanner børn og unge. Det er også kvalifikationer, som arbejdsmarkedet efterspørger, og som er vigtige, og det er ikke blot lærestoffet og de rent mælelige kvalifikationer, der tæller, det er også alle de bløde krav, som man skal opfylde fra uddannelsessystemets side.

Derudover kræves der nu også af uddannelsessystemet, at det kan yde relevante efteruddannelsesstilbud. Det skal være lige nu og her, når arbejdsmarkedet har brug for det, og det skal være uden venteliste, og det er, fordi det går hurtigt ude på arbejdspladserne i øjeblikket. Det er også et nyt krav, som uddannelsessystemet skal levere varen til.

Så kommer der også fremtidens krav, som allerede nu ikke opfyldes i de danske uddannelsesinstitutioner. Der er selvfølgelig internationaliseringen, som jeg ikke synes, at de danske uddannelsesinstitutioner lever godt nok op til. Heller ikke IT-kendskab er man gode nok til, og så har vi det store problem, som flere andre ordførere har været inde på, og det er vores efterløb på naturvidenskabsområdet, hvor vi på

en eller anden måde har tabt nogle generationer for den spændende udfordring, det er at beskæftige sig med teknik og naturvidenskab.

Et eller andet er gået galt et eller andet sted. Jeg ved ikke, hvad det er, men det er i hvert fald påfaldende, at uanset hvad der fra ministeriers side er gjort op igennem 1980'erne for at få flere unge mennesker til at vælge de tekniske uddannelser, er forsøgene mislykkedes. Det er simpelt hen ikke lykkedes at få skabt tilstrækkelig megen interesse for disse uddannelser over denne lange periode.

Det er en udfordring, som er et meget, meget alvorligt problem for os, der beskæftiger os med uddannelsespolitik herinde, at vi skal prøve at genoplive begejstringen og spændingen ved at beskæftige sig med naturvidenskabelig forskning og appellere til den naturlige nysgerrighed, som alle børn har helt fra de allermindste klasser i folkeskolen.

Den del af uddannelsessystemet, som vi har ansvaret for herinde, strækker sig jo lige fra folkeskolen til de videregående uddannelser og universiteterne, og det, der er vigtigt for Det Radikale Venstre, er, at hvert eneste niveau i uddannelsessystemet opfylder sin opgave og fører naturligt hen til det næste niveau.

For os er det vigtigt, at 10. klasse består, sådan at de, der ikke er parat til at vælge en ungdomsuddannelse allerede efter 9. klasse, får denne mulighed for at få et år, hvor de kan modnes og beslutte sig for, hvad de så skal. De skal vide, at i 10. klasse er det alvor, nu skal der vælges ungdomsuddannelse.

Vi er stolte over, at regeringen har et ambitionsniveau om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en ungdomsuddannelse. Det er en ambitiøs målsætning, men den er rigtig, for alternativet er jo, at de, der ikke får en ungdomsuddannelse, går ud i ufaglært arbejde i de dårligst betalte job, hvor de har størst risiko for at blive arbejdsløse, og hvor de har størst risiko for at blive udstødt af hele samfundet. Derfor er 10. klasse nødvendig for at holde på dem, som måske ellers ville vælge at forlade uddannelsessystemet helt. Det aspekt er ikke opmuntrende.

Der er også talt meget om vejledning. Jeg kan personlig godt have mine bekymringer over, at man skal vejlede meget tidligt i folkeskolen. Det er svært at forstå, at børn, der endnu er på det stadium, hvor de helst vil være brandmænd eller astronauter, allerede nu skal til at vælge, hvilken livsgerning de skal have. Jeg synes også, man skal lade børn være børn og lade dem

have lov at have deres drømme i fred, indtil de når en vis alder. Så kan vi skride ind med vejledning, når de ved, at nu er det snart alvor.

Ungdomsuddannelserne er vi i gang med at reformere. Vi skal have lavet om på de tekniske uddannelser og på erhvervsuddannelserne og rationalisere dem, så de bliver lettere at overskue, og det venter vi os en del af.

På gymnasieområdet vil jeg ganske kort nævne, at vi har det problem med adgangsregulering til de videregående uddannelser, at den fremmer et karaktærræs i gymnasiet og en fokusering på kvotienter, som gør, at man måske mister nogle ting undervejs i uddannelsessystemet eller i gymnasiet.

Til slut vil jeg blot sige, at kvalitet og evaluering er de ting, vi har diskuteret meget i dag, men under alle omstændigheder skal vi løbende have en debat herinde, for vores uddannelsessystem bliver aldrig perfekt. Vi skal altid kunne forbedre det og altid sørge for, at de, der dropper ud, kommer ind igen. Den livslange uddannelse med så få blindgyder som overhovedet muligt er absolut vigtig for Det Radikale Venstre, og derfor hilser vi denne debat velkommen.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Der var flere elementer i fru Elisabeth Arnolds tale, som jeg er enig i. Børn skal have ro. Der var også nogle kritiske bemærkninger til karaktersystemet, og derfor synes jeg faktisk, der på mange punkter var en overensstemmelse mellem den radikale tradition og det, som fru Elisabeth Arnold sagde.

Der er ét punkt, hvor jeg har vanskeligt ved at forstå fru Elisabeth Arnold, og det er med hensyn til argumentationen for et evalueringsinstitut. Fru Elisabeth Arnold har en pointe, der hedder: De laver undersøgelser ude i den store verden. Derfor skal vi også gøre det herhjemme i Danmark, men på vore egne præmisser.

Det er sådan set et argument, jeg godt kan sluge. Der er faktisk noget om det, men hvorfor skal det føre til, at man etablerer et evalueringsinstitut, der i hvert fald i nogle af sine paragrafer bryder meget, meget voldsomt med de traditioner, som fru Elisabeth Arnold hele tiden har stået for? Jeg tænker på § 2, § 11 og § 12 i dette forslag, der går meget på bemyndigelse til ministeren, at man skal kunne kvantificere både hårde og bløde ting. Er det ikke et brud med noget af det med selvforvaltning, som Det Ra-

dikale Venstre har stået for? Skal vi ikke have en debat om, hvorvidt det er radikal politik?

(Kort bemærkning).

Poul Erik Dyrlund (S):

Jeg kan ikke lade være med at tænke på de spørgsmål, som fru Elisabeth Arnold og også jeg selv stillede hr. Brian Mikkelsen inden frokostpausen om, hvem det var, der skulle luges ud af uddannelsessystemet. Det fik vi ikke noget svar på.

Derfor vil jeg gerne spørge fru Elisabeth Arnold om De Radikales syn på de konservative finanslovtanker på hele uddannelsesområdet, for det er jo ikke sådan, som hr. Brian Mikkelsen sagde inden frokost, at der er tale om en nettoudvidelse i det konservative forslag på op mod 2 mia. kr.

Jeg har brugt frokostpausen til at kigge lidt efter, og det er korrekt, at man foreslår udvidelser for i alt 1.725 mio. kr. på undervisningsministerens område, men samtidig vil man altså spare 1.100 mio. kr. samlet på SU, og i øvrigt er det sådan, at man på hele voksen- og efteruddannelsesområdet foreslår besparelser på 1.200 mio. kr., og det er endda inklusive indtægter fra deltagergebyrer. Så hr. Brian Mikkelsens regnestykke fra før frokostpausen holder altså langtfra, og det er et klart udtryk for, at svaret på det spørgsmål, som fru Elisabeth Arnold efterlyste inden frokostpausen, er, at man vil have en voldsom sortering blandt kursisterne.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg kan ikke lade være med at være imponeret over De Radikales evne til at skifte politik, uden at det ligesom bliver sagt eller bemærket, men så vil jeg da gerne bemærke, at nu har man altså en undervisningsminister, der står i spidsen for noget med kvalitet. Vi har oven i købet et Folketing, hvor Socialistisk Folkeparti tager initiativ til en uddannelsesdebat, hvor kvaliteten er i centrum.

Sådan var tonerne ikke for tre år siden. Hvor er der sket meget glædeligt. Det vil jeg gerne sige tak til fru Elisabeth Arnold for, men samtidig vil jeg altså udtrykke min anerkendelse og imponerethed over, at man ligesom kan skjule, at nu er det kvalitet, det er krav, og det er også evaluering, altså en bedømmelse af de ting, der nu kan bedømmes, og det er ikke den tidligere politik, der var slap, der var ansvarsløs og no-

get pædagogisk plidderpladder. Til lykke med kursskiftet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Til det første spørgsmål fra hr. Søren Kolstrup, hvor han spurgte, hvordan vi skal bære os ad med at kvantificere bløde værdier. Nu er hr. Søren Kolstrup jo en meget lærd person, som ofte bruger svære ord, og som har studeret meget. Jeg er så gammel, at jeg har gået til filosofikum det første år, jeg studerede på universitetet, og da kom jeg op i Galilei, og så vidt jeg husker var et af de spørgsmål, jeg fik, om en af hans hovedteser, der gik ud på følgende: Mål alt, hvad der er måleligt, og gør det måleligt, som ikke er det. Og det må så være mit svar til hr. Søren Kolstrup angående måling af de bløde værdier.

Til hr. Poul Erik Dyrland vil jeg blot sige, at jeg også har lagt mærke til de tal, der er i Det Konservative Folkepartis finanslovsforslag, og sådan som jeg kan konkludere ud fra det, vil man give flere penge til uddannelserne, samtidig med man vil spare omtrent det samme beløb på SU. Det vil sige, at det, som man i virkeligheden sigter mod, er at få flere penge til brug for færre studerende, og det er jo fint i tråd med Det Konservative Folkepartis elitære politik: man vil gerne have færre igennem systemet, og til gengæld skal de forkæles. Det er en politik, man kan have, når man er konservativ, den kan man ikke have, når man er radikal.

Til hr. Frank Dahlgaard vil jeg blot sige: Det Radikale Venstre har ikke skiftet mening. Vi har aldrig nogen sinde været imod kvalitet.

(Kort bemærkning).

Susanne Clemensen (CD):

Fru Elisabeth Arnold siger, at børn skal have lov at være børn – det er jeg enig med hende i – og derfor er fru Elisabeth Arnold ikke så meget for uddannelsesplaner. De skal i hvert fald ikke gå for langt ned i klasserne, og så langt er vi enige.

I rapporten om kvalitet i uddannelsessystemet anbefaler man, at der laves uddannelsesplaner fra 9. klasse. Mener fru Elisabeth Arnold virkelig, at det er tilstrækkeligt, at man kun laver uddannelsesplaner i 9. klasse, hvor der sker så mange andre ting, og hvor de unge i øvrigt i foråret i 9. klasse står og skal vælge, om de eventuelt vil på en gymnasial uddannelse? I CD mener vi, at vi godt kunne starte i 8. klasse.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Fru Elisabeth Arnold nævnte omkring internationalisering ikke ret mange ord, og derfor er mit spørgsmål, om De Radikale er enige i at stimulere til studieophold i udlandet, hvor de studerende kan oppebære uddannelsesstøtte. Man kunne eksempelvis tænke sig, at ved alle sproguddannelser skulle det være et krav, at de studerende har studeret mindst et semester på en læreanstalt i det pågældende hovedfags sprogområde. Eksempelvis kunne Danmark jo også gå forrest i arbejdet for en vis europæisk uddannelses- og eksamensstandardisering for at lette en meritoverførsel. Jeg vil godt høre, hvad De Radikale mener om det.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Man skal nogle gange høre meget herinde, før ørerne falder af. Og længe leve fordommene, specielt fra fru Elisabeth Arnold.

Jeg kunne godt tænke mig at vide, om hun har læst det konservative finanslovsoplæg, og jeg vil godt have konkretiseret, hvor der er en nettobesparelse på uddannelsesområdet. Der er en nettoudgift på flere milliarder kroner. Det skal jeg nok dokumentere.

Vi vil ikke, og jeg gentager – jeg tror ikke, hr. Poul Erik Dyrland hørte efter før, måske var han ude i pausen – vi vil nemlig ikke lukke nogen mennesker ude. Vi vil sørge for, at flest muligt får mulighed for at tage en ordentlig uddannelse. Vi vil ikke, som fru Elisabeth Arnold lader til at gøre sig til fortaler for, lave en uddannelse, som prøver at gøre noget godt for alle. Det bliver som regel lige dårligt. Vi prøver på at hæve niveauet for alle, og det gør man altså ikke i dag, hvor 20 pct. af en årgang er marginaliseret, og hvor en meget stor del ikke får mulighed for at tage den uddannelse, som er relevant for dem.

Vi har ikke et godt uddannelsessystem i dag, og det hjælper altså ikke noget, man bliver ved med at tale udenom og beskyjde Det Konservative Folkeparti for at være lidt sær. Vi er et parti, som vil hæve uddannelsesniveaet, og de fordomme, som den radikale ordfører kommer med, holder ingen som helst vegne. Det har hun aldrig hørt undervisningsordføreren i Det Konservative Folkeparti sige noget om.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Til fru Susanne Clemensen: Jamen jeg tror da ikke, det kan skille os voldsomt, om det er fra 9. eller 8. klasse, man laver vejledning. Jeg synes ikke, vi skal gå og lave nogle skænderier om, hvorvidt det skal være et halvt år inde i skoleåret eller ej.

Jeg vil blot rejse et enkelt lille nødråb over for de børn, som allerede i 4.- 5. klasse bliver forsynet med krav om, at nu skal de beslutte sig for, hvad de vil være. På det tidspunkt har de altså nogle meget vage forestillinger om, hvad voksenlivet indebærer, og det er det, vi ikke skal tage fra dem. Det liv skal vi ikke tage fra dem, selvfølgelig ikke.

På den anden side vil jeg også nok sige, det skal heller ikke være sådan, at man vælger gymnasiet, bare fordi man ikke kan vælge andet. Man vælger gymnasiet, for så slipper man jo for at tage stilling til noget som helst de næste tre år. Den fornemmelse kan vi jo meget ofte mærke hos forældrene, som siger py ha, nu har hun eller han valgt gymnasiet, for så ved vi da, hvor han er så længe. Gymnasiet skal heller ikke bruges blot som en parkering, fordi man er bange for at tage en beslutning om, hvilken uddannelsesvej man vil vælge.

Til fru Birthe Skaarup: Jeg var lidt overrasket over spørgsmålet, om man kunne forestille sig en harmonisering på europæisk plan af uddannelsesplaner og af krav. Det var sandelig et interessant spørgsmål, navnlig fra Dansk Folkeparti, som jo er modstander af EU og alt, hvad der smager af harmonisering. Men det kan jeg da, og jeg vil da spændt vente på, at der kommer et forslag om det.

Vi er ikke interesseret i harmonisering, men vi er interesseret i gensidig anerkendelse af eksamener. Det er dér, vi har en stor opgave at gøre, sådan at vi kan anerkende eksamener, folk kommer med fra andre lande, så de kan få ansættelse på de arbejdspladser, der er i Danmark. Dér er det jo desværre ofte sådan, at det er organisationerne og arbejdsmarkedets parter, der stritter voldsomt imod. Det er sådan set ikke uddannelsessystemets skyld, det er sådan. Det er ofte aftagerne af det.

Og til hr. Brian Mikkelsen til sidst vil jeg blot sige, at jeg har læst De Konservatives finanslovsforslag sådan, at man vil skære temmelig voldsomt i SU. Det vil alt andet lige betyde, at der vil være færre unge, der overhovedet kan tæn-

ke på at tage en videregående uddannelse, og det er derudaf, at jeg drager mine konklusioner.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Jeg tror, de fleste her i salen ved, at Danmark uden sammenligning har verdens højeste uddannelsesstøtte, verdens højeste SU. Vi er ikke et mulehår foran nummer 2, men otte banelængder foran.

Når man i andre lande har langt større andele af årgange, der tager videregående uddannelser, er det altså mennesker, som får en mindre uddannelsesstøtte.

Det tog mig temmelig lang tid at overbevise min kone, som er norsk, om, at jeg ikke lavede grin med hende, da jeg fortalte hende, hvor stor uddannelsesstøtten var i Danmark. Mine børn får om måneden, hvad hendes børn får om året i Norge. Sådan er det, og uddannelsesfrekvensen er ikke mindre i Norge. Der er andre forklaringer bag.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Jeg vil lige sige, at det handler altså ikke om, hvorvidt man går ind for EU eller ej. Det handler for os om kvaliteten i uddannelsen, og det var derfor, jeg rejste spørgsmålet.

Vi mener, at kvalitet i uddannelsen for de unge eksempelvis kunne være under en sproguddannelse at få mulighed for at komme til udlandet og dermed lave en meritoverførsel til Danmark. Det kunne være et krav, og det ville skabe kvalitet eksempelvis i en sproguddannelse.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Til hr. Frank Dahlgaard: Så er vi jo enige. Vi har et fantastisk godt SU-system, og jeg kan forstå, at der heller ikke er forslag fra hr. Frank Dahlgaards side om at skære ned på det, siden han er så begejstret for det.

Og til fru Birthe Skaarup vil jeg blot sige: Jamen jeg er fuldstændig enig med fru Birthe Skaarup. Det er en fordel, hvis man kan tage noget af sin uddannelse – især hvis den er sprogligt orienteret eller på anden måde internationalt orienteret – i udlandet. Det er jo også sådan, at man i visse tilfælde kan tage sin SU med til udlandet, sådan som det danske system er indrettet, og det synes jeg kun er en fordel. Så der kan vi ikke blive uenige.

Første næstformand (Birte Weiss):

Vi tager nu den sidste runde korte bemærkninger, inden vi går videre i ordførerrækken. Hr. Brian Mikkelsen.

(Kort bemærkning).

Brian Mikkelsen (KF):

Nu skulle diskussionen jo handle om kvalitet og de problemer, der er i uddannelsessystemet, men som man ikke helt erkender fra regeringens side. Fordi der er de problemer, og fordi vi fra borgerlig side ikke vil sluse nogen ud, men prøve at lave en målrettet indsats for at få alle med op, har vi bevidst valgt – til orientering for den radikale ordfører – netto at bruge flere penge på uddannelsessystemet.

I løbet af de næste tre år – jeg vil godt låne den radikale ordfører vores oplæg – bruger vi næsten 3 mia. kr. netto ekstra på uddannelsessystemet. Det er minus vores besparelse på SU-området, som er inspireret af den radikale undervisningsminister. Det var dér, vi fik den glimrende idé. Og det er minus besparelser på den frie ungdomsuddannelse inspireret af LO og for øvrigt også af Undervisningsministeriet. Der bruger vi netto næsten 3 mia. kr.

Så er det rigtigt, at vi også vil spare nogle penge på voksen- og efteruddannelsessystemet, og det er primært ved at sammenlægge nogle uddannelser og få nogle rationaliseringsgevinster ud af det. Vi vil nemlig også målrette indsatsen dér. Vi tror, det kan gøres bedre, og ligesom LO, ligesom mange radikale og ligesom sandsynligvis undervisningsministeren mener vi, at man kan stramme op på efteruddannelsessystemet.

Første næstformand (Birte Weiss):

Så skal vi tilbage til ordførerrækken, hr. Søren Kolstrup.

Søren Kolstrup (EL):

Man har i dag ønsket en overordnet debat om de brede linjer, og derfor synes jeg også, det er rimeligt at benytte lejligheden til at sige, at jeg og Enhedslisten mener, at der i det her århundrede er vundet noget på det danske uddannelsesområde. Jeg mener i hvert fald, at der på 4-5 områder er nogle potentialer i det uddannelsessystem, som vi har nedarvet, som man kunne videreudbygge.

Jeg tænker på demokratiseringsbestrebelse. I gamle dage var det sådan, at man især tænkte på forældreindflydelse. Senere lukkede

man op for, at elever og studerende også kunne få lidt mere indflydelse.

Så har der været en diskussion om faglig uddannelse over for almene dannelsesidealer, men det har været typisk, at både det specifikke og det almene kompetencegivende har været knyttet nøje sammen i den danske uddannelsesdebat. Det er værd at erindre.

Det er også værd at erindre, at man har haft metodefrihed i undervisningstilrettelæggelsen.

Endelig er det også værd at bemærke, at der har været flere veje til målet, og at der har været en rød tråd, der hed lighedsbestrebelsen. Det har især været Socialdemokratiet og De Radikale, der har stået for den tendens. Noget med lige muligheder, noget med solidaritet.

Man kan jo så vælge at bygge videre på disse 4-5 særkender. Man kan vælge at sige, det er de berørte, lærerne, eleverne, de studerende, der skal have mere magt, at man har mere selvforvaltning, at man har dialog mellem lærere og elever, mellem forældre og lærere.

Men det, der er sket i det her årti, er, at konservative, liberalistiske toner ikke har løbet de her tendenser over ende, men de har dog nået at anfægte dem. Bl.a. har vi så fået det ord, der hedder kvalitet. Ja, alle i denne sal, både embedsværket og politikere, løber af sted med det ord.

Hvad betyder det?

Ja, det kan dække over usikkerhed og afmagt, fordi man ikke kan føre en præcis diskussion om de mangfoldige kompetencer, som uddannelsesdiskussionen handler om. Men ordet kvalitet, og det gør det i nogle sammenhænge, dækker også over managementteorier, en forsimpning af debatten, en reduktionisme. Det gør den, når kvalitet kædes sammen med effektivitet, kontrolløft, kontrolstyring, kvantificering. Og hvis det er tilfældet, jamen så er det for mig at se et brud med de traditioner, jeg indledte med at tale om.

Jeg ser på tre punkter nogle forkerte tendenser i uddannelsesdebatten. Jeg skal eksemplificere det med tre forhold: kvalitetsrapporten, som er blevet omtalt tidligere, og så er jeg – nu er forskningsministeren jo også til stede – meget bekymret for nogle af de ting, der finder sted i forskningsminister Jan Trøjborgs regi, og endelig er der diskussionen om evaluering.

Til sidst vil jeg så pege på, hvad jeg selv mener, vi kan gøre for at fastholde de danske tendenser.

Kvalitetsdiskussionen, kvalitetsrapporten. Ja, det var jo typisk, at her havde the economic man det godt. Det enkelte menneske er i den rapport ikke en del af en historisk, kulturel eller samfundsmæssig sammenhæng. Rapportens mennesker svæver i et vakuum, og så er det altså økonomisk vinding, der tæller i den rapport. Uddannelse er derfor kun noget, man tager, for at tjene så mange penge som muligt. Tanken om, at folk kan uddanne sig af andre grunde, eksisterer ikke i rapporten.

Så kan man selvfølgelig sige: Jamen herregud, det må da være rimeligt, at vi en gang imellem laver en rapport, der ligesom rendyrker et bestemt aspekt. Men problemet er, at når den rapport kommer i en tid, hvor kvalitet har en utrolig indsnævret betydning, så bærer man ved til et ganske bestemt bål, nemlig en for-simpling af debatten.

Omkring universiteterne vil jeg pege på, at på det formelle plan tror jeg nok, vi er enige om, at vi skal fastholde den gældende universitetslov og vi skal fastholde den forskningsbaserede uddannelse. Men jeg må samtidig sige, at det vækker bekymring, når man hører så meget om den stærke ledelse.

Den socialdemokratiske ordfører havde jo en helt korrekt bemærkning, nemlig at en ledelse ikke er noget værd, hvis man ikke har gode medarbejdere at bygge på. Men hvis de gode medarbejdere skal folde sig ud, så skal de også have mulighed for at folde sig ud. Derfor er det jo så vigtigt at drøfte, hvordan man giver de ansatte og de studerende flere rettigheder, så de virkelig kan folde sig ud, så ledelsen virkelig kan bruge alle deres kreative talenter, og så man ikke tænker i krabasker.

Der mener jeg, der er anslået nogle lidt kedelige tendenser i forskningsminister Jan Trøjborgs regi, men det skulle da glæde mig, hvis jeg tager så grimme fejl, og hvis der kommer nye tendenser, nye boller på suppen. Jeg tvivler lidt på det, især når jeg læser, at man taler om udviklingskontrakter, hvor patentrettigheder skal gøres til et succeskriterium for et godt universitet. Jeg håber, jeg har misforstået det. Det vil jeg gerne have en bekræftelse eller en afkræftelse på.

Til sidst skal jeg omtale evalueringsinstituttet. Jeg synes, det er vigtigt at få en evaluering. Jeg synes, det er vigtigt at drøfte, hvordan man på en forpligtende måde kan se hinanden i øjnene, og hvordan man etablerer en selvregulering på uddannelsesinstitutionerne.

Det springende punkt er, om man gør det ved at diskutere mere demokrati eller man gør det ved at få sat nogle flere mennesker til at måle, hvad der finder sted. Jeg tror mere på uvidelsen af demokratiet og gerne mere åbenhed. Jeg ønsker bestemt ikke, at der skal lukkes af, og at man skal undervise for lukkede døre. Man har f.eks. meget frugtbare erfaringer med lærer-teams på tværs af skoler, som der er langt, langt mere dynamik i, end at man ofrer 43 mio. kr. på et evalueringsinstitut, som for mig at se er en primitivisering af debatten.

Når det er sagt, kan man sige: Jamen hvad så? Jeg mener over for den her konservative, liberalistiske debat – ja, jeg mener virkelig, det er den fløj, der sætter præmisserne for øjeblikket. Det er jo ikke tilfældigt, at fru Hanne Severinsen er glad for evalueringsinstituttet. Det er taget ud af Venstres program.

Jeg kunne forestille mig, at vores drøftelser i højere grad kom til at gå på, hvordan vi etablerer mere demokrati, ikke bare forældredemokrati, men at vi virkelig tør overlade nogle rettigheder til folk, lave noget mere selvregulering, og så undgår vi jo også at få kontrolinstanser.

Jeg synes også, det kunne være rart, hvis vi kunne genetablere lidt mere af den gamle socialdemokratiske debat om, hvordan vi etablerer mere lighed, for den har vi jo tabt. Den seneste statistik fra Danmarks Statistik viser, at vi har tabt terræn. Det er mere end nogen sinde – faktisk gennem de sidste i hvert fald 10-15 år – børn, der kommer fra hjem med en lang uddannelse, der også scorer kassen og bruger uddannelsessystemet. Så der er en debat, der skal genetableres. Hvis vi genetablere den debat, så tror jeg heller ikke, det kunne lade sig gøre at skære i produktionsskolernes skoleydelse. Jeg havde aldrig drømt om, det kunne ske under en socialdemokratisk regering.

Det sidste, jeg skal sige, er, at jeg håber, at ordet kvalitet, som det bruges nu, bliver lagt for had. Jeg håber ikke, at embedsværket mere bliver sat til at lave sådan noget. Jeg håber, at embedsværket bliver sat til at lave fintfølede rapporter, der diskuterer de mangfoldige kompetencer, som man skal dyrke i uddannelsessystemet. Jeg tænker på faglig kompetence, personlig kompetence, demokratisk kompetence, grundfaglig kompetence, og det er disse mangfoldige kompetencer, som skal supplere hinanden.

Det, vi risikerer ved at bruge ordet kvalitet, er, at vi reducerer den mangfoldige kompeten-

cedrøftelse, men den mangfoldige kompetence-drøftelse kan jo så heller ikke sættes på tal, men det er for øvrigt også derfor, den er god.

(Kort bemærkning).

Frank Dahlgaard (KF):

Det var da befriende dejligt at høre Enhedslistens ordfører tale negativt om ordet kvalitet, at der ikke skal laves kvalitetsrapporter, når det drejer sig om uddannelsessystemet, at ord som effektivitet og evaluering også er negative ord i Enhedslistens univers. Sådan er det heldigvis ikke for flertallet i Folketinget i dag.

Må jeg spørge hr. Søren Kolstrup, om ikke han mener, hvis han tænker sig lidt om, at det også er i arbejderklassens interesse, at ressourcerne bliver brugt mest effektivt og økonomisk hensigtsmæssigt, også i den store sektor, der hedder uddannelsessektoren.

Hvem er det, der betaler de mange skatter, der går til uddannelse? Det er jo ikke bare de rige. Det er de mange. Det er arbejderen, fabriksarbejderen og kassedamen. Og hvis man bare skal køre en økonomi, hvor man ikke må tage hensyn til effektivitet og ordentlig ressourceudnyttelse i uddannelsessektoren, så bliver skattebyrden for kassedamen og arbejderen, dem, som Enhedslisten siger, at de taler for, endnu højere.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Jeg synes jo nok, at det er interessant, at vi nu skal have en debat om, hvorvidt vi skal have kvalitet, som er noget skidt, og som man skal passe meget på, og i stedet for skal man sætte demokrati. Jeg synes altså, det er mærkeligt at sætte de ting op imod hinanden.

Jeg synes jo, at også hr. Søren Kolstrup da må være interesseret i, at hvis man netop giver metodefrihed, som hr. Søren Kolstrup så gerne vil have, at man da også skal have en mulighed for at måle, hvad det er, der foregår, og at man ikke bare siger: Nu kan I selv bestemme alting ude omkring. Det må vel være sådan, at man sætter sig nogle mål, og at der er mulighed for at kunne blive bedre og kunne måle sig med andre.

Men o.k., hvis man slet ikke må bruge ordet kvalitet, så kan jeg godt se, at så bliver diskussionen jo selvfølgelig lidt dårlig, specielt i dag, når det hele handler om kvalitet.

Vi har ikke nogen fast definition af det, vi ved bare, at vi skal have et kvalitetsinstitut for at få nogle ideer om, hvad der er kvalitet, og

sammenligne os med, hvad der foregår i andre lande, for vi er ikke en øde ø i Danmark. Vi er nødt til at måle os med, hvad der foregår i andre lande. Synes hr. Søren Kolstrup ikke også det?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er jo igen det her skrækelige ord kvalitet, som hr. Søren Kolstrup gerne vil have at vi lægger for had.

Jeg vil gerne bede hr. Søren Kolstrup om at kommentere det forhold, at ønsket om mere kvalitet i ledelsen på universiteterne jo ikke kommer fra politisk hold, det kommer fra AC, Akademikernes Centralorganisation, som i tidligere tider har strittet voldsomt imod enhver form for indvirkning, som gav en fast ledelse på universiteterne. Altså, der skulle ikke være spor med ledelsesuddannelse eller med ansatte ledere eller noget som helst.

Nu kommer der så pludselig kritik fra AC selv om, at ledelsen på universiteterne er for uprofessionel og for slap. Hvad skyldes det? Det skyldes i hvert fald ikke politikernes pres, for man har intet udtalt om den ting, men det kommer altså fra en organisation, som for 10 år siden mente det stik modsatte.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg skal takke for de spørgsmål, jeg har fået. Det er jo ikke ved enhver debat i den her sal, at jeg bliver tildelt så mange spørgsmål, hvor jeg får lejlighed til at redegøre for mine synspunkter, men tak for det.

Hr. Frank Dahlgaard har en pointe, der hedder, at det er den brede befolkning, arbejderklassen, der betaler for uddannelsessystemet, og derfor må vi selvfølgelig være interesserede i, at der kommer så meget ud af det som muligt. Ja, og det er også derfor, at jeg er interesseret i at få debatten om, hvordan vi får mere ressourcecelighed, altså for dem, der så at sige bliver snydt. Det er derfor, det bekymrer mig meget med nedskæringerne på produktionsskoler, daghøjskoler, uden at jeg mener, at man har et sikkert alternativ.

Til fru Hanne Severinsen:

Jeg er meget interesseret i at diskutere, hvordan vi får en bedre skole. Jeg er f.eks. meget interesseret i at drøfte, hvordan vi får en skole, der sikrer, at den grundfaglige kompetence og den faglige kompetence bliver knyttet sammen.

Men det, der er min påstand, er, at når man bruger ordet kvalitet, og det viser de rapporter, der er kommet og anvender det ord, så ser man mere og mere på resultatet, og vi ved jo, at al ægte indlæring bygger på, at der sker en erkendelse. Det vil sige, at de grundfaglige kompetencer, man får, er noget, man kan bruge i forskellige situationer, og det er hele den debat, der fejes væk, når man fokuserer på den form for kvalitet, som anvendes i dag, hvor man overhovedet ikke drøfter de her kompetencer. Det er derfor, at jeg er interesseret at gå meget, meget tættere på en egentlig diskussion om forskellige kompetencer, herunder den demokratiske kompetence, men det er blot én blandt flere.

Til fru Elisabeth Arnold:

Ja, jeg tror, at når en faglig forening siger det, som AC siger, så er det en del af tidens armod, nemlig at den faglige forening simpelt hen ikke kan organisere sine medlemmer. Den har ikke nok aktivitet i sine grundstrukturer, og derfor så griber den hele tiden i afmagt – det er ren afmagt – til at sige, at vi må have en stærk ledelse. For hr. Baadsgaards tema gælder stadig væk: Ledelsen er intet, medarbejderen er alt. Men ledelsen kan være noget, hvis medarbejderne vil noget. Så jeg ser det som et udtryk for afmagt.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil gerne bidrage til, at hr. Søren Kolstrup igen kan få lejlighed til at uddybe sine synspunkter.

Jeg vil godt spørge hr. Søren Kolstrup, om det er sådan, at hver gang der er et ord, som vi måske oprindeligt har været enige om havde en bestemt betydning, så er der nogle, der bruger det på en anden måde, og så må vi ikke bruge det længere.

For mig har ordet kvalitet altid været et godt ord. Det, det drejer sig om for mig nu, er at få defineret kvalitet og få taget afstand fra det, som nogle andre definerer det. Det er ikke kvalitet nok efter min mening, som det f.eks. ligger i rapporten, det er noget helt andet. Men det skal vel ikke være sådan, at hr. Søren Kolstrup og jeg skal lave vores sprog om, hver gang der er nogen, der tager vores ord fra os.

Jeg lagde mærke til, at hr. Søren Kolstrup brugte ordet selvforvaltning. Det var der også nogle, der var ved at erobre fra os for nogle år siden. Schlüter talte selvforvaltning, andre talte

selvforvaltning, men vi brugte det. Jeg kan høre, at vi har vundet ordet igen.

Hvis der er nogen, der finder på at tage ordet socialisme fra os, betyder det så, hvis nu f.eks. hr. Hans Peter Baadsgaard siger, at nu er vi ved at lave socialisme i Socialdemokratiet, at jeg så ikke må bruge det længere? Jeg synes, vi skal prøve at definere ordene og bruge dem og så vinde ordets indhold.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Der er en enkelt ting, som jeg gerne vil dvæle ved i hr. Søren Kolstrups indlæg, og som måske endda fortjente at få en hel forespørgselsdebat for sig selv, og det var hr. Søren Kolstrups tanker og ideer om mere demokrati, mere medindflydelse, medbestemmelse fra elevernes side. Jeg hørte det sådan, at jo mere eleverne kunne få lov at bestemme, jo bedre ville det være.

Se, for en person som jeg, der nogle gange i min fritid godt kan dyrke det libertarianske noget – altså den totale personlige frihed – selv når jeg tænker de tanker, så tænker jeg: Nej, det kan ikke lade sig gøre.

For hvad er det, der sker, hvis man laver de her eksperimenter? Det har man jo rent faktisk gjort på nogle uddannelsesinstitutioner, hvor man har sagt, at nu er det eleverne selv, der bestemmer indholdet i uddannelsen, i undervisningen, de sætter selv succeskriterierne, de sætter selv målene for, hvad de skal kunne. Hvem er det, der vinder i de systemer? Det gør de stærkeste af de stærkeste, for de svageste kan ikke være med.

Har hr. Søren Kolstrup ikke hørt om de forsøg, og er det ikke det, der vil være en konsekvens, hvis der bliver for meget til den side?

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Det er lidt i forlængelse af det, som hr. Aage Frandsen sagde. Hr. Søren Kolstrup siger sådan med stor patos, at hele denne debat fejes væk, fordi man bruger ordet kvalitet. Jamen vi andre vil da alligevel gerne debattere videre og gerne have lov til at bruge ordet kvalitet. Må vi ikke godt det? Er det sådan, at fordi hr. Søren Kolstrup har de blokeringer, så skal vi finde os i, at debatten fejes væk? Jeg synes ikke, den er fejlet væk. Jeg synes, der er mange interessante ting, vi kan diskutere.

Så synes jeg også, som det også blev nævnt af den tidligere taler, at det altså er lidt farligt at

begynde at sige, at alle kvalitetsproblemer hellere skulle erstattes af en diskussion om demokrati. Det er en helt anden diskussion. Og jeg mener, det er pladderdemokrati, hvis man tror, at man f.eks. kan stille sig op i en klasse i folkeskolen og så sige: Nu kan I selv bestemme, hvad I vil lære. Så svigter man eleverne.

(Kort bemærkning).

Hans Peter Baadsgaard (S):

De, der interesserer sig lidt for Folketingets forhandlinger, som de bliver skrevet ned, vil kunne gøre nogle interessante studier ved at iagttage, hvad der kan komme ud af det, når hr. Søren Kolstrup citerer sine egne citater om mine bemærkninger om ledelse og medarbejdere. Men lad det nu ligge.

Mit ærinde her var at forholde mig til hr. Søren Kolstrups tale om kvalitet, som vi helst ikke må tale om. Nej, vi skal tale om personlig kompetence og faglig kompetence og demokratisk kompetence osv. Det var netop med de elementer, jeg prøvede at beskrive min opfattelse af kvalitet.

Så er det, jeg spørger mig selv: Har hr. Søren Kolstrups kvalitetsopfattelse så ikke udviklet sig til en højakademisk debat uden forbindelse med virkeligheden? Jeg synes virkelig, man er kommet ud på overdrevet, når man i den grad bevæger sig rundt i cirklerne i sine egne definitioner og opfattelser af tingene.

(Kort bemærkning).

Birthe Skaarup (DF):

Der er vel ikke nogen, der har eneret på ordet kvalitet, og jeg kunne godt tænke mig at spørge hr. Søren Kolstrup om produktionshøjskolerne, nu hvor hr. Søren Kolstrup sagde, at nu bliver de frataget deres tilskud. Mener hr. Søren Kolstrup ikke, at vi skal have kvalitet også på produktionshøjskolerne?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg er ikke sikker på, jeg kan nå at svare på de udmærkede spørgsmål.

Til hr. Aage Frandsen:

Problemet med ord er jo, at de altid forstås i en given sammenhæng. Og selvfølgelig kan jeg dybest set acceptere ordet kvalitet, men det, der er sket gennem 1990'erne, er, at det ord er blevet indlæst i en meget bestemt sammenhæng, nemlig i forbindelse med mere og mere resultatstyring.

Hvis vi andre skal generobre ordet kvalitet, er der ikke andet at gøre end så at sige at nedlægge det for en stund og spørge, hvad det egentlig er for nogle kompetencer, vi vil rene dyrke. Og jeg nævnte f.eks., at det, der for mig står som den vigtigste, o.k., lad mig så bruge ordet kvalitet, er det, man kan forstå ved en personlig, grundfaglig kompetence, altså at man virkelig kan bruge det, man har lært, og det kræver nogle meget fintfølede instrumenter at vurdere noget sådant.

Til hr. Tom Behnke:

Med hensyn til medindflydelse er det sådan, at kunsten består i, at den merindflydelse, som f.eks. eleverne får, jo netop kan bruges til at sikre, at eleverne kan stille krav om at få en fælles evaluering i skolestuen. Og den forpligter, for selvfølgelig skal læreren have pligt til at sikre, at eleverne tager denne evaluering alvorligt. Men fidusen består i, at eleverne er dem, der sikrer, at den løbende undervisning virkelig bliver evalueret.

Og i sidste instans er min påstand, at det kun er dem, der kan sikre, at der virkelig bliver evalueret i skolestuen. Og så skal læreren holde fast i den fælles evaluering, for jeg er nemlig fuldstændig enig i, at hvis læreren ikke gør det, så har hr. Tom Behnke ret. Og derfor er denne diskussion jo langt mere fintfølede, og dér vil jeg gerne være med til at diskutere, hvordan det spil etableres.

Til fru Hanne Severinsen om begrebet kvalitet:

Ja, jeg synes bestemt, at man skal have en eller anden form for kvalitet, men problemet med kvalitetsdiskussionen er jo, at den har fjernet sig mere og mere fra, hvad jeg mener man tidligere har forstået ved kvalitet, og at man dengang havde nogle langt mere fintfølede debatter om kompetence, herunder også den demokratiske kompetence. For engang var det god latin i Danmark at sige, at hvis en person ikke var i besiddelse af deltagelse og engagement, hvad katten blev der så egentlig indlært? Og det er den drøftelse, jeg mener i stigende grad er blevet tabt, og det, jeg er interesseret i, er at få drøftet, hvordan vi smelter de kompetencer sammen.

Til fru Birthe Skaarup:

Jeg er bestemt interesseret i, at der sker noget på disse produktionsskoler, men jeg har forstået det sådan, at her har man en fugl i hånden, idet i hvert fald nogle af de mennesker, der virkelig har været på en rutschetur, bliver reddet dér.

Og så længe man ikke har et sikkert alternativ, er det utrolig vigtigt at holde fast ved den fugl, man har i hånden. Jeg har også personlig nogle kommentarer til produktionsskolerne, men én fugl i hånden er altså bedre end ti på taget.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Så er vi tilbage i ordførerrækken: hr. Tom Behnke.

Tom Behnke (FP):

Debatten har været utrolig spændende, og jeg er glad for, at forespørgerne har rejst denne debat. Og det, som man ret tydeligt kan se er gennemgående hos alle partier her i Folketinget, er jo, at uddannelse er vigtigt, og at det er vigtigt, at alle får et tilbud om uddannelse og en mulighed for at uddanne sig, så de på den måde får forudsætningerne for at kunne vælge, hvad de vil senere i deres liv.

Det er vigtigt, at alle har muligheden for at få en uddannelse, at der er en mangfoldighed og forskellighed i de forskellige former for uddannelse, således at alle, uanset hvad de har flair for, har mulighed for at vælge den uddannelse, som passer lige netop til dem selv, så de kan uddanne sig til det, de har lyst til, men dog med nogle begrænsninger, og det vil jeg vende tilbage til.

Jeg vil så sige, at hele uddannelsessystemet jo har en ganske glimrende evne til løbende at tilpasse sig udviklingen i samfundet. Man kan nogle gange synes, det går for langsomt, og man kan nogle gange være uenig i den retning, det tager, men uddannelsessystemet tilpasser sig jo udviklingen i samfundet. Og på samme måde, men med omvendt fortegn, kan man sige, at uddannelsessektoren er med til at forme udviklingen i samfundet.

Når vi taler om meritoverførsel og om mulighederne for at medbringe tillærte evner og færdigheder til andre uddannelser, er det min opfattelse, at vi her har et område, som der skal ses nøjere på.

Der skal være større mulighed for at læse videre og medbringe det, man nu engang har lært, til andre uddannelser. Og vi skal prøve på at bryde nogle af de barrierer, der kan være, ned. Og specielt skal vi undgå, at der er blindgyder, altså at man, hvis man vælger en bestemt type uddannelse, simpelt hen kan ryge helt ind i en blindgyde, hvor man er låst fast og derfor måske bliver sat flere år tilbage, når man er nødt til at starte på en anden uddannelse, for

det er ikke hensigtsmæssigt. Det er mere hensigtsmæssigt, at man i højere grad har mulighed for at skifte uddannelse, og at man har mulighed for at videreuddanne sig på andre, måske mere specialiserede områder.

Men muligheden for at sammensætte sin uddannelse efter eget ønske og behov, muligheden for at springe og muligheden for at vælge frit må ikke forveksles med den efter min opfattelse lidt kedelige udvikling, der har været i de sidste 10-15, ja måske 20 år, hvor holdningen mere har været: Vælg blot den uddannelse, du har lyst til, uden at du egentlig behøver at tænke over, hvad konsekvenserne bliver af den uddannelse, for hvis du pludselig opdager, at du har valgt forkert, nå ja, så kan du jo altid vælge om.

Vi har set det på de tekniske uddannelser – men også på de tekniske uddannelser er man i øjeblikket ved at prøve at justere det lidt – hvor man ligesom går ind ad en meget bred port og først på et meget sent tidspunkt begynder at finde ud af, hvad det er, man vil, og specialiserer sig.

Den tendens kan godt give en tilbøjelighed til ligegyldighed og rastløshed blandt de studerende, for de vil jo ret hurtigt blive delt op i dem, der ikke rigtig ved, hvad det er, de vil, og som mere er der for at få tiden til at gå, og så dem, der ved, hvad det er, de gerne vil, og som allerede fra starten har sat sig et mål med hensyn til, hvad deres uddannelse skal ende med, og når de to forhold kombineres, bliver der altså en rastløshed blandt de studerende og en ligegyldighed over for den uddannelse, de er i gang med.

Så har man jo kunnet se en tendens til, at antallet af elever i folkeskolen, der vælger at tage 10. klasse med, er stigende, fordi flere og flere elever bliver usikre på, hvad det er, de vil med deres videreuddannelse, og så kan man jo spørge sig selv: Hvem har ansvaret for dét, og hvorfor er det gået på den måde? Og det spørgsmål synes jeg man skal stille sig selv flere gange om dagen for at prøve at se, om man ikke kan finde et svar på det spørgsmål. For hvad er det, der gør, at unge mennesker i dag mere end tidligere ikke ved, hvad det er, de vil, når de er færdige med folkeskolen, og dermed føler, at de er nødt til at tage 10. klasse med og måske endda tager et højskoleophold eller lignende?

Det er fint nok, at de gør det, men det er ikke fint, at flere og flere unge mennesker er i tvivl om, hvad de vil med deres liv, for hvorfor er

eleverne usikre, hvorfor tør de ikke træffe et valg og stå ved det valg, de har truffet? Er det i virkeligheden, fordi man i folkeskolen har taget ambitionerne fra eleverne, fra børnene?

Jeg tror, det hænger sammen med, at der har været en tendens, og den tendens er heldigvis ovre nu, i hvert fald sådan som jeg fornemmer det, men der har været en tendens til en kraftig barnepigementalitet og en misforstået pylren om eleverne. Og der har også været for meget jantelov, hvor man ligesom har sagt: Eleverne skal ikke tro, at de er noget, vi skal alle være lige, alle elever skal kunne det samme, og der er ikke nogen, der må være dygtigere end andre. På den måde har man begrænset elevernes ambitioner og lyst til at gå videre.

Derfor er det min opfattelse, at grunduddannelsen, altså folkeskolen, skal være langt mere målrettet mod elevernes videreuddannelse og deres voksenliv, at ungdomsuddannelserne skal være langt mere erhvervsrettede, og at de videregående uddannelser i det hele taget skal målrettes. Hvad er det, eleverne vil, når de går i gang med en videregående uddannelse? Det spørgsmål bør det være tilladt at stille.

Og når vi taler om de videregående uddannelser, er der en række synlige problemer med, skal vi sige produktet af de videregående uddannelser, altså dem, der tager uddannelsen:

På visse områder kan vi i dag se, at der er så stor mangel på færdiguddannede, at det er nødvendigt at importere medarbejdere fra udlandet. Og jeg ved, at der i øjeblikket er ved at blive sat en kampagne i gang for at gøre de unge mennesker mere interesserede i at tage en ingeniøruddannelse, osv. På den anden side er der områder, hvor vi ved at der i dag uddannes unge mennesker til arbejdsløshed, altså hvor der bliver produceret for mange færdiguddannede, og det er jo heller ikke hensigtsmæssigt, for det er der jo ikke nogen fremtid i. Og samtidig kan vi se, at der bliver klaget over den faldende kvalitet i undervisningen på de videregående uddannelser, på nogle af dem i hvert fald.

Jeg tror, det skyldes den misforståede godhed, der har været hos et flertal her i Folketinget med hensyn til at indføre frit optag på de videregående uddannelser, for det vil uvilkårligt bevirke, at på nogle uddannelser vil der ikke blive uddannet tilstrækkelig mange og på andre uddannelser vil der blive uddannet for mange. Og i det hele taget vil kvaliteten være faldende, når for mange elever trækker på for få

lærerressourcer, foruden at eleverne i det hele taget vil få mindre ud af uddannelsen, end de ellers ville kunne få.

Jeg tror også, at der er nogle begreber, som vi skal have med os i vores videre tanker, når vi taler om uddannelsessektoren, ikke bare den videregående, men i det hele taget, og det er bl.a., at der er ved at være en tendens til manglende respekt for den uddannelse, man går i gang med, og en manglende disciplin med hensyn til, at når først man er gået i gang med sin uddannelse, skal man også gøre den færdig og gøre sig så dygtig som muligt inden for det område, man er startet på.

Hvis vi skal starte fra en ende af, så er det min og Fremskridtspartiets holdning, når vi taler om folkeskolen, at der skal ske nogle opstramninger. Og jeg savner i dag tre vigtige ord, når vi taler om folkeskolen, ikke fordi folkeskolen skal opdrage vores børn, men der er tre elementer, som folkeskolen skal bygge videre på og sørge for at eleverne har med sig i resten af deres uddannelse og resten deres liv, og det er ordene »ansvar«: ansvar for sig selv, ansvar for andre og ansvar for sin egen videreuddannelse, »respekt«: respekt for andre og deres valg og dermed også respekt for sig selv og sine egne valg, og endelig »konsekvens«, altså forståelsen af, at når man har truffet et valg, så har det en konsekvens, og så er man nødt til at tage konsekvensen af det valg, man har truffet.

Og så skal folkeskolen være langt mere erhvervsrettet, end den er i dag, og jeg mener, at vi skal sikre, at der i folkeskolen er mulighed for en niveaudeling af undervisningen, således at de, der har lidt mere fart på end andre, har mulighed for at udnytte deres evner, og således at de, der ikke har så meget fart på, også får kvalificeret undervisning, så de kan komme videre og måske endda på et tidspunkt nå op på et højere niveau.

Og det er min opfattelse, at det er rigeligt med 9 års skolegang. Det at tage 10. klasse med kan være meget fint, men jeg mener ikke, at den skal ligge i folkeskolens regi. Hvis det er det, man vil, må man tage på efterskole eller lignende og tage den dér. Folkeskolen skal være koncentreret om de 9 års skolegang. Det er i øvrigt min opfattelse, at vi roligt kan gøre, som man gør i langt de fleste lande, vi normalt sammenligner os med: starte folkeskoleuddannelsen 1 år tidligere. Det er der ingen problemer i.

Og så er det min opfattelse, at man allerede i folkeskolen skal give eleverne en reel mulighed

for at vælge, om det, de vil med deres videre liv, er en erhvervsuddannelse eller en ungdomsuddannelse og eventuelt en videregående uddannelse bagefter, altså at vælge mellem en praktisk og en mere bogligt præget uddannelse – ikke fordi det skal være en endegyldig beslutning, men for at give eleverne muligheden for at træffe det valg, som under alle omstændigheder skal træffes på et eller andet tidspunkt.

Når vi taler om de videregående uddannelser, er det Fremskridtspartiets opfattelse, at vi kunne komme ud over mange af de problemer, der er, hvis der var individuelle optagelsesprøver til de enkelte uddannelser, således at det ikke er en gennemsnitskarakter, der er afgørende for, om man kan komme ind på et studium, men det, at man er kvalificeret i forhold til det studium, man gerne vil ind på.

Og noget andet, vi gerne så sikret, er en større udbredelse af brugen af stopprøver, således at der er nogle klare mål med uddannelsen, og således at man undervejs får testet, om man nu også når de mål, man gerne skulle nå.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Ole M. Nielsen som ordfører.

Ole M. Nielsen (KRF):

Jeg vil gerne begynde med at sige tak til forespørgerne for anledningen til denne debat og derefter beklage, at vores ordfører på området ikke kan være til stede. Og så må jeg jo forsøge mig.

Kristeligt Folkeparti mener ikke, at uddannelse kun skal sigte på at tjene samfundets og erhvervslivets behov, men at uddannelsesforløbet også skal sigte på at udvikle børnenes og de unges personlighed, evne til samarbejde, evne til engagement, demokratiforståelse – som er blevet nævnt flere gange i dag – og evne til at tilpasse sig nye udfordringer og krav.

I al undervisning indgår der påvirkning, og derfor skal målsætningen for undervisningen formuleres klart, og vores uddannelsessystem skal være målrettet og effektivt, men samtidig skal det sikres, at de unge udvikles til hele, harmoniske og kreative mennesker. Den individuelle udvikling er vigtigere end effektivitet.

Vi finder det også vigtigt, at børn og unge møder både livsværdier, holdninger og grænser i uddannelsesforløbet.

For at sikre et varieret uddannelsesstilbud skal der kunne oprettes og drives frie skoler på alle niveauer, og de skal have en offentlig støtte, der

gør det muligt for den brede befolkning at benytte sig af skolernes undervisningstilbud, og skolerne skal frit kunne fastlægge deres idégrundlag inden for grundlovens rammer; dét har også noget med kvalitet at gøre.

For at de højere uddannelser skal kunne være fleksible, skal de opbygges i trin. Derved sikres den enkeltes mulighed for omskoling og videreuddannelse og fortsat overgang til nye erhverv og funktioner.

Om folkeskolen vil jeg sige, at Kristeligt Folkeparti er enig i, at ressourceudnyttelsen bør forbedres, eksempelvis ved bedre en målsætning og evaluering, men ikke ved en forøgelse af klassekvotienterne. En forøgelse af klassekvotienter kan ud over at give åbenlyse pædagogiske og sociale problemer, tabe svage elever og give større disciplinproblemer og problemer med hensyn til at give eleverne individuel undervisning osv. medføre, at valgfriheden mellem skolerne kan blive illusorisk, idet det kan blive nødvendigt at foretage en central fordeling af børnene mellem kommunens skoler.

Vi mener, at der skal tilføres flere ressourcer til folkeskolen. Og det er nok muligt, at lærerne skal hjælpe til med at tilføre de flere ressourcer, og det er muligt, at f.eks. lærernes arbejdstidsregler er en hindring for, at man kan få mere kvalitet i skolen, men vi mener også, at det er nedbrydende for kvaliteten og for engagementet fra lærernes side og fra elevernes side, at skolerne f.eks. er dårligt vedligeholdet. For hvem gider arbejde og lægge sine kræfter på en udsultet arbejdsplads? Det gider man ikke i det private erhvervsliv. Så jeg kan godt forstå, at elever og lærere somme tider er lidt demotiverede.

Kristeligt Folkeparti ønsker generelt en styrkelse af de særlig centrale fag som dansk og matematik, forudsat det sikres, at børnene og de unge udvikles til hele, harmoniske og kreative mennesker. Og Kristeligt Folkeparti kan gå ind for en løbende systematisk evaluering, især når evalueringen ikke ensidigt retter sig mod opmåling af gode indlæringsresultater, men også retter sig mod udviklingen af børnene til hele mennesker, men det er desværre sådan, at det lettest målelige ikke altid er det vigtigste.

Kristeligt Folkeparti ønsker fortsat en 10. klasse bevaret som et tilbud til de unge, der har behov for at modne og videreudvikle sig, før de fortsætter på ungdomsuddannelserne. Det har vist sig, at unge, der har gennemgået 10. klasse,

i større omfang gennemfører en videregående uddannelse og sjældnere skifter uddannelse end unge, der går videre fra 9. klasse.

Undervisningsministeren har for nylig udsendt et papir om målretning af 10. klasse. Og det kan godt ske, at det er på grund af manglende kvalitet i min uddannelse, eller også er det, fordi jeg ikke er uddannelsesordfører, at jeg ikke forstår det og ikke er enig i det, men det kan jo også være, fordi de frie skoler faktisk er truede i det papir. Det vil vi kigge nøjere på.

Vi mener, at der skal være en kombination af frie skoler og offentlige skoler. Det betyder ikke, at kvaliteten i de offentlige skoler ikke skal forstærkes, sådan som jeg har været inde på, men de frie skoler er et alternativ, som har andre kvaliteter, som der er behov for til nogle unge mennesker, der måske har brug for at komme på kostskole på det tidspunkt, hvor forældre bliver mere og mere umulige.

De praktiske erhvervsuddannelser skal sigte mod at give en konkret erhvervskompetence, og erhvervsuddannelsesområdet skal være så fleksibelt, at der hurtigt kan etableres nye uddannelser, når behovet opstår. Således må erhvervsuddannelserne tilpasses den hurtige teknologiske udvikling.

Kristeligt Folkeparti mener, at en samling af de forskellige ungdomsuddannelser vil kunne skabe bedre muligheder for at sikre sammenhæng mellem de forskellige uddannelser og dermed sikre en effektiv styring såvel økonomisk som fagligt ud fra ensartede principper og sikre en mere klar kompetencefordeling mellem Undervisningsministeriet og amtskommunerne, når kun ét myndighedsniveau er involveret i opgaveløsningen.

Vi er helt opmærksomme på, at arbejdsmarkedsuddannelserne og AMU-systemet har en kvalitet og en vigtig funktion, også med henblik på det emne, som vi senere på dagsordenen i dag skal drøfte her. Men selv om uddannelse er godt, betyder det jo ikke, at alle penge brugt på uddannelse er godt brugt. Vi tror faktisk, at der er et ressourcspild i arbejdsmarkedsuddannelserne. Og i det hele taget er det måske ikke helt utidigt at tænke på en samling og rationalisering af uddannelsessystemerne også på arbejdsmarkedsområdet, så det bliver mere forenklet.

Og så vil jeg benytte lejligheden til at slå et slag for produktionsskolerne: Det skal nok passe, at der også på de skoler som på alle andre institutioner sker fejl og ressourcspild, det skal jeg ikke benægte, men jeg er også helt opmær-

som på, at produktionsskolerne samler nogle mennesker op, som det ellers er meget svært at samle op. Så vi skal have råd til den model.

Også daghøjskolerne har deres kvaliteter, men jeg må nok sige, at søgningen til dem af folk, som måske egentlig lige så godt selv kunne betale for det, og for hvem det måske snarere er en slags pensionistunderholdning, at søgningen af den slags mennesker er blevet så stor, at omkostningerne er steget for meget. Så det kunne vi godt kigge på.

Det er væsentligt, at mulighederne for at nedsætte eller opretholde selvstændige, private uddannelsesinstitutioner med individuelle idégrundlag eller livsholdninger eller særlige pædagogiske metoder ikke under nogen omstændigheder forringes.

Om uddannelsesvejledning mener vi, at det er vigtigt at hjælpe de unge mennesker med at træffe det individuelt rigtige uddannelsesvalg, ikke blot af hensyn til den enkelte uddannelsessøgende, men også for at undgå den samfundsøkonomiske belastning, som et relativt stort studiefrafald udgør.

Det er derfor væsentligt, at der gives de unge et overblik over de relevante uddannelses tilbud, og at dette overblik og vejledningen i valg af studium foretages i en selvstændig institutions uafhængige system, således at den nuværende, decentrale uddannelsesvejledning vedrørende alle ungdoms- og voksenuddannelser samles i amtskommunerne, mens vejledningen i gennemførelsen af en uddannelse forbliver på de relevante institutioner.

Herved sikres de uddannelsessøgende en bedre og mere sammenhængende vejledning om deres uddannelsesmuligheder på tværs af uddannelsessystemet, og det forhindres, at konkurrencen mellem uddannelsesinstitutionerne om de unge fører til en reklamepræget vejledningsindsats.

Men vejledning er ikke nok. Det er ofte nødvendigt for unge mennesker selv at afprøve, om det skal være en boglig eller en teknisk uddannelse eller noget, der skal have med mennesker at gøre. Det er det meget ofte nødvendigt at afprøve selv. Der kan man ikke vejledes eller få at vide af sine forældre, hvad der er bedst. Og dér er højskolerne et vigtigt element, og dér er hvervsarbejdet selvfølgelig et vigtigt element, og dér er rejser i udlandet osv. også et meget vigtigt element.

Fru Hanne Severinsen var inde på, at man kunne rejse, efter at man havde fået sin uddan-

nelse, men det er der ikke meget der tyder på at man kan – der er i hvert fald meget få, der gør det – for så er man simpelt hen blevet for økonomisk afhængig og for besat af at skrabe statussymboler til sig til, at man kan tage fri til den slags ting.

Og jeg ved i øvrigt ikke, hvordan Københavns og Gentofte Kommune ville få gennemført deres hjemmepleje, hvis ikke de havde nogle unge studerende, der måske kludrer lidt i uddannelsessystemet, til at køre rundt og samle de gamle op om morgenen.

Så det, som undervisningsministeren var inde på om, at de unge spilder, jeg ved ikke hvor mange arbejdsår ved, at de ikke kan finde ud af det, kan jeg slet ikke tilslutte mig.

Om de videregående uddannelser vil jeg sige, at det skal nok passe, at der er faldende kvalitet nogle steder, for i mange tilfælde gennemfører man jo hele uddannelsen som gruppearbejde, sådan at selv meget kvalificerede undervisere ikke underviser, men kun vejleder, og det synes vi er negativt.

Jeg kan se, at tiden er ved at gå; så jeg må skynde mig lidt mere.

Vi mener, det er vigtigt, at vi får det ud af vores ressourcer, som vi betaler for. Men forskning er jo ikke det letteste at måle, så hvem ved, om vi får det, vi egentlig skal have.

Grundforskningen er vigtig, men samarbejdet mellem uddannelsesinstitutionerne og forskningsparterne og erhvervslivet er også vigtigt, og meritoverførslen skal selvfølgelig være hensigtsmæssig og effektiv. Det er dumt, at folk kører sur i systemerne og mister år. Men selv undervisningsår, der ikke slutter med en eksamen, behøver jo ikke være spildt, absolut ikke.

Vi er negativt indstillede over for at mindske kvote 2-optagelsen. Det er i øvrigt de enkelte uddannelsesinstitutioners eget ansvar. Men jeg kan ikke se andet, end at det, man opnår ved at mindske kvote 2-optagelsen, er, at man får de samme studerende ind med en lavere karakter, men uden erhvervs erfaring. Så det kan vel ikke være dårligere, at de får noget erhvervs erfaring.

Så vil jeg sige, at i dag holder jo ingen uddannelse hele livet. Og jeg er bange for, at de meget målrettede, dem, man engang kaldte fagidioter – det er et grimt ord, men alligevel – altså dem, der meget målrettet er gået igennem uddannelsessystemet, let kan ende som tabere i livet.

Det betyder bestemt ikke, at der er en modsætning mellem høj faglig kompetence og bløde kvaliteter, men de, der for hurtigt får det, der i gamle dage kaldtes en embedseksamen, bliver jo mange gange sat i et embede, hvor de skal administrere os andre, og de er ikke altid så behagelige at have med at gøre.

Mange kan udføre en uddannelse hurtigt og alligevel have menneskelige kvaliteter, men de bliver åbenbart ikke ministre. Der skal man have været lidt længere om det – og selvfølgelig også have menneskelige kvaliteter.

Og så vil jeg sige, at selv om vi kritiserer vores uddannelsessystem og vi ikke altid rent måleligt er så gode på det område i Danmark, er der alligevel noget, der tyder på, at det ikke er helt ringe, for det er min erfaring, at unge mennesker fra Danmark, der kommer til udlandet, er stærkt efterspurgt og beundrede for deres fleksibilitet, deres kreativitet og deres evne til at tilpasse sig og indpasse sig. Så på trods af vores udprægede mangel på materielle ressourcer i Danmark tyder det jo ikke på, at det er så ringe. Det betyder ikke, at vi ikke skal bekymre os om tingene; vi skal fortsat forbedre dem.

Forskningsministeren (Jan Trøjborg):

Jeg vil gerne knytte et par enkelte kommentarer til en god og frugtbar debat, hvor jeg synes man kan sige, at der grundlæggende var enighed om målsætningen: kvalitet, sammenhæng og et godt indhold i uddannelsessystemet.

Imidlertid er det vel med kvalitet, som det er med talerne her fra Folketingets talerstol: Det er meget vanskeligt at måle. Jeg ved godt, at det er en yndet sport i Folketinget at give karakterer for det tekniske og det kunstneriske indtryk. Imidlertid ved vi godt, at det er vanskeligt.

Jeg tror alligevel, at det er klogt at gøre Galileis ord til vores, sådan som fru Elisabeth Arnold gjorde det, nemlig at vi måske også skal forsøge at måle det, der ikke umiddelbart kan måles, netop med henblik på at få om ikke andet så nogle grove parametre, der kan tilskynde til det, vi alle sammen gerne vil, og det, man gerne vil i uddannelsessystemet, nemlig – om muligt – at gøre det bedre.

Når jeg lytter til debatten, synes jeg også, jeg kan konkludere, at viljen jo er til stede. Jeg mener nu nok, at hr. Brian Mikkelsens bud er det, der normalt går under karakteristikken overbudspolitik, nemlig at der lige pludselig skulle være 2 mio. kr. fra Det Konservative Folkeparti

til investeringer i uddannelsessektoren, men en god hensigt er det i alt fald.

Det er også vanskeligt at tyde Socialistisk Folkepartis tale og det, fru Christine Antorini udtalte her fra talerstolen, som et udtryk for, at SF går ind for dramatiske besparelser på uddannelsessystemet. Sådan tolker jeg det i alt fald ikke.

Imidlertid vil jeg gerne benytte lejligheden til at sige, at det er forkert, hvis man giver det indtryk, at universiteterne er blevet udsultet i de senere år. Det er således, at med hensyn til forskningsområdet kan vi dokumentere, at der er kommet betragtelig flere midler til universitetsforskningen i de senere år. Og en forøgelse af bevillingerne fra den tidligere, borgerlige regerings tid på op til 26 pct. er en betydelig stærkere vækst, end der i øvrigt er set i den offentlige sektor. Så det er altså ikke alting, der står helt elendigt til.

Det mener jeg heller ikke det gør, når vi ser på bygningsmassen, og det er vigtigt at notere sig, at der stadig væk bygges på livet løs, også for så vidt angår udbygningen af universiteterne. Det er også meget vigtigt at blive ved med det, idet vi alle sammen har en målsætning om at øge antallet af studerende på de videregående uddannelser, sådan som undervisningsministeren gav udtryk for.

Midlerne er naturligvis forskellige, og jeg synes, Det Konservative Folkeparti i dag har leveret et forslag til vedtagelse med en politik, der tager sit udgangspunkt i en meget negativ og gold kritik af uddannelsessystemet, som jeg ikke tror man kan bygge på. Jeg tror, det er vigtigt først og fremmest at bygge på den fundamentale erkendelse af, at vi har et grundlæggende godt uddannelsessystem i Danmark, men at det på en række områder kan blive betragtelig bedre.

Jeg vil gerne sige til hr. Søren Kolstrup, at en af måderne, hvorpå vi forventer at kunne få en positiv dialog med universiteterne om en endnu bedre indsats, er ved hjælp af det, vi kalder udviklingskontrakter. Imidlertid vil jeg gerne fritage hr. Kolstrup for den bekymring, at det bl.a. skulle omfatte en kontrakt, der måler indsatsen på universiteterne på, hvor mange patenter universiteterne skaffer. Så primitivt et instrumentarium har jeg dog ikke tænkt mig at lægge frem for Folketinget. Det ville jo være lidt mærkeligt at måle effektiviteten i teologiundervisningen på, hvor mange patenter teologerne udtager; det ville være lidt for primitivt. Og derfor

vil jeg gerne korrigere den misforståelse, som tilsyneladende optræder gentagne gange i dagspressen.

Jeg tror, vi kan få en ganske positiv debat om udviklingskontrakter, forstået på den måde, at ganske vist har vi som regering nogle ganske præcise krav til de videregående uddannelser med hensyn til nogle opgaver, som de skal løse bedre, men udgangspunktet vil være en konstruktiv debat om, hvordan resultaterne og forbedringerne af resultaterne kan opnås. Jeg vil gerne slutte med at sige, at der er, som jeg sagde, en række forbedringer, der både kan, bør og skal opnås. Men jeg vil også gerne slutte med at give udtryk for, at det bliver der rig mulighed til – som jeg var inde på i min indledning – at debatterer i Folketinget, ved debatter om de redegørelser, der kommer, og de lovforslag, der kommer. Så der bliver rig og god lejlighed til en frugtbar diskussion i denne folketingssamling her i Tinget.

(Kort bemærkning).

Christine Antorini (SF):

Forskningsministeren siger, at der er kommet betragtelig flere penge til forskning. Og det er jo korrekt. Det er der.

Men er det ikke korrekt, at de flere penge, der er kommet til forskning, er gået til den bundne programforskning, medens de midler, der er til grundforskning, til den frie forskning, er blevet mindre?

Det er det, der er problemet. Det er de penge, som universiteterne kan disponere over selv, og som går ind i hele diskussionen om, hvad det er for en type forskning, vi skal have. Så der er reelt færre penge til grundforskning, samtidig med – det vil jeg gerne spørge om ministeren kan bekræfte – at der i finansloven ligger en yderligere besparelse på 1 pct. af de midler, som universiteterne selv råder over til den frie grundforskning.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg skal takke forskningsministeren, fordi han har præciseret, at et givet instituts eller universitets evne til at tage patenter ikke indgår som et succeskriterium. Derfor synes jeg, det er ekstra beklageligt, at man har kunnet finde den oplysning på ministeriets hjemmeside, og jeg vil nu prøve at tjekke, om den stadig væk er der.

Men det er i hvert fald fint, vi har fået denne præcisering. Tak for det.

Forskningsministeren (Jan Trøjborg):

Til hr. Kolstrup vil jeg gerne sige, at jeg tog det som udgangspunkt – denne misforståelse, der er opstået – at vi kunne lave et primitivt instrumentarium, der sagde, at antallet af patenter er afgørende for kvaliteten på et enkelt institut.

Imidlertid kan det naturligvis godt tænkes, at vi får aftalt udviklingskontrakter med institutter, der gerne vil måles på f.eks. patenterne eller publikationerne. Det kan ikke udelukkes, at vi finder frem til et sådant instrument i forhold til specifikke institutter. Jeg gav bare et eksempel på et institut, hvor det ville være meningsløst at gøre det.

Men det, jeg lægger vægt på, er, at vi får en grundig debat, en åben debat med Folketingets partier, med de videregående uddannelsesinstitutioner, der skal arbejde med dette instrument, nemlig universiteterne, således at vi får gennemført et forsøg på at gøre tingene endnu bedre ved at tage et instrument i brug, som er udviklet i et samarbejde med institutionerne selv.

Jeg vil naturligvis ikke udelukke, at der er et institut, der mener, at det kan være en interessant parameter at benchmarke sig på. Så udelukket er det naturligvis ikke, men det er bestemt ikke, som det er kommet til udtryk i dagspressen, et instrumentarium, som vi lægger megen vægt på.

Til fru Antorini vil jeg sige, at man altid kan diskutere specifikt og detaljeret omkring forskningsbevillinger. Men det, jeg gerne vil rette op på, er den misforståelse, at universiteterne som sådan en bloc var skåret ned, når vi tværtimod har en situation, hvor der er kommet flere midler til universiteterne. Og det er rigtigt, at der er en intens og en god diskussion – det skal der også være – om, hvor meget der nu skal være fuldstændig frie midler, ubundne midler, og hvor meget der skal være programsatsninger.

Den diskussion vil jeg meget gerne tage, når der bliver god tid til det i forbindelse med den forskningsmæssige redegørelse. Jeg mener bare, det er lidt primitivt for Folketinget at stille det op på en måde, som om Folketinget ikke også er interesseret i, at der gives forskningsmidler gennem programmidler. Det er jo ikke mindst Folketinget, der har taget initiativ til, at en række områder får høj prioritet. Lad mig nævne miljø, lad mig nævne sundhed inden for fødevarerområdet, lad mig nævne velfærdsforskning, bare for at tage nogle enkelte af de initiativer, der er taget, ikke mindst efter debatter i

Folketinget i de senere år. Lad os endelig komme tilbage til det.

Men det billede, der gerne skulle stå, skulle meget gerne være det rigtige billede, nemlig at der er tilført forskningen betydelige, betragteligt flere midler i de senere år, og at det har været helt nødvendigt. Udgangspunktet var heller ikke for højt, det er ikke det, jeg siger, men jeg siger bare, at der har været en fælles indsats. Det er ikke en, regeringen har stået bag alene. Det er et bredt flertal i Folketinget, der har stået bag den, ikke mindst har Socialistisk Folkeparti været en ihærdig støtte for flere bevillinger, både til forskning og i det hele taget til uddannelsen på universitetsniveau. Og det vil jeg selvfølgelig gerne kvittere for, men benytte lejligheden til at rette op på en måske beskeden misforståelse.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Først og fremmest vil jeg gerne sige mange tak for debatten. Jeg synes, der har været utrolig mange gode indlæg, set fra hver sin side. Men samlet set synes jeg, debatten i dag viser et Folketing, som er engageret, optaget, har en stor grad af indlevelse i forhold til vores uddannelsessystem og ser det som grundlag for det danske samfund. Det er jeg meget glad for.

Jeg er også meget glad for de konkrete, gode input, betragtninger og ideer, som er blevet udtalt fra talerstolen her i dag, for jeg synes, det giver udgangspunkt for en fin diskussion i efteråret i forhold til de lovforslag, som regeringen vil fremsætte, og i forhold til de ideer, som også vil komme til at præge foråret.

Jeg vil forsøge at svare på nogle af de ting, som er blevet rejst, men måske også forsøge at sætte lidt flere ord på nogle af de ting, jeg sagde i min indledning.

Jeg tror, det er helt afgørende, at vi fastholder det udgangspunkt, at folkeskolen er grundlaget for vores uddannelsessystem, og at vi også gør det på en sådan måde, at vi respekterer den aftale, som er indgået, »Folkeskolen år 2000«. Jeg synes, det er helt afgørende, at man med den aftale har vist, at der er kræfter i kommunerne, hos lærerne, i ministeriet til at sørge for, at den folkeskolelov, som blev vedtaget i 1993, bliver til virkelighed på den enkelte skole.

Det, som vi jo så er forpligtet til at holde os for øje, er, at år 2000 faktisk er en meget snarlig dato, og vi bliver nødt til at forholde os til, hvordan vi kommer videre derfra.

Jeg tror ikke, vi kan sige, at de otte punkter er opfyldt i år 2000, men jeg håber, vi kan se, at vi er kommet et langt stykke ad vejen på samtlige otte punkter. Jeg håber også, at vi vil fortsætte arbejdet, og det er derfor, vi i regeringen allerede nu er begyndt at forberede de ting, som skal ske efter år 2000.

Men jeg ville synes, det var at undergrave aftalen, hvis vi kom ind med forandringer for folkeskolen i dens nuværende virke og i den store proces, den er midt i, og lave nye forandringer før år 2000, og før vi har set den første evaluering af aftalens virkning.

Det, som har været meget interessant, har været at lytte til de nuancer i uddannelsessynet, som viser sig blandt Folketingets partier. Jeg ser de tre kernekompetencer, nemlig de faglige kompetencer, de personlige kompetencer og de sociale kompetencer som noget, der skal udvikles i det, man kunne kalde for en samtidig treenighed. Vi bliver nødt til at sikre, at vi hele tiden er optaget både af det faglige, af det personlige og af den sociale udvikling.

Måske kunne man udtrykke det sådan, at det vil give os en mulighed for at demontere den konflikt, som industrisamfundet har været årsag til, og at det dermed giver os mulighed for et helt nyt syn på uddannelsen.

Når et nyt syn på uddannelsen er afgørende, er det, fordi det arbejdsliv, som venter os, bliver et helt andet end det, der har været tidligere. Jeg tror, at det arbejdsliv, som er blevet kommenteret her i dag, er meget præcist set. Det er et arbejdsliv, hvor der forventes stor selvstændighed, stort engagement, men også en stor grad af faglighed og vilje til konstant faglig opdatering for den enkelte.

I det hele taget synes jeg at registrere, at der er en fælles målsætning her. Jeg vil gerne kvalificere den en lille smule og sige, at det, som må være vores mål, det fælles mål for regering og Folketing, er at skabe verdens bedste, danske uddannelsessystem. For jeg synes, vi må bestræbe os på at få et uddannelsessystem, der er i overensstemmelse med de traditioner, vi har i Danmark. Det uddannelsessyn, som vi i øvrigt har haft . . .

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg må anmode om mere ro i salen, så ministeren kan færdiggøre sin tale.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Hvis vi skal skabe verdens bedste, danske uddannelsessystem, skal vi være loyale mod de traditioner og de holdninger, som har præget danske uddannelser, lige siden de blev tænkt.

Men samtidig har vi muligheden for at inddrage de ønsker, vi har til det samfund, som vi gerne vil skabe, de værdier, de muligheder, det livslange uddannelsesperspektiv, som jeg tror de fleste er enige i.

Jeg synes, det er afgørende, at man ser uddannelse som et dobbeltprojekt, både for den enkelte og for samfundet, og jeg kan ikke anerkende, at der skulle være en modstrid mellem de to ting. Vi har som samfund en interesse i, at alle uddanner sig. Og hvis nogen skulle være blevet forvirrede – det gælder specielt De Konservative – så har regeringen ikke opgivet målsætningen om uddannelse til alle. Vi ser tværtimod uddannelse som vejen til et stadig bedre liv, et stadig bedre arbejdsliv og et stadig bedre personligt liv.

Men vi ser uddannelse som meget mere end det, vi har set tidligere. Det, man kan se nu, er nye undervisningsmetoder, ny faglighed, ny pædagogik udvikle sig og give muligheder til nogle, som før ansås for at være tabt på uddannelsesinstitutionen.

Hvad kvalitet er, er selvfølgelig vanskeligt at sige, men jeg synes måske, at der i dag har været en vis gåen henover, at kvaliteten, den faktiske, indholdsmæssige kvalitet må defineres på den enkelte institution og i forholdet mellem lærere, elever og ledelse på institutionen. Vi mener ikke, at Folketinget eller ministeren kan sidde og lave detaljerede planer, men skal give rammer og muligheder.

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg må atter anmode om mere ro i salen, så ministeren kan gøre sin tale færdig.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

Dermed vil jeg ikke tage luften ud af den debat, vi har haft i dag. Jeg synes, det er meget væsentligt, at Folketinget og regeringen forholder sig til: Inden for hvilke rammer, inden for hvilke holdningsmæssige økonomiske rammer skal institutionerne, deres ledelse, deres lærere, deres omverden, det være sig erhvervsliv eller andre, kunne definere den indholdsmæssige kvalitet? Samtidig med, at de unge – børn så vel

som lidt ældre unge – der uddanner sig, jo naturligtvis er hovedpersoner i forhold til det at uddanne sig og derfor er med til at definere kvaliteten i forhold til den faktiske måde.

Uddannelse til alle som målsætning betyder, at vi skal sørge for, at de, som har styrken, bruger den, uanset hvordan den defineres, men også at de, som mangler styrken, får de hensyn, der skal tages.

Man kan selvfølgelig altid diskutere, hvad der skal prøves hvornår i ens liv. Jeg synes, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis man kan blive ved med at prøve ting af, også inden man går ind i en videregående uddannelse. Jeg synes, at billedet af, at alt skal prøves, inden man er 25, er lidt desillusionerende og lidt nedslående for os andre, som måske gerne fortsat vil udvikle os, også i vores arbejdsliv og i vores liv i øvrigt.

Det, som jeg opfatter som en anelse paradoksalt, er at se den kritik, som rapporten »Kvalitet i Uddannelsessystemet« har været udsat for, samtidig med at man siger, at kvalitet og flere midler hænger uløseligt sammen, for man kan ikke på den ene måde forkaste en rapport, som giver en vurdering af den samfundsmæssige dimension, og samtidig sige, at kvaliteten kun kan udvikles, hvis der stilles flere midler til rådighed.

Det, som er helt afgørende, er spørgsmålet om den måde, man arbejder med kvalitet på, hvordan vi ser på vores eget arbejdsområde. Det er afgørende, at man er villig til at overveje, om tingene nu bliver gjort på den rigtige måde i forhold til den måde, man måske valgte at gøre tingene på for 10 år siden. Langt hovedparten af de evalueringer, som er givet af de videregående uddannelser, har som en del af deres anbefalinger, at man inden for de nuværende bevillinger gør ting på en anderledes måde.

Det fører mig også over til at komme med nogle bemærkninger om det evalueringsinstitut, som vi planlægger, nemlig at vi ønsker, at evalueringen skal ses som en hjælp i en proces. Evalueringen som kontrol bliver meget hurtigt til en gold, indholdsløs procedure, men evalueringen som en hjælp i en proces i et fortsat arbejde mod at gøre det bedre vil være endog særdeles værdifuldt. Det vil også give ikke alene Folketinget, men også den folkelige opinion mulighed for at drøfte vores uddannelsessystem på et forhåbentlig noget mere kvalificeret grundlag.

De ting, som vi i øvrigt forestiller os, må jo bygge på nogle meget langvarige og meget velgennemtænkte forandringer, sådan at vi ikke kommer til at eksperimentere med en årgang.

Vi skal heller ikke eksperimentere med de ting, som fungerer godt, og her tænker jeg f.eks. på SU-systemet. Når jeg synes, SU-systemet er et godt system, er det, fordi det er en treenighed; det er dels et stipendium fra staten, det er dels nogle meget, meget favorable lån, som gives på et niveau, som gør, at man ikke kan forgælde sig, som man kunne før i tiden, og samtidig giver det mulighed for et erhvervsarbejde på et niveau, som sikkert er sundt og udmærket for de fleste, også selv om det ikke er direkte studierelevant, men blot giver mulighed for at prøve nogle af de sider af på sig selv, som man ikke bruger i sit studium.

Jeg synes, vi skal gøre vort bedste for at bevare SU-systemet, men også være ærlige og sige, at det har faktisk et meget fint niveau. Hvis man udnytter dets tre dimensioner, har man et levevilkår, som jeg mener er fuldt forsvarligt.

Jeg ønsker, som jeg også sagde indledningsvis, at vi får en langt bedre merit, men jeg ønsker, at vi gør det på en måde, så vi øger den enkelte studerendes ansvar for det, som skal tilgænes, og jeg ønsker også, at vi gør det på en måde, så vi sikrer uddannelsernes sammenhæng.

I spørgsmålene om kvote 2 vil jeg gerne i en parentes lade notere, at det at ændre på optagelsessystemet rent faktisk intet har med finanslovsbesparelser at gøre. Tværtimod vil det være endog særdeles omkostningsfuldt, hvis f.eks. en hel årgang begynder et år tidligere på uddannelser. Det kræver jo både, at de får SU, og at der er uddannelsespladser til rådighed for dem.

Kvotestystemet synes jeg bliver barokt, hvis man skal bruge en del tid på at skaffe sig ganske få ekstra point, f.eks. hvis man, som fru Christine Antorini sagde, mangler 0,1 eller 0,2 point. Der vil det være helt afgørende, at man i stedet for kan komme ind på det snit, som man har, og at flere kan komme ind på den måde.

Jeg synes, vi skal se optagelsessystemet som en meget nuanceret måde, hvorpå man kan finde ud af, hvilke kvalifikationer man skal have for at begynde på en uddannelse. I forhold til nogle uddannelser er det naturligt og rimeligt, at man har lang erhvervs erfaring; i forhold til andre er det ikke påkrævet.

En ting, som jeg synes er meget afgørende i de her tider og i forhold til videnssamfundet, som vi ser det, er, at vi realiserer ideerne, som er lanceret i den IT-handlingsplan, jeg præsenterede i mandags. Den lægger vægt på, at elever får bedre IT-forhold, at lærere . . .

Tredje næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg er meget ked af, at jeg for tredje gang skal bede Folketingets medlemmer om at dæmpe deres tale lidt. Ministeren skal tale færdig.

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

IT-handlingsplanen gør sit til at fokusere på det indholdsmæssige, på den måde, vi faktisk bruger IT på, i stedet for at fokusere på hardware, store grå maskiner, som vi gerne vil have så mange af som muligt. Vi vil også gerne kunne bruge dem på den måde, så det rent faktisk gør en forskel i forhold til uddannelsernes indhold.

Det handler om at sørge for, at eleverne kan bruge dem, har de rigtige kvalifikationer, men sandelig også, at lærerne har mulighed for at sætte IT ind i en pædagogisk sammenhæng; ellers bliver det fuldstændig tomt. Samtidig må vi gøre os en overvejelse med hensyn til, om vores faglighed, om forståelsen af faget, ændres, når vi bruger IT på en anden måde. Endelig skal vi være åbne for de muligheder for fleksibilitet, som IT giver os. Det er lige så vigtigt at integrere IT i de almindelige uddannelser, som det er at give flere egentlige IT-uddannelser.

Sidst vil jeg gerne sige i forhold til en af formuleringerne i det forslag til vedtagelse, som er fremsat, at jeg synes, at Folketinget skal gøre sit til at kritisere, hvor det er rimeligt, men også rose og være opmærksom på alt det, som lykkes rundt omkring i det arbejde for at øge kvaliteten, som gøres af lærere, ledelser, studerende, studerendes råd og de forskellige organisationer, som virker på uddannelsesområdet.

Jeg tror, at det i den proces, vi er i gang med, er utrolig vigtigt, at de enkelte institutioner får rum til at kunne inspirere hinanden, sådan at den indholdsmæssige kvalitet, de fastsætter inden for vores rammer, rent faktisk kan blive til virkelighed for de studerende og for lærerne, og sådan at det danske samfund kan sige: Vi har ikke bare verdens bedste uddannelsessystem; vi har også det bedste danske uddannelsessystem, og det afspejler det samfund, som vi ønsker os.

Tom Behnke (FP):

Der var lige et par småelementer, jeg ikke nåede at få med i den egentlige ordførertale, og som lige skal på plads, inden vi når frem til, at der skal stemmes om forslaget til vedtagelse.

For det første vil jeg godt lige komme med en kommentar til undervisningsministerens indlæg her sidst og sige til undervisningsministeren: Husk nu på, at folkeskolen også er en uddannelse. Det lyder jo lidt, som om vi ikke regner folkeskolen for noget. Det er kun, når vi taler om alle dem, der går videre og tager en videregående uddannelse, at vi taler om, at alle har fået en uddannelse.

Folkeskolen er også en uddannelse i sig selv, og der er ganske mange, der efter folkeskolen går ud og enten tager en mesterlære, får et ufaglært arbejde, starter op som selvstændig erhvervsdrivende eller lignende, og det skal man også have stor respekt for. Så folkeskolen er også i sig selv en uddannelse.

Så vil jeg godt sige, at vi i Fremskridtspartiet har den opfattelse, at når man først er blevet 18 år, er man myndig, og det bør man også være i forhold til SU-systemet; derfor bør unge over 18 år også være uafhængige af forældrenes indkomst- og formueforhold.

Så vil jeg sige med hensyn til forslaget til vedtagelse fra Det Konservative Folkeparti, at man kunne jo have taget flere ting med, men sådan som det foreligger her, må jeg sige, at det er jo korrekt formuleret. Det er velafbalanceret, det er rigtigt set, og det er i det hele taget et glimrende forslag til vedtagelse. Det støtter Fremskridtspartiet naturligvis.

Aage Frandsen (SF):

Formålet fra vores side med debatten var, som jeg også sagde indledningsvis, at vi i Folketinget fik den brede diskussion af kvalitet, at det var kvalitet i ordets bredeste forstand, vi kom til at diskutere, at regeringen fik fremlagt sine synspunkter, så vi kunne høre dem i sammenhæng, og at Folketinget diskuterede det.

Vi havde ikke nogen intentioner om, at man ved denne lejlighed skulle nå frem til en vedtagelse. Vi havde ikke den opfattelse, for vi synes ikke, at der hver eneste gang, Folketinget har en forespørgselsdebat, skal koncentreret om et eller andet med nogle sætninger, og at man så ud fra det senere hen skal skændes om, hvad det var, man vedtog.

Folketinget skal gerne have nogle diskussioner, som er brede, hvor vi kan sige, hvad vi me-

ner, og hvor vi kan tænke i de baner og få en åben debat, i stedet for at man hele tiden skal vedtage noget. Alene af den grund afviser vi forslaget fra De Konservative, men vi gør det selvfølgelig også af indholdsmæssige årsager.

Det, der har vist sig i debatten her, er jo for det første, at alle synes, det er en vigtig diskussion. Det er vi jo glade for. For det andet har der også vist sig nogle politiske skillelinjer, hvor Det Konservative Folkeparti med de historiske rødder, det har, har holdt ved dem og står for nogle bestemte synspunkter, og det er jo rart, at der er noget, vi kan genkende.

Jeg vil godt sige til det dér med, om nu ikke denne kvalitetsdiskussion kunne have været rejst for nogle år siden: Jo, den har da været rejst hele tiden. Det har været et spørgsmål om, hvad man lægger i kvalitet. Og når hr. Frank Dahlgaard hæfter sig ved, at for 3 år siden kunne man ikke gøre sådan noget, og SF kunne i hvert fald slet ikke, så har hr. Frank Dahlgaard måske nu en opfattelse af, at vi i dag diskuterer ud fra de præmisser, som hr. Frank Dahlgaard misrøgtede uddannelsesdebatten med for 4-5 år siden.

Det gør vi netop ikke. Den debat, vi har haft her, har indholdsmæssigt været ud fra kvalitet, og vi er enige om, at der er nogle almene, der er nogle faglige, og der er nogle personlige kvalifikationer, som er helt centrale.

Dér, hvor skillelinjerne går – de er der jo også – er i spørgsmålet om effektivitet i forhold til kvalitet, og i hvilket omfang det er i overensstemmelse med hinanden. Det er meget vigtigt, som man gør i den tværministerielle rapport, at måle uddannelserne i forhold til, hvad de koster. Kunne man gøre det hurtigere, eller i hvilket omfang er der andre ting, man også skal lægge ind i det? Dér tror jeg, der er nuancer. Men jeg er glad for, at f.eks. Socialdemokratiets ordfører hæfter sig ved, at kvalitetsbegrebet er meget bredere end det, som ligger i embedsmandsrapporten.

Der er flere, der har været inde på denne rapport, og jeg vil gerne understrege, for at der ikke skal være nogen misforståelse, at vi synes, rapporten er glimrende. Vi synes, det er udmærket, at embedsmænd laver den slags rapporter. Skulle vi have den brede rapport om kvalitet, var det en helt anden sammensætning af mennesker, der skulle have været der. Så skulle vi have haft nogle med, der repræsenterer andre sider af uddannelsessystemet, også nogle uden for uddannelsessystemet, og nogle,

der er beskæftiget direkte i uddannelsessystemet, og ikke embedsmænd, der sidder på et kontor. Sådan må det være.

Men det er en glimrende rapport. Jeg er bare uenig i, at det kaldes kvalitet ret meget af det, men det giver os nogle synspunkter, som jeg også i den her debat synes vi har haft glæde af.

Så vil jeg godt sige til noget, som fru Elisabeth Arnold sagde, en bemærkning om, at børn skal være børn. Jeg forstår bemærkningen helt præcist, og jeg håber også, der er andre, der er opmærksomme på, at det er vigtigt, at man ikke hele tiden tænker på, at det drejer sig om at lære tingene skolemæssigt så tidligt som overhovedet muligt. Man kan lære på forskellig måde, også uden at man hele tiden målrettes i en skole.

Til nogle af de andre ordførere vil jeg sige, at jeg forbinder de synspunkter, vi har givet udtryk for, og de synspunkter, som f.eks. fru Hanne Severinsen fra Venstre, fru Susanne Clemensen fra Centrum-Demokraterne og hr. Ole M. Nielsen fra Kristeligt Folkeparti har. Det er ikke tilfældigt, at vi har været med til at lave det sidste folkeskoleforlig sammen. Det er ikke helt tilfældigt. Der er en række ting, vi ikke er enige om, men der er også nogle ting, som vi trods alt er enige om.

Og så til hr. Søren Kolstrups spørgsmål om, hvorvidt man kan diskutere kvalitet. Jeg vil altså blive ved med at bruge ordet kvalitet, det er et glimrende ord, og vi vil have kvalitet i uddannelsessystemet, vi vil have kvalitet i uddannelserne.

Det er så et spørgsmål om, hvad det er, vi definerer som kvalitet, og hvordan vi måler det. Der er da en række ting, som man godt kan måle bedre, end man gør i dag. Men det, der også er vigtigt, når man laver de dér evalueringer – og det er det sidste, jeg berører – er, at man også kan evaluere andet end det, man kan måle. Man kan godt gå ud og spørge dem, der er i uddannelsessystemet, dem, der er elever, dem, der er studerende: Hvordan har I det derude i den institution? Lærer I noget? Får I en ordentlig undervisning . . . ? og sådan noget. Det kan ikke stilles op kvantitativt, men det kan sagtens give en fornemmelse af, hvordan det står til, og vi er tilhængere af, at det danske uddannelsessystem skal vurderes.

Vi er ikke sikre på, at regeringens forslag til et evalueringsinstitut er rigtigt, men det kommer jo først i Folketinget senere. Men vi er tilhængere af, at man måler det danske uddannel-

sessystem. De danske undervisere er så dygtige og så gode, at de sagtens kan tåle at blive målt. Vi skal have vore egne måleinstrumenter og ikke bare henvises til det, der kommer udefra på andre præmisser.

*)

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag til vedtagelse nr. V 3 af Brian Mikkelsen (KF) (se foran) forkastedes, idet 14 (KF og FP) stemte for, 54 (S, SF, RV, EL og KRF) imod; 34 (V, DF og CD) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 30:

Forslag til lov om ændring af lov om orlov og lov om arbejdsmarkedsuddannelser. (Lediges muligheder for selvvalgt orlov til uddannelse og selvvalgt deltagelse i arbejdsmarkedsuddannelser m.m.).

Af arbejdsministeren (Ove Hygum).
(Fremsat 8/10 98).

Sammen med denne sag foretoges:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 31:

Forslag til lov om ændring af lov om en aktiv arbejdsmarkedspolitik. (Tidlig aktivering m.v.).

Af arbejdsministeren (Ove Hygum).
(Fremsat 8/10 98).

7) Første behandling af lovforslag nr. L 32:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. (Udvidet ungeindsats, afkortning af dagpengeperioden, fremrykning af aktivperioden m.v.).

Af arbejdsministeren (Ove Hygum).
(Fremsat 8/10 98).

Lovforslagene sattes til forhandling.

*) *Undervisningsministerens afsluttende tale er ved en edb-fejl faldet ud, men er optrykt på side 406.*

Forhandling

Ole Vagn Christensen (S):

Danmark har fået topkarakter i Europa for sin rekordlave arbejdsløshed og høje beskæftigelse. Det er nemlig lykkedes for den socialdemokratiske regering at få gang i Danmark. Udfordringerne for det danske arbejdsmarked er derfor meget positive, fordi indsatsen nu handler om at få alle dem i arbejdsfællesskabet kombineret med en målrettet uddannelse og opkvalificeringsindsats.

Arbejdsmarkedspolitikken skal derfor tilpasses til de grupper, der ikke tidligere har fået chancen for bedre og tidligere inddragelse. Intentionen med den tidligere inddragelse handler i høj grad også om at forebygge langtidsløshed. Det er et ædelt mål, som alene lader sig praktisere, hvis arbejdsmarkedets parter er indforstået hermed og forpligtet heraf.

Socialdemokratiet er derfor tilfreds med, at arbejdsmarkedets parter nu tager et medansvar ved at indgå en trepartsaftale om den tredje arbejdsmarkedsaftale. Der er for Socialdemokratiet heller ingen tvivl om, at aftalen forpligter parterne, fordi de stramminger, der foreligger, jo alene giver mening for den enkelte og samfundet, hvis der også åbnes op for beskæftigelse for ledige med en dåbsattest fra før 1948. Jeg vil godt understrege, at ændringerne ikke har eller skal have til hensigt at ekskludere, men derimod inkludere de grupper på arbejdsmarkedet, som indtil nu ikke har fået fodfæste.

Initiativerne i den tredje arbejdsmarkedsaftale cirkler omkring tre tiltag, nemlig at styrke lediges og beskæftigedes kvalifikationer og ikke mindst at gøre arbejdsmarkedet mere rummeligt og fleksibelt for ad den vej at øge arbejdsudbudet. Det er initiativer, som har til formål at sikre fortsat vækst i beskæftigelsen og yderligere fald i ledigheden, sådan at gryden ikke koger over.

De lovforslag, som skal sikre grundlaget for at indfri formålet, indeholder derfor i hovedtræk, at vi for voksne rykker aktivperioden frem til 12 måneder inden for 18 måneder, og at den særlige ungeindsats udvides til at omfatte alle unge under 25 år efter et halvt års ledighed inden for 9 måneder. Den samlede ydelsesperiode forkortes til 4 år med en dagpengeperiode på 1 år og en aktivperiode på 3 år.

Med hensyn til ændringerne af den aktive arbejdsmarkedspolitik, som nøje hænger sammen med afkortningen af ydelsesperioden, skal jeg